De bijdrage van de West-europese landbouw in de strijd tegen het dollar-tekort

Camps, Marius Emile Henri

Publication date:
1951

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

M. E. H. CAMPS

DE BIJDRAGE VAN DE WESTEUROPESE LANDBOUW IN DE STRIJD TEGEN HET DOLLAR-TEKORT

WINANTS · HEERLEN

DE BIJDRAGE VAN DE WESTEUROPESE LANDBOUW
IN DE STRIJD TEGEN HET DOLLAR-TEKORT

Besproken in:
De Economist 1951 blz. 392

Hooggeleerde Heren, Oud-Hoogleraren en Lectoren, moge dit proefschrift een tolk zijn van mijn dankbaarheid voor datgene, wat Gij en de Hogeschoolgemeenschap tot mijn wetenschappelijke vorming hebt bijgedragen.

Zeer in het bijzonder wens ik hier mijn zeer gewaardeerde Promotor Prof. H. A. Kaag te bedanken, alsmede Prof. P. Fromont en Prof. R. Roy van de Sorbonne te Parijs, Helge Larssen van het Landøkonomiske Driftsbureau te Kopenhagen en Lector F. Kriellaars, voor de wijze waarop zij „a little bit own-minded young man" zijn promotieweg hebben aangewezen.

Ook alle anderen, vooral sympathisanten van de Europese Gemeenschap, mijn dank voor de genoten hartelijkheid en steun.

Opgedragen aan:

Mijn Ouders
en Corry

DE BIJDRAGE VAN DE WESTEUROPESE LANDBOUW IN DE STRIJD TEGEN HET DOLLAR-TEKORT

Proefschrift
ter verkrijging van de graad
van doctor in de economische wetenschappen
aan de Katholieke Economische Hogeschool
te Tilburg, op gezag van de Rector-Magnificus
Prof. Dr. W. R. Heere, Hoogleraar in de
Positieve en beschrijvende Sociologie,
in het openbaar te verdedigen op
Donderdag 1 Maart 1951, des
namiddags te 4 uur

door

MARIUS EMILE HENRI CAMPS
geboren te Heerlen

WINANTS · HEERLEN · 1951

Allen streven wij naar een ideaal.
Hoe meer wij er voor doen om het te bereiken, hoe verder het zich van ons schijnt te verwijderen.
Alleen een rotsvast Geloof kan ons de hulp en het vertrouwen schenken om „malgré tout" toch door te zetten, in de hoop, het ideaal te benaderen.

6-2-1948.

INHOUD

WOORD VOORAF

Sedert de oorlog zijn talloze pogingen in het werk gesteld om Europa, dat jammer genoeg alleen nog maar het Westelijk deel van Europa omvat, te organiseren. Wanneer in de evolutie van dit streven een algemene tendens tot eenwording valt te constateren, is dit vooral te danken aan historische omstandigheden. Men kan twee soorten van Europese eenheidspogingen onderscheiden:

Vooreerst die, welke onder de impuls en de druk van Amerika zijn ontstaan. Het Marshall-plan was aanleiding tot een economische samenwerking, die leidde tot de oprichting van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking, kortweg O.E.E.S. genoemd. In dit verband moet ook de militaire samenwerking worden vermeld. Deze is omschreven in het Pact van Brussel, dat het werk is van de vijf landen, die de Westelijke Unie hebben gevormd, waaruit naderhand het Atlantische pact is voortgekomen.

Vervolgens de eenheidspogingen van zuiver Europees karakter, die spontaan hebben geleid tot de oprichting van de Raad van Europa. Tenslotte zijn in het economische kader regionale organisaties opgezet of ontworpen, zoals b.v. de Benelux, de Frans-Italiaanse Tolunie en het Plan-Schuman.

In de volgende studie zullen wij onze aandacht concentreren op de Organisatie voor de Europese Economische Samenwerking en nagaan welke belangrijke taak de Westeuropese landbouw hierin te vervullen heeft. Dit stelt ons in staat om, naast het verschaffen van inzicht in de historische groei en werkzaamheden van de O.E.E.S., tevens meer bekendheid te geven aan de belangrijke rol, die aan de Landbouw toekomt.

Vanwege de ingewikkelde problemen, welke samenhangen met de Westeuropese landbouw, is ernaar gestreefd, het geheel zo duidelijk mogelijk te behandelen. Men verwachte hier niet een oplossing voor de moeilijkheden, die verband houden met de Europese voedselvoorziening! Wat wij willen bereiken is: *het stellen van een probleem, niet op nationale, maar op Europese basis.*

Wanneer door deze studie bereikt kan worden, dat de geest van de vele Nederlandse studenten meer gericht wordt op een over het algemeen verwaarloosd gebied, zal dit in de toekomst er toe leiden, dat zij met succes bij kunnen dragen tot de realisatie van de zozeer verlangde Europese eenheid.

HOOFDSTUK I.

PROBLEEMSTELLING

„Wanneer echter het tempo van den groei van nieuwe mogelijkheden, behoeften en doeleinden zeer snel gaat, zóó snel, dat het overgrote deel der mensen niet in staat is de oude en de nieuwe doeleinden evenwichtig te ordenen, dan is die groei in dat tempo geen weldaad voor den mensch."

Prof. Dr. M. J. H. Cobbenhagen *)

De tegenwoordige tijd, die een aaneenschakeling van diepgaande economische structuurveranderingen aan het daglicht brengt, stelt ons, Europeanen, voor problemen die moeilijk te begrijpen zijn. Wie van ons krijgt zelfs niet af en toe het onbehaaglijke gevoel, alsof er geen oplossing meer mogelijk zou zijn! Want terwijl er een groep Europeanen is, die het heil tegen alle mogelijke kwaad ziet in een vastomlijnde welvaartseconomie, is er een andere groep, die meent, dat een zeker vasthouden aan de „vrijheid" ons evengoed tot het economische welzijn kan voeren. Beide meningen hebben gedurende de laatste veertig jaren een kans gekregen om zich te realiseren in bepaalde stelsels, maar geen van deze stelsels is er in geslaagd, een gezag te scheppen, dat Europa er bovenop heeft kunnen helpen.

Het gevolg was dan ook, dat er na de laatste wereldoorlog een innerlijk verscheurd Europa overbleef, waarin men eindelijk tot het besef is gekomen, dat het zo niet langer kan gaan en dat het de hoogste tijd wordt, een oplossing te vinden, zoniet te forceren. Dank zij de genereuze hulp van de Amerikanen, bestaat voor Europa nog de gelegenheid, „Der Untergang des Abendlandes" te voorkomen. Binnen niet al te lange tijd zullen echter de Amerikaanse dollarstutten worden weggenomen en zal Europa weer zelfstandig op eigen benen moeten staan. Het ziet er evenwel naar uit, dat het evenwicht, hetwelk West-Europa in 1952 dient te bereiken, een uiterst wankel evenwicht zal zijn, dat door eventuele verstoringen, hetzij vanuit Amerika, hetzij vanuit andere delen der wereld of Europa zelf, voortdurend bedreigd zal blijven.

*) „Duurzaam economisch herstel alleen mogelijk door ordening in productie en handel." Economie 1938, pag. 552.

Wil Europa dit zelfstandig evenwicht in 1952-53 bereiken, zo zal het verschillende ernstige problemen, in studie moeten nemen. Het voornaamste van die problemen is:

„WAT DIENT ER IN WEST-EUROPA GEDAAN TE WORDEN, OM HAAR SNEL AANGROEIENDE BEVOLKING TE VOEDEN, BIJ VERMINDERDE MOGELIJKHEDEN TOT BETALING VAN DE AGRARISCHE IMPORTEN?"

Vóór wereldoorlog no. II voorzag de op hoog peil staande Europese landbouw gedeeltelijk in de voedselvoorziening van het dichtbevolkte Europa. Het ontbrekende werd aangevuld uit de overzese werelddelen en kon met de opbrengsten uit de industriële exporten en de overzese investerings-revenuen betaald worden.

Nà de wereldoorlog kreeg West-Europa de taak om twee derde van de Europese bevolking te voeden op een gebied, dat nog maar één derde van de Europese landbouwgrond omvatte. De aanvulling uit de overzese gebieden ondervond grote moeilijkheden, daar de nodige betalingsmiddelen ontbraken.
Om een catastrophe in West-Europa te voorkomen, besloot Amerika tot het gratis-verstrekken van dollars, teneinde aldus de hoognodige voedselimporten te kunnen handhaven. Wanneer echter over twee jaar een einde komt aan de Marhall-hulp, zullen de gratis dollars moeten worden vervangen door verdiende dollars, op straffe van anders niet meer het nodige voedsel uit de dollar-landen te kunnen importeren. De mogelijkheden om dollars te verdienen, zien er echter niet zo rooskleurig uit, zodat Europa dus naar andere middelen uit zal moeten zien om zijn bevolking te blijven voeden.
Misschien kan opvoering van de Westeuropese landbouwproductie een bijdrage vormen tot bestrijding van het in 1952-53 dreigende dollar-(voedsel)tekort. Of dit nu mogelijk is, en de wijze waarop een verhoogde Westeuropese landbouwproductie kan worden verkregen, zal in de volgende hoofdstukken worden onderzocht.

Ofschoon de ergste wanorde, die in de na-oorlogse economie heerste, geleidelijkaan plaats heeft gemaakt voor een meer overzichtelijk beeld, verkeert West-Europa toch nog steeds in een stadium, dat het moeilijk maakt dit probleem scherp te stellen. Voortdurend blijkt, dat de data welke ten grondslag liggen aan dit probleem, sterk aan verandering onderhevig zijn. Vooral daar in de huidige tijd weer een opvoering der oorlogsproductie plaats vindt.

In verband met de vele taken, waarvoor de zich langzaam vormende Westeuropese gemeenschap gesteld wordt, kan het echter zijn nut hebben, ondanks deze onzekerheden, de taak van de Westeuropese landbouw te bestuderen. Men kan vanwege de gecompliceerdheid van dit probleem niet een pasklare oplossing voorleggen, echter wel het

probleem duidelijker stellen. Hierdoor wordt de mogelijkheid geboden, de Westeuropese geest te concentreren op een terrein, dat, bij een meer intensieve bewerking, waardevolle vruchten kan opleveren bij de opbouw van een nieuw Europa.

Daar aan de bestrijding van het dollar-tekort, door middel van de verhoging van de Westeuropese landbouwproductie, reeds geruime tijd gewerkt wordt door de Commissie van Voedsel en Landbouw van de O.E.E.S. te Parijs, zullen wij de ontwikkeling van de werkzaamheden aldaar in deze studie opnemen. Dit biedt tevens de mogelijkheid om meer bekendheid te geven aan de resultaten van de werkzaamheden dezer Commissie. De betekenis van deze Commissie zal immers meer en meer aan belangrijkheid winnen, naarmate de gratisdollars zullen afnemen.

Zoals de titel aangeeft, is de bestrijding van het dollar-tekort door de Westeuropese landbouw het uiteindelijk doel. Daarom zullen wij in de eerste plaats opsporen, welke oorzaken tot dit dollar-tekort hebben geleid. Vervolgens zal een overzicht worden gegeven van de verschillende instanties, welke werden opgericht om dit dollar-tekort — wat niet enkel een Europees maar tevens een wereldprobleem is — tot een oplossing te brengen. Na deze algemene inleiding, zullen wij onze aandacht meer concentreren op de Commissie voor Voedsel en Landbouw van de O.E.E.S. en nagaan, hoe de Westeuropese landbouw in de strijd tegen het dollar-probleem kan worden ingezet.

HOOFDSTUK II.

DE OORZAKEN VAN HET DOLLAR-TEKORT

„Il est devenu banal, à l'heure actuelle, de souligner les répercussions profondes de la guerre, lesquelles sont trop connues pour que l'on s'y attarde longuement." P. Moroni *)

Ons aansluitend bij deze gedachte, zullen wij in het kort nagaan, hoe het dollar-probleem zich ontwikkeld heeft. Voor een meer uitgebreide studie verwijzen wij naar de vele publicaties, die hierover in de loop van de laatste jaren zijn verschenen.

A) DE DIEPERE OORZAKEN VAN HET DOLLAR-TEKORT.

Dank zij omvangrijke agrarische importen, die het steeds groter wordend tekort van de Westeuropese voedselvoorziening moesten aanvullen, slaagde West-Europa er in, zijn sterk toenemende bevolking te voeden. Deze bevolking groeide in 150 jaren tijds aan tot het tweevoudige en bedroeg gedurende de jaren 1934-38 ongeveer 250.000.000 mensen, wonende op een oppervlakte van 3.500.000 km². Wanneer men de omliggende landen van de Europese kern, n.l. Noorwegen, Zweden, Ierland en Turkije, zou uitsluiten, krijgt men het imponerende cijfer van 128 inwoners per km². In diezelfde periode was dit cijfer voor de U.S.A. 16 en voor de U.S.S.R. slechts 8.**)

Dat sedert 1850 West-Europa zich kon veroorloven, een groot gedeelte van zijn voedselvoorziening toe te vertrouwen aan de rest van de wereld, was mogelijk geworden door de vroegtijdig in Engeland ingezette industriële revolutie, welke zich geleidelijkaan uitbreidde over de omliggende landen. Deze voorsprong op technisch gebied leidde, met behulp van de internationale arbeidsverdeling, tot de economische suprematie van West- Europa.

West-Europa exporteerde industrieproducten en kocht hiervoor ge-

*) „L'Agriculture Francaise et le contingentement des importations." Sirey, Paris 1934. Pag. 1.

**) Cijfers ontleend aan het F.A.O. statistisch jaarboek van 1949.

deeltelijk grondstoffen en levensmiddelen. Grondstoffen, omdat deze niet steeds in voldoende mate in Europa aanwezig waren. Levensmiddelen, omdat deze buiten Europa dikwijls op goedkopere wijze konden worden verkregen, vanwege de productie op grote schaal en de lage arbeidskosten (b.v. arbeid van inboorlingen). De exporten van de afgewerkte producten, gevoegd bij het quasi-monopolie van de zeetransporten en tevens de vele economische banden, welke de emigranten met het Europese moederland onderhielden, verzekerden West-Europa gedurende de tweede helft van de 19e eeuw een actieve handelsbalans. Het surplus hiervan werd gedeeltelijk als investering aangewend, zodat West-Europa na de rol van leverancier ook die van bankier ging waarnemen.

Er was echter geen enkele reden om te veronderstellen, dat deze toestand eeuwig zou blijven duren. De Verenigde Staten, die sedert de Vrijheidsstrijd waren overgegaan tot het oprichten van eigen industriën en het beschermen van hun binnenlandse markten, wisten met behulp van het Europese kapitaal, de technische voorsprong van Europa te verkleinen. In plaats van afnemers van Europese industriële producten werden zij geleidelijkaan concurrenten, die er zelfs in slaagden producten te exporteren, welke Europa vroeger zelf geleverd had. Toen tegen het einde van de 19e eeuw ook nog de opkomende Duitse industrie de concurrentiestrijd ging versterken, leidde dit tot militaire conflicten, waarvan de eerste wereldoorlog het resultaat was.

B) DE PERIODE TUSSEN DE BEIDE WERELDOORLOGEN.

Was de periode vóór de eerste wereldoorlog er een van algemene Europese expansie, welke tegen het einde van de 19e eeuw geremd werd, de periode daarna leek meer op een moeizaam consolideren van de economische verworvenheden. Ofschoon uiterlijk nog de schijn van een evenwichtige betalingsbalans bewaard kon blijven, voltrokken zich innerlijke structuurveranderingen, welke eerst na de tweede wereldoorlog duidelijk aan het daglicht kwamen:

1e) Vooreerst kan worden opgemerkt, dat de overschotten op de export-importbalans steeds kleiner werden, met als gevolg: een afnemende mogelijkheid tot investering en betaling van de hoognodige importen.

2e) West-Europa verkocht daarenboven een gedeelte van zijn buitenlandse bezittingen, hetgeen betekende: een wegvallen van rentebetalingen en aflossingen.

3e) Vervolgens was er het probleem van de massale werkeloosheid. Werkeloosheid betekende: minder behoeften, dus minder grondstoffen en levensmiddelen en dus minder importen.

4e) De daarenboven opgetreden prijsdalingen in de agrarische sector boden de Europese regeringen een mogelijkheid, tegen lagere prijzen te importeren, zonder dat daardoor op de betalingspositie een extra druk werd uitgeoefend.

Wat Noord-Amerika betreft, had West-Europa gedurende deze peri-

ode reeds een invoerbalans: „Zij het in veel beperkter omvang dan thans, maar tegenover die invoerbalans stond een uitvoerbalans tegenover de rest van de wereld."*) Door middel van het bekende „triangular system" was West-Europa er in geslaagd, de vergaarbak te worden van de dollars, die door de rest van de wereld werden verdiend. Deze dollars, samen met de direct door Europa verdiende dollars, boden de mogelijkheid, de Europese invoer uit Noord-Amerika te bekostigen. De dollar had in het internationale betalingsverkeer geleidelijkaan de plaats van het pond sterling ingenomen. De economische machtsstrijd tussen West-Europa en de U.S.A. was tengunste van de U.S.A. beslecht; het was nu Amerika, dat Europa leningen verstrekte.

„Toutefois, ce précaire équilibre lui même ne pouvait être maintenu que grâce à des mesures monétaires et commerciales de caractère artificiel, telles que dévaluations, tarifs douaniers et contingentements." **) In het merendeel der gevallen was het zo, dat deze maatregelen werden genomen op eigen initiatief en zonder de andere landen — daarbij betrokken — er van in kennis te stellen. Dit veroorzaakte voor die andere landen dergelijke moeilijkheden in hun betalings-balans, dat ook zij weer analoge maatregelen moesten nemen. Deze politiek, voor zover zij nog een evenwicht kon bewerkstelligen, leidde tot een samentrekking van het volume van de internationale handel en tot een uitbreiding van de bilaterale handel.

C) DE NA-OORLOGSE PERIODE.

Het eerste en voornaamste gevolg van de tweede wereldoorlog is de splitsing van de natuurlijke eenheid Europa in Oost- en West-Europa. De Balkanstaten die geografisch, economisch en politiek in de West-europese eenheid waren opgenomen, werden afgehakt. Dit betekende het wegvallen van een traditioneel agrarisch producent en industriëel afnemer. Vooral West-Duitsland, dat millioenen vluchtelingen moest voeden, ondervond hiervan de zwaarste repercussies. Tevens werd de breuk tussen het oude Europa en zijn overzese gebiedsdelen, waar de zelfstandigheidsvorming tijdens de oorlogsperiode „crescendo" was gegaan, steeds groter. Spoedig bleek, dat Europa niet meer op het driehoeksverkeer kon bouwen, daar de overzese gebieden nu ook in het debet stonden t.o.v. de V.S. van Noord-Amerika.

Wanneer wij daar nog aan toevoegen het vernietigend effect van de oorlog op:

1e. de Europese bezittingen aan vreemde valuta, welke terwille van de vrijheidsstrijd moesten worden geliquideerd,

*) Prof. Dr. P. P. van Berkum: „Mogelijkheden en perspectieven van de Marshallhulp." Overdruk E.S.B. 1948.

**) O.E.E.S.: Rapport Intérimaire sur le Programme de Relèvement Européen. Parijs, 10 Januari 1949, Pag. 10.

2e. het maritieme- en landtransport, dat een zware tol had moeten betalen en

3e. het wegvallen van de ontvangsten, die betiteld worden als de „invisibles",

dan is het duidelijk, dat West-Europa óók economisch verminkt uit de oorlog te voorschijn kwam.

Ondanks alle moed, die West-Europa na de bevrijding bij de wederopbouw aan de dag legde, bleek noch de agrarische- noch de industriële-productie in staat om aan de abnormale vraag, voortvloeiende uit overheids- en particuliere eisen, te voldoen. West-Europa was gereduceerd tot het jongetje, dat in een knikkerspel alle knikkers verloren heeft. Stellen zijn vrienden toch nog prijs op zijn gezelschap, dan zullen zij hem enkele knikkers moeten lenen of geven, tenzij hun vriendje zo handig is, zelf knikkers te maken.

Toen Noord-Amerika zag, dat het steeds slechter ging met het West-europese productieapparaat en daardoor een gunstige voedingsbodem voor het opkomende Communisme werd geschapen, besloot het, West-Europa de reddende hand toe te steken.

Tengevolge van de oorlogsomstandigheden waren de noodzakelijke voedselimporten van Europa voornamelijk geconcentreerd op Noord-Amerika, daar dit land over grote voorraden en een sterk productieapparaat beschikte. Spoedig na de oorlog ontbraken echter de nodige betalingsmiddelen en zou Europa ofwel onder de Russische, ofwel onder de Amerikaanse invloedssfeer geraken. Om dit nu te voorkomen en Europa een redelijke kans te bieden, zichzelf weer een internationale positie te verwerven en als derde wereldmacht een bemiddelende taak in het herstel van het bedreigde wereldevenwicht te vervullen, werd door de Amerikanen het Marshall-plan gelanceerd.

HOOFDSTUK III.

HET MARSHALL-PLAN

Hoe kwam de economische organisatie van Europa, die eerst Marshallplan en daarna O.E.E.S. werd genoemd, tot stand?

GENEVE:

Op 2 April 1947 besloot de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties tot oprichting van de Europese Economische Commissie (E.C.E.), welke op 3 Mei haar eerste zitting te Genève hield. Het gebouw van de vroegere Volkenbond werd als zetel voor deze Commissie aangewezen.

Ter verduidelijking wordt in schema I een overzicht gegeven van de Organisatie van de Verenigde Naties. Speciale aandacht wordt gevestigd op de Commissies, die worden ingesteld door de Sociaal-Economische Raad. Het is vooral de Voedsel en Landbouwraad (F.A.O.), waarover in de latere hoofdstukken nog gesproken zal worden.

Tijdens de besprekingen te Genève bleek spoedig, dat de economische toestand van Europa dermate slecht was, dat er naar een speciale oplossing moest worden gezocht.

HARVARD:

Op 5 Juni 1947, na het échec van de Conferentie te Moskou, sprak de Amerikaanse Staatssecretaris, Generaal George Marshall, zijn historisch geworden speech uit aan de Harvard Universiteit. Hierin wees hij op de noodzaak, dat Amerika Europa te hulp moest komen. In de loop van 1947 was het steeds duidelijker geworden, dat men in het dollar-uitgehongerde Europa geen economisch herstel kon verwachten zonder speciale hulp. Marshall was gelukkig zo wijs om aan zijn suggestie bepaalde voorwaarden te verbinden:

„Before, however, the United States can proceed much further in its efforts to alleviate the situation and help start the European world on its way to recovery, there must be some agreement among the countries of Europe as to the requirements of the situation and the part these countries themselves will take in order to give proper effect to whatever action might be undertaken by his Government. The initiative must come from Europe. The role of this country should consist of friendly aid in the drafting of a European programme and of later support of

SCHEMA I.

Organisatie van de Verenigde Volken

6 Organen

- Algemene Vergadering
- Veiligheids-Raad
- Econom. & Sociale Raad
- Voogdij-Raad
- Int. Hof van Justitie
- Secretariaat

De Economische en Sociale Raad zal het initiatief nemen tot de studie van een uigebreid aantal problemen, en naar aanleiding daarvan voorstellen doen.

Art. 68: De Economische en Sociale Raad stelt commissies in voor economische en sociale zaken en voor de bevordering van de menselijke rechten, en verder alle andere commissies, die voor de richtige uitoefening van zijn taak nodig zijn.

Interim Commissie
- vertegenwoordigers F.A.O.
- „ I.T.O.
- „ voor niet-agrarische grondstoffen

- Voedsel en Landbouw Raad (F.A.O.)
  - Wereld Voedsel Raad (?)
    - Regionale Bureau's
      - Nationale Comité's
- Internationale Handels-Organisatie (I.T.O.)

such a programme, so far as it may be practical for us to do so. The programme should be a joint one agreed to by a number, if not all, European nations..."

PARIJS:

De Britse Minister van Buitenlandse Zaken, Mr. Bevin, was de eerste die antwoord gaf op de voorstellen van Amerika. Samen met de Franse Minister van Buitenlandse Zaken, Mr. Bidault, nodigde hij Mr. Molotov, de Russische Minister van Buitenlandse Zaken, uit om in Parijs Marshall's suggestie te bespreken. Spoedig bleek er een Russische oppositie te bestaan tegen het gehele plan, daar dit tegen de Sowjetideeën omtrent de nationale souvereiniteit inging en de bestaande economische relaties van Rusland dreigde te verbreken.

Desondanks had op 12 Juli 1947 te Parijs de Conferentie van 16 Europese landen plaats, op 15 Juli besloot deze Commissie tot oprichting van een Commissie van Economische Cooperatie, welke als opdracht kreeg: het vervaardigen van een rapport waarin de economische toestand van West-Europa zou worden uiteengezet.

De deelnemende landen waren: Frankrijk, Het Verenigd Koninkrijk van Groot Brittannië, Italië, België, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Zwitserland, Griekenland, Turkije, Portugal, Denemarken, Noorwegen, Zweden, Ierland en IJsland, waaraan nog werd toegevoegd Triëst.

Op 22 September vond de ondertekening plaats van het Algemene Rapport betreffende het Herstelprogramma.

Dit Algemene Rapport betreffende het Europese Herstelprogramma*) werd opgesteld onder leiding van Robert Marjolin — (Adjunct-Secretaris van Jean Monnet, chef van het Franse Planbureau) — die wegens dit verdienstelijk werk, de leiding kreeg van de te stichten Europese economische eenheid.

In algemene termen bevatte dit rapport het volgende:

1. Door de deelnemende landen dienden onmiddellijk stappen te worden ondernomen o.m.:
   a) de productie te verhogen,
   b) financiële stabiliteit te bereiken en te handhaven,
   c) een maximum aan co-operatie na te streven en
   d) een oplossing te vinden voor het Europese handelsdeficit met Amerika. (Dit tekort werd voor de komende vier jaren op ongeveer 22.440.000.000 dollar geschat).
2. Nodig was een raming van wat Europa zou moeten bereiken tengevolge van deze maatregelen. Die raming hield in: een toename van de graanproductie boven het voor-oorlogse gemiddelde en verhoging van suiker-, aardappel-, olie- en vetproductie. Verder verho-

*) Report of the Committee of European Economic Cooperation July-September 1947 vol. I and II. Imprimerie Nationale, Paris.

ging van kolenproductie met 33%, van energieontwikkeling met 40%, van olieraffinage met twee en half maal het vooroorlogse gemiddelde, van staalproductie met 80% boven het niveau van 1947 en 20% boven het gemiddelde van 1938.

3. Tenslotte was er een raming nodig van de hulp, welke van de Verenigde Staten verwacht kon worden.

Dit rapport was niet bedoeld als een eind-programma, maar als een plooibaar werk-plan, dat als basis moest dienen voor verdere uitwerking en ontwikkeling. Een van de hoofdverdiensten van dit werk te Parijs was, dat men nu voor 't eerst beschikte over een algemeen beeld van de economische situatie — productie-mogelijkheden, behoeften en verwachtingen omtrent de ontwikkeling — in de 18 deelnemende landen.

WASHINGTON:

Het Parijse rapport betreffende de samenwerking tussen de Europese landen en de van Noord-Amerika vereiste hulp werd te Washington onderzocht. Er diende n.m. te worden nagegaan:

1. Of het rapport uitvoerig alle mogelijkheden van Europese co-operatie had uitgediept.
2. In hoeverre de Amerikaanse economie zou kunnen helpen.
3. Welke binnenlandse gevolgen deze hulp zou hebben op de Amerikaanse economie.

Aldus herzien, diende het Parijse rapport als basis voor de Economic Cooperation Act van 1948, welke door Truman aan het Amerikaanse Congres werd voorgelegd. Het doel van deze wet was: „to help the participating countries to make themselves independent of special foreign assistance bij the end of the European Aid Programme through individual and common effort."

Op 3 April 1948 werden door Truman de wetten van de hulpverlening aan het buitenland ondertekend. De voornaamste van deze wetten was die van de Economische Cooperatie; daarin werd besloten tot de oprichting van een Administratie van de Economische Cooperatie (E.C.A.), welke door een administrateur en een Nationale Raadgevende Commissie zou worden beheerd. Tengevolge van deze wet werden 5.300.000.000 dollar ter beschikking gesteld voor de eerste 15 maanden van het Europese Herstel Programma.

HOOFDSTUK IV.

DE ORGANISATIE VOOR EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING

De 16e April 1948 werd de eigenlijke grondslag gelegd van de Organisatie voor de Europese Economische Samenwerking, die hier verder met O.E.E.S. zal worden aangeduid.

De Conferentie van de vertegenwoordigers van de 16 landen, die tengevolge van de toelating van West-Duitsland (Bizone en Franse zône) de Conferentie van 18 was geworden, aanvaardde op 16 April 1948 de Conventie van de O.E.E.S., waardoor de O.E.E.S. een feit werd.

Het opperste orgaan van deze nieuwe Organisatie is, zoals schema II aantoont, de Conseil, waarin 18 landen ofwel door hun Ministers ofwel door hoge ambtenaren worden vertegenwoordigd. De Ministers hebben de verplichting, minstens éénmaal in de twee maanden te vergaderen. De Conseil wordt bijgestaan door een Comité Exécutif, bestaande uit 7 landen, en een permanent Algemeen Secretariaat. President van de Conseil en tevens Politiek Bemiddelaar, is Minister Stikker, die op 5 April 1949 tot deze post werd geroepen.

De O.E.E.S. is belast met het opstellen en aanbieden van de hulpprogramma's aan de Economic Co-operation and Administration, die in Amerika de tegenhanger is van het Europese Herstel Programma. Begin 1949 is in deze taak een verandering gekomen; terwijl de eigenlijke hulpverlening meer door de Amerikanen zelf zal worden behartigd, krijgt de O.E.E.S. ruimer gelegenheid om de problemen van Europese coördinatie te bestuderen.

Alvorens de Conseil en het Comité Exécutif een quaestie behandelen, is deze het studieobject geweest van de technische en administratieve organen, die ter beschikking staan van het Secretariaat-Generaal en de Technische Commissies. De Secretaris-Generaal beschikt over ongeveer 900 ambtenaren (van brievenplakker tot economische of financiële expert), die gerecruteerd worden uit de door de deelnemende landen voorgedragen personen. Voor zover het hogere functies betreft, komen deze meestal voort uit regeringskringen. De Secretaris-Generaal met zijn staf heeft als taak, het werk van de nationale delegaties te vergemakkelijken om aldus „de Europese Gedachte" uit de verschillende problemen naar voren te doen komen. Zowel de politieke als de economische en sociale aspecten van de vraagstukken dienen bestudeerd te worden. Jammer

SCHEMA II.

Schema van de structuur van de O.E.E.S.

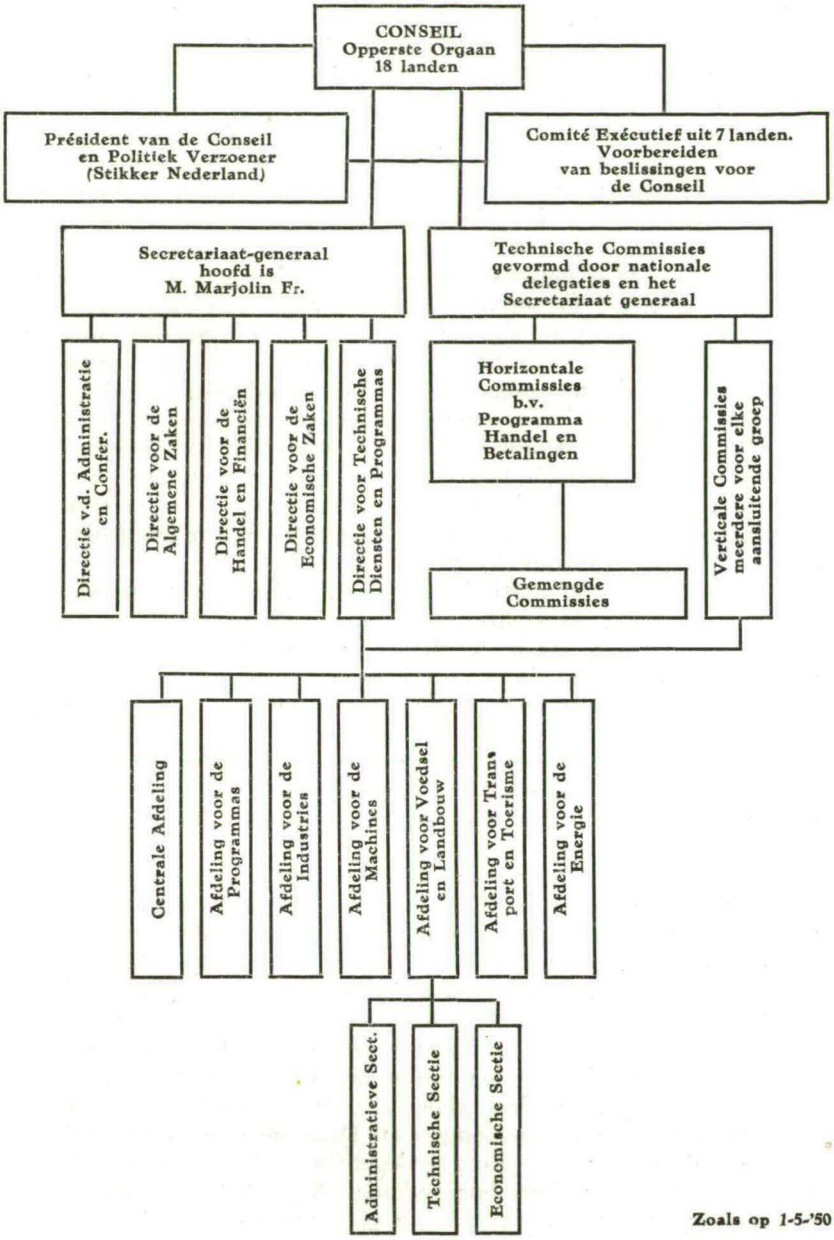

Zoals op 1-5-'50

genoeg is het gezag van de Secretaris-Generaal zeer beperkt. Zolang er geen sanctie bestaat op datgene, wat door de deelnemende landen wordt overeengekomen, blijft de O.E.E.S. een orgaan, dat even machteloos is als de ex-Volkenbond.

Zoals wij verder in schema II kunnen zien, is het Secretariaat-Generaal onderverdeeld in 5 Directies. De ambtenaren van het Secretariaat werken in nauw contact met de Technische Commissies, welke worden samengesteld uit de door de nationale delegaties afgevaardigde ambtenaren, ofwel personen uit het zakenleven, die hiervoor het meest geschikt worden geacht. Alléén het Secretariaat van de diverse Commissies is permanent, daar dit uit de internationale ambtenaren van de O.E.E.S. bestaat.

De Technische Commissies kunnen horizontale, verticale of gemengde commissies zijn. De horizontale commissies zijn belast met de algemene studie van problemen die alle landen raken, b.v. Programma-Commissie en Commissie voor Toerisme ect. De verticaal technische commissies houden zich bezig met speciale studies betreffende een bepaalde sector uit het economische leven. Hiervan is voor ons vooral de Commissie voor Voedsel en Landbouw van belang, daar deze het onderwerp zal vormen van het volgende hoofdstuk. Tenslotte zijn er nog Gemengde Commissies, die vraagstukken behandelen, welke door verschillende commissies samen moeten werden bestudeerd, zo b.v. de gemengde commissie voor kolen, olie en electriciteit.

De grote practische moeilijkheid, aan deze structuur verbonden, is de coördinatie van de verschillende commissies. Immers, men kan begrijpen dat het moeilijk is, precies af te bakenen wat elke commissie nu juist moet doen. In de practijk is echter gebleken, dat ondanks het probleem van „overlapping" het geheel een werkbaar apparaat vormt.

Na dit algemene gedeelte over de structuur van de O.E.E.S. zal menigeen zich afvragen: Wat geschiedt er nu eigenlijk binnen de muren van de O.E.E.S. en hoe is het mogelijk, vast te stellen hoeveel dollars er verdeeld kunnen worden en tussen wie?

Voordat de Amerikanen er toe overgaan dollars te verdelen, willen zij vooraf weten, hoeveel dollars er nodig zijn en waaraan die worden besteed. Zich baserend op het principe, dat alle handelen, en dus ook het economische, uitgaat van een vooropgesteld plan, hetwelk zich uitstrekt over een bepaalde periode in de toekomst, hebben de Amerikanen aan alle landen, die om dollars vragen, de verplichting opgelegd, een jaarplan te verschaffen. Daar Amerika vooral de „economische" samenwerking wil bevorderen tussen de Westeuropese landen onderling, werd, zoals wij gezien hebben, de Organisatie voor de Europese Economische Samenwerking opgericht. Deze moet aan de Amerikanen bekend maken, hoeveel na een gedegen onderling overleg het totale Westeuropese dollar-tekort nog bedraagt. Naast het plan voor het komende jaar, wordt ook een raming gevraagd voor het jaar 1952-53,

daar dit als „deadline" wordt aangenomen. In dit jaar kan Europa, normaliter gesproken, niet meer op dollars rekenen en dient het op eigen benen te kunnen staan.

Om te zorgen dat alle landen in hun jaarprogramma's dezelfde soort gegevens over productie, importen, exporten en consumptie verschaffen, is het Programma-Comité van de O.E.E.S. te Parijs belast met het opstellen van een aantal vragenlijsten, welke én de O.E.E.S. én de Amerikanen in staat moeten stellen, zich een idee te vormen van de economische toestand in de dollar-aanvragende landen. Zijn deze lijsten goedgekeurd, dan gaan ze naar de deelnemende landen, die ongeveer een maand tijd krijgen om deze zo goed en zo kwaad als het gaat in te vullen. Zodra dit werk, dat in de respectievelijke hoofdsteden der deelnemende landen wordt verricht, achter de rug is, worden de ingevulde lijsten, vergezeld van tekst, teruggestuurd naar het Secretariaat van de O.E.E.S. Het Secretariaat en de Technische Commissies beginnen dan te Parijs een nauwkeurige analyse van de door de diverse landen verstrekte economische gegevens en trachten een mogelijke coördinatie van de verschillende nationale economische plannen tot stand te brengen.

Het is dus zo, dat in de O.E.E.S. te Parijs alle landen gezamenlijk hun economische plannen overleggen, zodat elk land er kennis van kan nemen en critiek kan uitoefenen. Elk land doet in zijn rapport aanvrage om een bepaalde dollarhulp, die nodig geacht wordt om het opgestelde plan te realiseren. Vanzelfsprekend zijn de aanvragen der meeste landen nogal aan de hoge kant. Daarom worden de ingediende plannen door de verschillende gedelegeerden zolang becritiseerd en bewerkt, tot ze meer aan de realiteit beantwoorden. Door elke Technische Commissie wordt naar aanleiding van de geuite critiek een rapport opgesteld, dat weer bij het Programma-Comité terecht komt.

Wanneer alle eindrapporten door het Programma-Comité zijn ontvangen, wordt overgegaan tot het opstellen van het totaal-benodigde dollar-bedrag. Vervolgens gaat een hierop gebaseerd rapport een reis beginnen naar de top-instanties, die, na meestal zware debatten, aan de Amerikanen bekend maken, hoeveel er nu eigenlijk wel nodig is. De Amerikanen van hun kant laten zich ook niet onbetuigd. Zij becritiseren alle plannen en stellen op hun manier ook een dollarbedrag vast. In Amerika worden dan het Europese en Amerikaanse rapport tot één geheel versmolten en gaan in behandeling bij de Amerikaanse Senaat, die zijn uiteindelijke goedkeuring eerst dan verleent, wanneer gebleken is, dat er van de gevraagde eindsom niets meer afkan.

Zoals menselijk en begrijpelijk is, overtreffen de Europese behoeften verre de beschikbare dollarhulp en is het dikwijls zeer moeilijk, zo niet onmogelijk, uit te maken, welke van de behoeften die in de plannen behandeld worden, de meest urgente zijn. Al met al kan men zeggen, dat deze wedstrijd om de gratis dollars er toe geleid heeft, dat het dollar-probleem een omvang heeft gekregen, die boven zijn werkelijke betekenis uitgaat. Vaak werden de somberste voorspellingen gedaan voor

het geval dat de zozeer begeerde dollars niet zouden komen, en soms leek het, alsof niet de coöperatie, maar de dollars het voornaamste waren.

Wanneer eenmaal, na Truman's goedkeuring, aan een land een zekere hoeveelheid dollars wordt toegekend voor de aankoop van bepaalde producten, kan de regering van dat land die producten met de verleende dollars aankopen. De opbrengst van de verkoop van deze goederen moet in nationale munt in een fonds gestort worden, dat ter beschikking blijft van de E.C.A. Wanneer in dit fonds een bepaalde hoeveelheid geld is gevloeid, kan de nationale regering aanvragen, dit geld te mogen gebruiken voor het financieren van diverse economische objecten, welke een rol zullen spelen in het herstel van de Europese economie. Immers, tegen 1952-53 zal Europa op eigen toeren moeten kunnen draaien.

Naast dit jaarplan is men er ook toe overgegaan, een plan op te stellen voor het jaar 1952-53, het jaar waarin niet meer op dollarhulp gerekend kan worden. Uit dit plan is als resultaat te voorschijn gekomen, dat voor zover een berekening mogelijk is, tegen die tijd op een tekort van ten minste 3 milliard dollar gerekend moet worden. Door herhaalde herzieningen van dit plan op lange termijn, hoopt men dit tekort weg te werken. Zoals wij verder zullen zien, ligt hier een belangrijke taak voor de Westeuropse landbouw, die door verhoging van zijn productie een deel van dat tekort voor zijn rekening zal moeten nemen.

Inmiddels werd bovenstaande procedure, welke de eerste 2 jaren van het Marshall-plan werd gevolgd, naar aanleiding van de ervaringen, opgedaan tijdens de verdeling van de dollar-hulp, gewijzigd. Het bleek dat de samenwerking tussen de verschillende landen zo moeilijk was op het gebied van de verdeling van de dollars, dat men niet overeen kon komen, hoeveel aan een ieder moest worden toebedeeld. De Amerikanen, zich herinnerend, dat zij het waren die per slot van zake de dollars gaven, hebben toen besloten, op aandringen van de Secretaris-Generaal van de O.E.E.S. de quaestie van programmering en hulpverdeling in eigen hand te houden. Zoals reeds vermeld, zouden de Europeanen op die manier meer kans krijgen, hun activiteiten volledig te kunnen wijden aan werkelijke economische coöperatie, zoals dat in de Conventie was bepaald.

In overeenstemming met dit besluit zal de O.E.E.S. in de toekomst haar werk verdelen over:

a) de coördinatie van de nationaal-economische politiek in de deelnemende landen. Zoals onderhand duidelijk wordt, zullen de meeste landen pogen zelfstandig te blijven en zal de nationale politiek in de hoofdstad bepaald worden. De O.E.E.S. zal enkel een marginaal effect hebben op de zelfstandige beslissingen. De nationale politiek wordt beinvloed, in zoverre fundamentele beslissingen, die voortkomen uit de Conseil van de O.E.E.S., door de landen worden opge-

volgd. De uitvoering van de beslissingen wordt dus aan de landen zelf overgelaten.

b) de arbitrage in moeilijkheden, die voortspruiten uit de liberalisatie van de inter-Europese handel.

c) het toezicht over de pas in werking getreden Europese betalingsunie; een orgaan dat rechtstreeks afhankelijk blijft van de O.E.E.S. Dit orgaan immers neemt beslissingen bij meerderheid van stemmen in de Conseil.

HOOFDSTUK V.

DE OPRICHTING EN DE TAAK VAN DE COMMISSIE VOOR VOEDSEL EN LANDBOUW IN HET KADER VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE O.E.E.S.

In de Conventie van de O.E.E.S., welke op 16 April 1948, door de Ministers van Buitenlandse Zaken der 18 Europese landen werd geratificeerd, was bepaald in artikel 15c, dat de Conseil, bijgestaan door het Comité Exécutif en de Secretaris-Generaal,: „peut créer tout comité technique ou autre organisme nécessaire à l'exercice des fonctions de l'Organisation." Deze Technische Commissies moeten, — zoals wij in het voorgaande gezien hebben, — die werkzaamheden verrichten, welke het door de O.E.E.S. te realiseren doel vereist.

Zo werd op 11 Mei 1948 besloten tot oprichting van een tiental Verticale Commissies, welk aantal later zou worden uitgebreid of ingekort, naargelang de behoefte. Eén van deze commissies was de Commissie voor Voedsel en Landbouw, waaraan werd toegevoegd de Sub-Commissie voor Landbouw-machines. Deze twee commissies, samengesteld uit deskundigen van de verschillende landen, hadden tot taak, het bestuderen van de mogelijkheden in de landbouw, waardoor de agrarische productie in West-Europa zou kunnen bijdragen in de overbrugging van het dollar-tekort.

In de aanvang werd de activiteit voornamelijk geconcentreerd op de noodzakelijke importen uit de dollarzône. Deze import-gegevens werden ontleend aan de vragenlijsten, die, zoals vermeld, naar de deelnemende landen werden opgezonden. Daarna werden de lijsten betreffende de landbouwimporten aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen door het Secretariaat en de Commissie voor Voedsel en Landbouw.

Spoedig bleek echter, dat de Commissie voor Voedsel en Landbouw versterkt diende te worden vanwege de belangrijke rol, welke de landbouw in het herstel van het Europese evenwicht werd toebedeeld.

De belangrijke rol, die de landbouw in het probleem van de betalingsbalans vervulde, was duidelijk naar voren gekomen in het Interimrapport van het Europese Herstel Programma. *)

Voedsel eiste de grootste dollar-uitgave en een toename van de voed-

*) Interim Report on the European Recovery Program, Vol. I. 1948.

selproductie zou waarschijnlijk de grootste dollar-besparing kunnen vormen. Uit de verschillende ramingen bleek, dat tegen 1952-53 de voedselimporten uit de rest van de wereld geschat werden op ongeveer 5.000.000.000 dollar, waarvan ongeveer de helft in dollars betaald zou moeten worden.

TABEL 1.

Importen van voedsel en veevoeder met betrekking tot de totale import-programma's (Zwitserland uitgezonderd). *) in millioenen dollars.

	Westel. Half-rond	Sterl. area niet deeln. landen	Andere niet deeln. landen	Totaal niet deeln. landen	Eigen Over-zese gebieds-delen	Andere deeln. landen	Eind Totaal
1947-'48	3.830	971	404	5.205	5.331	1.133	6.869
1948-'49 progr.	3.292	1.290	680	5.262	1.113	1.624	7.999
1952-'53 progr.	2.498	1.281	1.180	4.959	1.286	2.033	8.278
	Als percentages van de totale import programmas						
1947-'48	51	51	30	47	49	24	41
1948-'49 progr.	44	44	31	42	69	21	36
1952-'53 progr.	42	38	33	39	59	21	34

Zoals tabel 1 aantoont, beslaan voedsel en veevoeder ongeveer 40% van de totale importen uit het Westelijk Halfrond. Door de Westeuropese productie op te voeren zou dit hoge percentage naar beneden gedrukt kunnen worden. Wanneer de scheiding tussen Oost- en West-Europa zich niet had voorgedaan, zou dit niet zo'n enorm probleem geweest zijn, want: „an overall increase of about 7 percent in the European output (total Europe) of homegrown feeds, including grazing, would give a quantity of feeds equal to the total prewar imports of all types of feeds." **) „However, it should be stressed that an adequate feed supply is not a question of quantities alone; the quality and composition are as important, and as far as the proteins are concerned, the imports to Europe as a region could not, at the present time, be fully replaced on an economic basis by domestic crops." **)

In de O.E.E.S. werd berekend, dat een toename van 10% van de graanproductie de importbehoefte met 500.000.000 dollar zou doen verminderen, terwijl men door een vermindering van 10% van de import van veevoeder ongeveer 100.000.000 dollar zou kunnen besparen. Het was dus duidelijk, dat deze quaesties van bijzonder belang waren voor de Westeuropese betalingsbalans. *)

*) Report of the Food and Agriculture Committee Section I of Volume III. O.E.E.S. Paris 1949. Pag. 27.

**) Animal Feedstuffs, Europe, F.A.O. Bulletin no. 15, Sept. '49, Pag. 9.

Daarentegen bleken de export-ramingen aan de gunstige kant en in enkele gevallen zelfs zo optimistisch, dat men voor sommige producten overproductie vreesde. Al spoedig groeide de mening, dat een verhoging van de Westeuropese agrarische productie het beste middel was om het Europese levenspeil te handhaven. Welke ook de ontwikkeling van de exportmarkten zou kunnen zijn, het was aan geen twijfel onderhevig, dat agrarische producten steeds gevraagd zouden worden.

Om nu tot resultaten van waarde te komen, was het ten dringendste geboden, een aantal voedsel- en landbouwvraagstukken, die het meest voor de hand lagen, aan een dieper onderzoek te onderwerpen. Welke was b.v. de optimale investeringsgraad in de landbouw en welke agrarische productieschema's zouden het beste tot het Europese welzijn kunnen bijdragen? Verder waren er vragen, hoe men door prijzenpolitiek en marktordening de agrarische productie het beste zou kunnen leiden. Eveneens was het noodzakelijk, schatting te maken over de hoeveelheid kunstmest en het aantal landbouwmachines, nodig om een zekere expansie te realiseren. Daarenboven rees de vraag, hoe het na het einde van de Marshall-hulp financieel mogelijk zou zijn, de veevoeder-importen zowel quantitatief als qualitatief te handhaven, zoals dat geraamd werd voor 1952-53. Het was tevens nodig te onderzoeken, of het voeden van vee met brood-granen niet verhinderd kon worden. In bepaalde landen dreigde de productieverhoging van groenten, fruit en vis al te sterk te vermeerderen, hetgeen opening van de grenzen eiste om zodoende de internationale handel van agrarische producten weer op de been te helpen. Tenslotte diende ook te worden nagegaan, welke consumptieniveaux voor de deelnemende landen de meest geschikte waren.

Tot Maart 1949 werden dergelijke quaesties door de Voedsel en Landbouwcommissie zelf behandeld. Er waren wel een sub-commissie voor landbouwmachines en tevens enkele werkgroepen zoals b.v. voor de visserij, grasland en bestrijding van plantenziekten, maar de voornaamste quaesties betreffende de voedselconsumptie-niveaux, de import en export van granen en andere agrarische producten werden door de hoofdcommissie besproken.

Toen men dan ook voorstelde om een uitgebreid werkprogramma betreffende Voedsel en Landbouw te projecteren, bleek dra, dat twee tegengestelde gedachten moesten worden gecombineerd.

Alle voedsel- en landbouwquaesties waren zo sterk met elkander vervlochten, dat er werkelijk groot belang bij was, dat de plannen die er betrekking op hadden, door éénzelfde commissie van experts behandeld zouden worden. Van de andere kant waren er echter motieven, die er voor pleitten, dat er een taakverdeling zou moeten plaats vinden, daar het te bestrijken veld te groot was en de hoeveelheid werk te omvangrijk. Evenals het moeilijk zou zijn geweest om door één commissie de belangen te laten behartigen van alle industrieën, zo gold dit ook voor de landbouw. Het aantal onderwerpen vroeg om zeer gespecialiseerde kennis, variërend van waarschijnlijk toekomstig aanbod, prij-

SCHEMA III.

Aansluitend bij het schema van de structuur van de O.E.E.S. (schema II) volgt nu de structuur van de Commissie voor Voedsel en Landbouw:

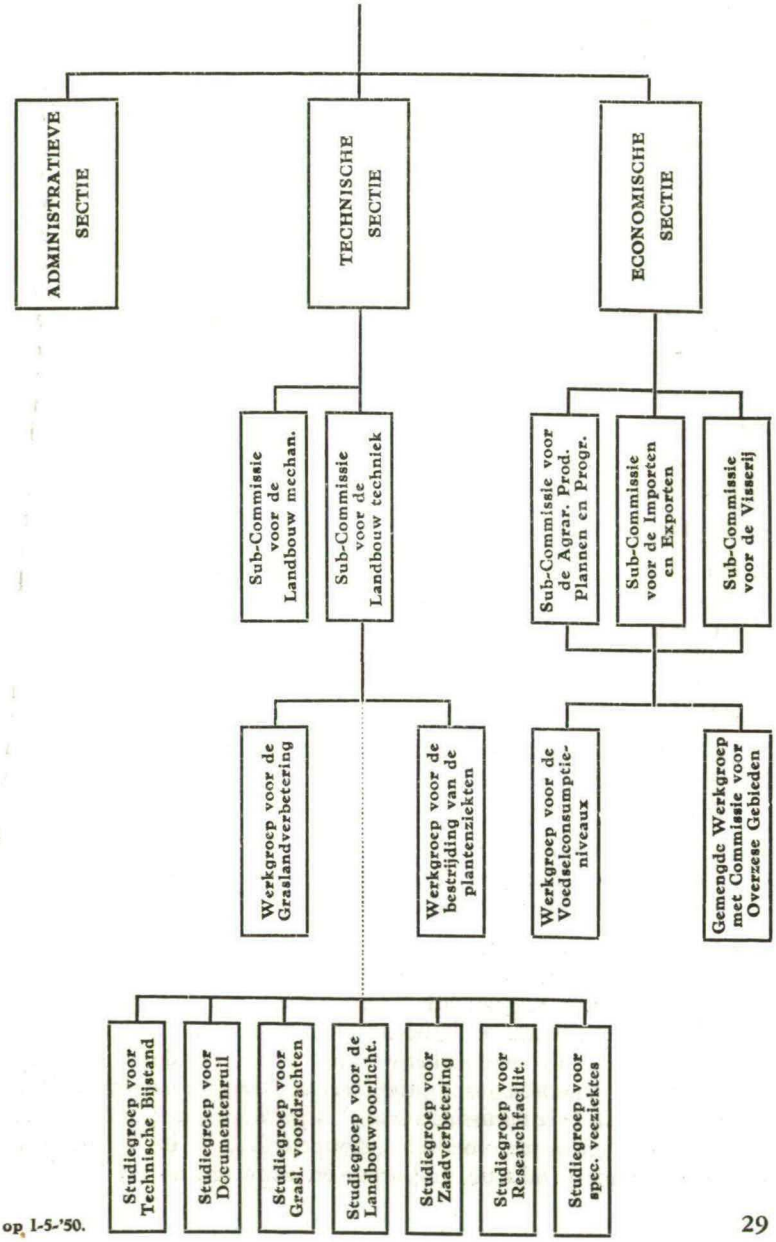

Zoals op 1-5-'50.

zenverloop van een grote groep geimporteerde agrarische producten tot details omtrent kunstmestbehoefte en veevoederverbruik.

Daarom werd voorgesteld, van de hoofd-commissie voor Voedsel en Landbouw een algemeen coördinerende commissie te maken. Deze commissie, samengesteld uit gedelegeerden, die top-mensen waren in de nationale departementen voor Landbouw, zou periodiek bijeenkomen om algemene richtlijnen te geven aan de sub-commissies en de eindrapporten van deze behandelen. Zo nodig zou door de sub-commissie een werkgroep in het leven worden geroepen, wanneer hieraan behoefte bestond.

Dit had tot gevolg, dat op 12 April 1949 door de Conseil besloten werd, de volgende regeling te treffen: De Directie voor Voedsel en Landbouw zou staan boven een drietal secties:

a) de Administratieve Sectie v.d. Commissie voor Voedsel en Landbouw

b) de Economische Sectie voor de Landbouw

c) de Technische Sectie voor de Landbouw.
(Zie bijbehorend schema III.)

Ad a) Aan de Administratieve Sectie werd opgedragen: het liaison-werk met de andere Verticale Technische Commissies en het behandelen van interne bureaux-quaesties.

Ad b) De Economische Sectie zou omvatten:

1. De Sub-Commissie voor Agrarische Productieplannen en Programma's, met als taak: de ontwikkeling en coördinatie van de verschillende agrarische takken binnen het kader van het Europese Herstelprogramma. Verder zou deze subcommissie de maatregelen opsporen, die zouden kunnen bijdragen tot verbetering en uitbreiding van de agrarische productie.

2. De Sub-Commissie voor de Agrarische Importen en Exporten, welke de import en exportprogramma's aan een nauwkeurig onderzoek zou onderwerpen.

3. De Sub-Commissie voor de Visserij, welke de ontwikkeling van de Europese Visserij zou volgen en de stimulering van de vis-consumptie zou bestuderen.

Aan deze drie groepen werd verder nog een Gemengde Werkgroep verbonden, welke met de Commissie voor de Overzese gebiedsdelen de mogelijkheden zou nagaan, die lagen opgesloten in een verhoging van de agrarische productie in desbetreffende gebieden.

Dit geheel zou in enge samenwerking staan met de Werkgroep voor de Agrarische Voedselconsumptieniveaux. Deze moest, op basis van de door de genoemde commissies verstrekte gegevens, een onderzoek instellen naar de geraamde voedselconsumptieniveaux in de deelnemende landen zoals uit productie, importen en exporten bleek. Dit in nauwe

samenwerking met gelijke afdelingen in de F.A.O. en de E.C.A. Typisch is, dat door de werkgroep van de consumptieniveaux de consumptie werd gebaseerd op de productie. Het valt te betreuren, dat er geen positieve pogingen werden aangewend om de meer logische volgorde te nemen en productie op consumptie te baseren.

Ad c) De Technische Sectie bestaat uit:

4. De Sub-Commissie voor de Landbouwtechniek met als taak: het propaganderen van de verbeterde landbouw-methodes. Dit vooral t.a.v. de graslandverbetering en de bestrijding van plantenziekten. Tevens staan aan deze Sub-Commissie een zevental studiegroepen ter beschikking, die tot doel hebben: een betere voorlichting van de landbouwers en uitwisseling van inter-departementale publicaties betreffende de landbouw.
5. De Sub-Commissie voor de Landbouwmechaniek, welke zich bezig houdt met problemen betreffende de landbouwmachines. Ook deze Sub-Commissie heeft nauwe banden met soortgelijke internationale organen, zoals de F.A.O. en The International Standard Institute.

Wat betreft de kunstmest, werd een speciaal Comité opgericht, waarin door de nationale gedelegeerden van het Comité van de Landbouw de belangen van de boeren werden vertegenwoordigd, terwijl de Technische Commissie van de Chemische Producten, die een onderdeel uitmaakt van de Afdeling voor de Industrie, opkwam voor de belangen van de kunstmestproducenten.

Uit het voorgaande blijkt, dat in korte tijd de taak van de Commissie voor Voedsel en Landbouw zeer snel werd uitgebreid. Men kan zich echter afvragen, of deze snelle uitbreiding niet geleid heeft tot een „overlapping" van de werkzaamheden van de F.A.O. Wanneer wij terugzien naar het schema van de Verenigde Naties (I) blijkt, dat in het kader van deze Organisatie een Voedsel en Landbouwraad is opgericht. (Food and Agricultural Organisation = F.A.O.). In samenhang met deze afdeling van de Verenigde Naties, heeft men in alle landen, die aan de wereldorganisatie voor Voedsel en Landbouw deelnemen, een Nationaal Comité opgericht. Het Nationaal Comité houdt zich bezig met studies betreffende landbouw-wetenschap, landbouw-productie, voeding, visserijproducten, marktordening, statistiek en bosbouw. Deze Nationale Comité's in Europa vallen allen onder het Regionale F.A.O.-bureau, dat zijn hoofdzetel te Rome heeft gevestigd in de gebouwen van het voormalige Institut International d'Agriculture, dat eigenlijk de voorloper was van de F.A.O. Soortgelijke regionale bureaux zullen ook voor de andere werelddelen worden opgezet. De regionale bureaux nu van de gehele wereld vormen samen de Wereldvoedselraad, welke in samenwerking met de F.A.O. de wereldvoedselproblemen zal bestuderen.

Deze korte beschrijving toont aan, dat de werkzaamheden van de

F.A.O., zowel nationaal als Europees, zeer veel overeenkomst vertonen met de activiteiten van de Commissie voor Voedsel en Landbouw te Parijs. Te Rome wordt door de F.A.O. gewerkt aan een algemeen plan voor de Europese agrarische productie; de uitvoering hiervan wordt opgedragen aan de Nationale Comité's, die in nauw verband staan met de departementen van landbouw. Daarnaast wordt in de O.E.E.S. te Parijs eveneens een Westeuropees landbouwprogramma opgesteld, waarvan de uitvoering óók aan de nationale departementen van landbouw is overgelaten.

Nu het toch eenmaal een feit is, dat de samenwerking tussen Oost- en West-Europa niet mogelijk blijkt, zou het misschien wenselijk zijn, de Europese sector van de F.A.O. op te nemen in de O.E.E.S. Wellicht ware het nog beter, de gehele O.E.E.S. van Parijs uit naar Straatsburg over te plaatsen. Immers de aldaar opgerichte Sub-Commissie voor de Industrie, Landbouw en Voedsel van de Europese Organisatie is daarop reeds ingesteld. Het Regionale bureau van de F.A.O., dat op het ogenblik te Rome is gevestigd, zou dan zijn werkzaamheden over kunnen dragen op het toekomstige Europese Ministerie voor Landbouw.

Het is zeker, dat te Straatsburg een meer Europese behandeling van de problemen kan worden verwezenlijkt. Daarenboven biedt dit nog het voordeel, dat de kosten van de toch al zo dure internationale organisaties ten zeerste besnoeid kunnen worden, zowel intern, door het permanente personeel, machines en gebouwen op een meer efficiënte wijze te benutten, als extern, door de vele reizen van de nationale gedelegeerden, nu eens naar Parijs, dan weer naar Straatsburg, Rome of Brussel, te beperken.

Het zou zeer zeker in de lijn van de ontwikkeling liggen, wanneer aldaar een top-ministerie van landbouw in het leven werd geroepen. Tot op heden blijft het ontbreken van een met sanctie bevoegd gezag de grote moeilijkheid in de samenwerking op elk gebied. Wanneer West Europa, zoals andere grote mogendheden, een vaste politiek wil voeren, is het nodig, het algemene Westeuropese welzijn als basis te aanvaarden en, voor zoverre noodzakelijk, aan een Westeuropees orgaan op te dragen, de grote lijnen van de te volgen politiek te bepalen. Zolang men niet over de nodige middelen beschikt om na te gaan of het nationale belang ook wel overeenkomstig het Westeuropese belang wordt nagestreefd, komt men geen stap verder.

HOOFDSTUK VI.

HET BEELD VAN DE WEST-EUROPESE LANDBOUW EN VOEDSELVOORZIENING

„Chassez le naturel,
il revient au galop."

Nadat in het voorgaande speciaal de aandacht werd gevestigd op de algemene oorzaken van het ontstaan van het dollar-tekort en een overzicht werd gegeven van de instanties, die in het leven werden geroepen om dit tekort te bestrijden, zal nu één van de wapenen van bestrijding worden besproken. Vooraleer een wapen te gebruiken, dient men de eigenschappen er van te kennen, te weten hoe het ontstaan is en hoe het werkt. Wij zullen dit nagaan wat het wapen betreft (i.c. de Westeuropese landbouw), dat door de Commissie van Voedsel en Landbouw gehanteerd wordt in de strijd tegen het dollar-tekort.

A. DE HISTORISCHE ONTWIKKELING.

De huidige economische tendenties van de Westeuropese landbouw gaan terug tot het midden van de vorige eeuw, toen de practische resultaten van de vooruitgang op wetenschappelijk en technisch gebied het wereldbeeld veranderden. Vóór die tijd kon Europa, dat 5% van de aardbol omvatte, waarop 10% van de totale wereldbevolking woonde, zichzelf voorzien. De snelle industrialisatie, gepaard gaande met een sterke bevolkingsgroei en een verhoging van de levensstandaard, schiepen echter een grote vraag naar grondstoffen en levensmiddelen. De Europese agrarische productie kon, ondanks expansie en intensificatie, de snelle bevolkingsgroei niet bijhouden, hetgeen Malthus c.s. tot zeer pessimistische beschouwingen aangaande het toekomstig lot van Europa deed overgaan. Het Europese bevolkingsaantal immers groeide in 100 jaren tijds van 212 millioen (1820) aan tot 447 millioen (1910), terwijl de Europese agrarische productieverhoging niet eenzelfde rhytme vertoonde. *) Waar moest dat heen?

Zoals altijd, bleef ook hier geen oplossing uit, want de toepassing

*) Cijfers ontleend aan het Handwörterbuch der Staatswissenschaften Pag. 689.

van de techniek op het transport, zowel te zee als te land, leidde tot een sneller en goedkoper vervoer, waardoor de emigranten in de Nieuwe Wereld nauw verbonden werden met het Oude Europa. Daar spoedig bleek, dat het zeetransport goedkoper was dan het transport over land, konden de goedkopere overzese granen in toenemende mate naar Europa worden verzonden.

„C'est ainsi que l'on calculait en 1870 qu'il en coûtait moins de faire traverser l'Atlantique à un sac de blé que de le transporter de Dijon à Paris." *)

Deze overzese granen waren goedkoper, omdat de aldaar liggende vruchtbare en zo goed als kostenloze uitgestrekte gebieden op extensieve manier werden bebouwd. Daarenboven werkte de grootte van de boerderijen de mechanisatie in de hand, welke de ontbrekende arbeidskracht aan moest vullen. Het duurde dan ook niet lang, of deze steeds groter wordende importen hadden een catastrophale daling der Westeuropese graanprijzen tot gevolg. De Westeuropese boeren moesten hun productieschema wijzigen.

„Ainsi entre 1880 et 1930, la proportion de terre labourée a baissé dans le rapport suivant dan un certain nombre de pays." (En pourcentage du total). **)

TABEL 2.

	Denemarken	België	Frankrijk	Duitsland	Gr. Brittannië	Zwitserland
1880	89	79	78	72	46	18
1930	83	60	58	68	34	13
	−6	−19	−20	−4	−12	−5

Ten gevolge van de gewijzigde prijsverhoudingen, werden de voornaamste agrarische producten, — welke men in twee groepen: stapelproducten en hoogwaardige agrarische producten kan onderverdelen, — geografisch verspreid.

A. De agrarische stapelproducten, zoals tarwe, maïs, oliegewassen, mindere qualiteiten bevroren vlees, wol, katoen, suikerriet, rubber en andere soortgelijke producten, werden voornamelijk geproduceerd in de veraf liggende gebieden van West-Europa en Amerika. In West-Europa werd deze productie ofwel verminderd (Gr. Brittannië), ofwel hield ze geen gelijke tred met de groeiende bevolking. De productie verschoof naar Oost-Europa (Oost-Duitsland, Donau-bekken, Rusland), alwaar de reeds bestaande teelt werd uitgebreid. Verder kwam de aanvulling van de nieuwe graanlanden:

*) Cours de M. Fromont à la Faculté de Droit à Paris, 1947-48.
**) L'Agriculture en Gr. Bretagne par G. Traversin, pag. 37. Insee 1948.

de V.S., Canada, Argentinië, Brazilië, Australië, Zuid-Afrika en Nieuw-Zeeland.

B. De hoogwaardige agrarische producten, zoals eerste klas rund-, varkens- en schapenvlees, eieren, melk en melkproducten, wijn, olijfolie, vlas, zijde, tabak, citrusvruchten etc. werden in toenemende mate geproduceerd in het traditionele Westeuropese agrarische productiegebied. In dit gebied, dat zich uitstrekte van West-Duitsland tot Ierland en van Zweden tot Italië, werden alsmaar grotere hoeveelheden stapelproducten geïmporteerd, die gedeeltelijk werden omgezet in dierlijke producten. De voortgebrachte qualiteitsproducten werden voornamelijk in de industriële centra verbruikt, terwijl een gedeelte er van naar de omliggende staten en een nog kleiner gedeelte buiten Europa werd geexporteerd.

De internationale arbeidsverdeling, zowel op industrieel als op agrarisch gebied, schiep de mogelijkheid om de bedreigde Westeuropese voedselbalans in evenwicht te houden.

Toch ontwikkelde deze tendens zich niet volkomen, daar tegen 1880 het merendeel der Europese landen overging tot een agrarische protectiepolitiek. Aan de economische voordelen van de internationale arbeidsverdeling op agrarisch gebied waren nadelige sociale gevolgen verbonden. Deze gaven aanleiding tot staatsinmenging inzake de landbouwquaesties. Zowel om politieke, economische en sociale en in menig geval om militaire redenen, zagen de diverse Europese regeringen gevaar in een achteruitgang van hun eigen landbouw. Men had liever een gebalanceerde nationale economie en daarom werd in verschillende landen o.m. besloten tot een stimuleren van concurrerende gewassen zoals b.v. suikerbieten.

Het is verder van betekenis, dat de gewoonte om het beschikbare land in kleine en middelgrote bedrijven in te delen, de productie van hoogwaardige en meestal arbeids-intensieve agrarische producten in de hand werkte. De sterke groei van de Westeuropese agrarische bevolking verschafte een voldoende, zo niet overvloedig arbeids aanbod in de landbouw. De zelfstandigheidsdrang van de aan de grond gehechte boerenzoons leidde dikwijls tot splitsing van het ouderlijk bedrijf.

Tengevolge van de stijging van de levensstandaard van de Europese bevolking, welke niet alleen in een toename van de consumptie tot uiting kwam, maar tevens in een toename van de vraag naar hoogwaardige producten (vlees, fruit en groenten), kon het verhoogde agrarische arbeidsaanbod gedeeltelijk worden geabsorbeerd.

In de landen waar het niet mogelijk was, industrieën op te richten of de teelt van arbeidsintensieve producten uit te breiden, bood de emigratie een oplossing.

B) DE PERIODE TUSSEN DE BEIDE WERELDOORLOGEN.

De onverwachte toename in de vraag naar stapelproducten in wereld-

oorlog no. I, had een overeenkomstige uitbreiding van deze producten tot gevolg in de buiten de oorlogssfeer liggende gebieden. Deze toename gaf in de na-oorlogse jaren aanleiding tot een voorraadvorming van tarwe, maïs, suiker, koffie, wol, katoen etc. Het effect van die voorraadvorming was, dat vele landen genoodzaakt waren, hun eigen productie, die economisch niet meer mogelijk was, te beschermen. Daarbij kwam dan nog een sterke neiging tot autarkie gedurende die dagen. Over het geheel genomen echter, bleef Europa, wat de voedselvoorziening betrof, afhankelijk van de Overzese gebieden.

Oost-Europa, dat voornamelijk agrarisch was, produceerde een voedsel-surplus. De vier Donaulanden, Polen en de drie Baltische landen, exporteerden van 1934 tot 1938 aanzienlijke hoeveelheden plantaardige- en dierlijke producten. Verder was ook Oost-Duitsland een surplus-gebied, dat grote hoeveelheden graan, aardappels, suiker en vlees aan West-Duitsland leverde.

Deze surplussen van Oost-Europa konden echter slechts gedeeltelijk het tekort van West-Europa aanvullen. Dit tekort was het dringendste in het dichtbevolkte en intensief geindustrialiseerde gebied, dat tussen de Elbe en de Ierse Zee ligt. De netto-importen aan voedsel en voeder bedroegen meer dan 2|3 van de calorie-waarde van Engelands voedselvoorziening, de 1|2 van die van België en 2|5 van de Nederlandse behoeften. *) West-Duitsland, dat tevens afhankelijk was van het buitenland, moest 2|5 van haar voedselvoorziening importeren, terwijl voor het overige door Oost-Duitsland werd bijgedragen. Andere landen, sterk afhankelijk van de importen, waren de bergachtige gebieden zoals Noorwegen en Zwitserland, waar meer dan de helft werd geïmporteerd. Het tekort in Oostenrijk, Griekenland en Finland was over het algemeen groter dan het Europees gemiddelde, terwijl dat van Duitsland en Frankrijk het minste was. In Italië, Portugal, Zweden en Czechoslovakia kende men slechts zeer geringe importen, terwijl Denemarken en Spanje — vóór de burgeroorlog — slechts zeer geringe surplussen hadden.

De deficit-landen, hierbij ingesloten Denemarken en Spanje, hadden als geheel genomen grote importen nodig van granen, vetten, oliezaden, oliekoeken, suiker, vlees, kaas, eieren, fruit en groenten etc.

Evenals er variaties waren in de graad van zelfvoorziening, waren er variaties in de voedselconsumptie per hoofd van de bevolking. Scandinavië, Zwitserland en de Britse eilanden kenden de hoogste voedselconsumptieniveaux in Europa. Vóór de oorlog verschafte de voedselvoorziening in deze landen dagelijks een gemiddelde van ongeveer 2.900 calorieën per hoofd, en zelfs 3.150 tot 3.200 calorieën in Denemarken en Zwitserland, alwaar het niveau ongeveer gelijk was aan dat van de Verenigde Staten in vooroorlogse tijd.

Aan de andere kant van Europa, in Portugal en Griekenland, lag het dagelijks gemiddelde beneden 2.500 calorieën. Dit gemiddelde was tevens

*) Zie Foodbalance-sheets van de F.A.O., en European Programs of Agricultural Reconstruction and Development F.A.O., 1948.

laag in Italië, waar het in de laatste vooroorlogse jaren steeds minder werd. Ondanks de sterke agrarische politiek, die er een grotere productie tot gevolg had, viel het dagelijks caloriegemiddelde naar beneden van 2,850 tot 2,550.

Ook de productiviteit varieerde scherp van land tot land. Om hiervan een overzicht te geven, hebben wij op basis van de door de F.A.O. opgestelde voedselbalansen een berekening gemaakt, welke de graad van efficiëncy uit doet komen. Alvorens tot de resultaten van deze berekening over te gaan, een kort woord over de historie van deze voedselbalansen. *)

Tijdens de tweede wereldoorlog was er in de kringen van de Geallieerde landen behoefte aan gegevens, die de diverse regeringen in staat zouden stellen, de voedingsmiddelen, welke in onvoldoende hoeveelheid aanwezig waren, gelijkelijk te verdelen, om de eindoverwinning te realiseren. Deze noodzaak gaf aanleiding tot een opleving en ontwikkeling van de studies betreffende de consumptie-niveaux, de voedselbehoeften der diverse volken en de physiologische consequenties der veranderingen van het voedselrégime, die een gevolg waren van de oorlog. Reeds vóór het ontbranden der vijandelijkheden hadden diëtisten, en landbouw-economen reeds veel werk verricht op dit terrein, maar men had nog nooit tussen de totale voedselvoorzieningen van de verschillende landen een algemeen en systematisch verband gelegd, dat hun waarde in voedingseenheden schatte.

Ofschoon in die tijd en direct na de oorlog, bij het opstellen van voedselbalansen in de bevrijde gebieden, zeer vele statistische moeilijkheden moesten overwonnen worden, slaagde men er toch in, een beeld te vormen van de verschillende landen. Ook de methodologische analyse van de consumptieniveaux werd langzaamaan verbeterd.

In 1946 werd deze techniek door de F.A.O. toegepast in haar rapport „Enquête mondiale sur l'alimentation", dat gedetailleerde cijfers bevat over de consumptie-niveaux zoals die vóór de oorlog in 70 landen waren en aangeeft in welke proporties de ter beschikking staande bronnen moesten worden aangevuld om in 1960 een minimum voedselvoorziening te bereiken. Sedert die datum is de F.A.O. voortgegaan met het gebruiken van die methode om de voedselsituatie in verschillende landen te analyseren.

Voor vele landen zijn deze door de F.A.O. opgestelde voedselbalansen, tengevolge van onvoldoende cijfers, slechts grove benaderingen.

Zonder twijfel zullen deze voedselbalansen geen bijzonder grote betekenis hebben, zolang de landbouw en voedingsstatistieken nog een zeer onvolledig gebied bestrijken en verre van juist zijn. Toch mag men van de vooruitgang der statistische wetenschap en het economische onderwijs verwachten, dat hierin binnen niet al te lange tijd grote verbeteringen zullen worden aangebracht.

*) Manuel pour l'établissement de Bilans Alimentaires. F.A.O. Publication, Avril 1949.

Op basis van deze voedselbalansen van de F.A.O. hebben wij, gebruik makend van de graaneenheden- (voedseleenheden) schaal, een poging ondernomen om een statisch beeld te geven van de Westeuropese landbouwproductie. Daar het moeilijk is, de verschillende soorten producten, welke meestal in metrieke tonnen worden aangegeven met elkaar te vergelijken, is men in de Scandinavische landen er toe overgegaan, de graaneenheden-schaal in te voeren. Een graaneenheid is gebaseerd op de voedselwaarde van 1 kg. graan. Wanneer b.v. 100 kg. eieren gelijk worden gesteld met 500 kg. graaneenheden, wil dit zeggen, dat de voedselwaarde van 500 kg. graaneenheden nodig zijn om die 100 kg. te produceren. „This scale also offers the possibility of comparing regions, farmgroups and single farms regarding their total food output." *) Deze schaal biedt een mogelijkheid om op zeer ruwe wijze de agrarische productie in de verschillende landen met elkaar te vergelijken. Voor de productie van gras, hooi, ruw-voeder, zaad en tabak, zijn geen gegevens beschikbaar. De volgende graaneenhedenschaal diende als grondslag bij de berekening:

TABEL 3.

100 kg. graan, maïs, rijst	=	100	graaneenheden
100 kg. aardappelen	=	25	„
100 kg. oliezaden	=	200	„
100 kg. peulvruchten	=	130	„
100 kg. oliekoeken	=	140	„
100 kg. zemelen	=	80	„
100 kg. melk	=	70	„
100 kg. ondermelk	=	30	„
100 kg. rund- en kalfsvlees (levend)	=	600	„
100 kg. schapenvlees (levend)	=	600	„
100 kg. varkensvlees (levend)	=	500	„
100 kg. eieren	=	500	„
100 kg. wol (gewassen)	=	4000	„
(Departement voor Voedsel en Landbouw van de Bizone)			
100 kg. groenten	=	20	„
(Agricultural Statistics of the Britisch zone 1934-38)			
100 kg. suiker	=	135	„
100 kg. fruit	=	30	„
100 ltr. wijn	=	20	„

De juistheid van de hierboven toegekende waarden te beoordelen, ligt niet op het terrein van de econoom. Zoals uit het volgend hoofdstuk zal blijken, hebben wij de graaneenheden-schaal, die hier alleen als werkhypothese wordt gebruikt om een algemeen beeld van de Westeuropese landbouwproductie te kunnen vormen, door een andere vervangen. Het bleek, dat een waardering van de Westeuropese agrarische productie in dollar-prijzen, welke voor gelijke producten in Amerika gedurende 1948-49 golden, meer aan ons doel beantwoordde.

*) Extract from the Agricultural statistics of the British Zône, 1938-44, Pag. 71.

Toch menen wij te moeten wijzen op het belang van de graaneenheden-schaal. Deze wordt meer en meer gebruikt voor productiviteitsberekeningen in de landbouw. Interessant in verband hiermede is het F.A.O.-rapport „Feedstuffs-Europe", Bulletin no. 15, Sept. 1949. Typisch is verder, dat het resultaat, verkregen door een berekening in graaneenheden, vrijwel overeenstemt met de conclusies, welke voortspruiten uit een berekening met behulp van de Amerikaanse dollar-prijzen. Er blijkt dus een verband te liggen tussen de waarde, die gebaseerd is op de energie in het product opgesloten, en de prijs van het product.

Daar het in ons geval van belang is, aan te tonen dat de opbrengst per ha. in de verschillende landen sterk varieert en er dus nog vele mogelijkheden zijn tot verhoging van de productie, hebben wij tabel 4 opgesteld. Deze tabel bevat een globale waardering van de agrarische productie in de verschillende landen en is gebaseerd op de berekening in voedseleenheden. Wij hadden ook met het aangeven van de opbrengst per ha. van één enkel product in verschillende landen reeds kunnen bewijzen, dat er grote verschillen bestaan in de opbrengsten. Maar dan zou men kunnen opwerpen, dat ofschoon de opbrengst van tarwe per ha. in Denemarken en Nederland zeer hoog is, hier toch tegenover staat, dat maïs en rijst in de zuidelijke landen ook hoge opbrengsten per ha. geven, zodat dus de verhouding behouden blijft. Vandaar dat wij de Totale Nationale Agrarische opbrengst hebben genomen. Om eventuele dubbeltellingen te voorkomen, werd alleen de productie voor directe menselijke consumptie berekend.

Wanneer wij nu de netto-opbrengst per land willen vergelijken, kan dit geschieden op basis van het aantal uren, dat nodig was om die opbrengst te bereiken. Gegevens hierover zijn echter niet aanwezig en dit heeft ons genoodzaakt, de berekening te baseren op het totale aantal ha. cultuurgrond. De woeste gronden werden buitengesloten, daar deze niet uit de statistische gegevens konden worden opgemaakt. De resultaten van de berekening moeten niet opgevat worden als een exacte uitdrukking, immers deze is niet mogelijk. Wat wij willen bereiken is: een ruw idee te geven van de grote verschillen, hetgeen er op wijst dat een uitbreiding van de productie mogelijk moet zijn.

In het hieronder gegeven staatje, hebben wij de netto-opbrengst per ha. in de verschillende landen gegeven in dalende orde van grootheid.

Opbrengst per ha. cultuurland in 100 graaneenheden:

Zwitserland	28.7 *)	Gr. Brittannië	14.0
Benelux	26.0	Zweden	13.3
West-Duitsland	21.4	Frankrijk	12.9
Denemarken	19.0	Ierland	10.3
Noorwegen	16.8	Griekenland	9.8
Italië	15.2	Portugal	6.4
Oostenrijk	14.4	Turkije	5.9

*) Dat Zwitserland zo hoog staat, komt hierdoor, dat de Alpenweiden niet tot de cultuurgrond werden gerekend.

De Westeuropese Agrarische productie uitgedrukt in voedseleenheden. ('000 ton) **TABEL 4.**

	Vóór-oorlogse periode 1934—1938	IJsland	Noorwegen	Zweden	Denemarken	Gr.Britt.	Ierland	Benelux	Frankrijk	Bizone	Fr. Zône	Zwitserland	Oostenrijk	Portugal	Italië	Griekenl.	Turkije	Totaal
	Broodgranen		59	658	51	608	90	508	6.183	4.490	539	132	721	474	6.642	607	2.709	
	Voedergranen		52	120	189	167	78	221	296	1.043	126		55	236	1'198	159	951	
	Rijst								99					51	643	2	93	
	Aardappelen	1	103	244	128	937	154	947	1.718	1.204	259	110	163	134	427	16	16	
	Suiker			359	266	614	101	604	1.177	571	58	16	242		408	9	99	
	Peulvruchten		2	19				141	202	36	8	4	26	82	1.261	105	385	
	Oliezaden							61	20	14				14	43		50	
	Groenten	1	10	16	46	458	30	231	1.180	400	52	40	72	100	554	68	170	
	Fruit		16	40	28	907	4	121	177	360	75	141	58	105	520	127	568	
	Wijn								1.182	40	23	100	220	159	759	75	15	
A	Totaal plantaardige gewassen	2	242	1.456	708	3.691	457	2.834	12.214	8.164	1.154	543	1.557	1,355	12.455	1.168	5.056	53.056
	Rund- en kalfsvlees	6	469	1.462	1.640	6.431	1.972	3.050	9.625	6.409	1.068	1 057	1.133	360	3.575	1.296	990	
	Varkensvlees		273	1.014	2.134	2.566	677	2.409	4.546	6.818	865	570	1.099	516	1.528			
	Schapenvlees	84	180	48	36	2.316	360	144	1.188	204	24	24	36	288	600		1.332	
	Kippenvlees		16	64	216	872	200	196	2.800	288	92	40	32	48	1.000		504	
	Paardenvlees		34	150	133	286		269	668			67	117		251			
	Eieren	3	105	280	560	1.475	330	976	1.825	774	157	115	200	75	1.585	155	310	
	Melk	32	568	2.412	2.326	4.764	964	4.179	6.430	6.272	1.058	1.332	1.353	276	2.825	405	1.521	
	Wol	48	136	20	12	2.000	320	32	960	120	12	8	20	280	560	400	960	
B	Totaal Dierlijke producten	173	1718	5.450	7.057	20.710	4.823	11.255	27.242	20.885	3.276	3.213	3.990	1.843	11.924	2.256	5.617	131.495
C	Totale Bruto opbrengst	175	2023	6.906	7.765	24.401	5.280	14.089	39.456	29.049	4.430	3.756	5.547	3.198	24.379	3.424	10.673	184.551
	Geimporteerd voeder		279	441	1.661	5,957	407	3.306	1.956	1.575	530	492	482	7	316	62		
	„ zaad		13	27	100	325	23	61	974			32	112	43	776	46		
	Verlies op import		2	3	17	18	4	33	48			20			15	1	5	
	Voorraadbeweging												—25					
D	Aftrek voor import		294	471	1.778	6.300	434	3.400	2.978	1.575	530	544	619	50	1.107	109	5	20.194
E	Netto opbrengst	175	1729	6.435	5.987	18.101	4.846	10.689	36.478	27.474	3.900	3,212	4.928	3,148	23.272	3.315	10.668	164.357
	Totale cultuurgrond		1025	4.822	3.137	12.884	4.709	4.096	28.164	14.612		1.120	3.432	4.944	15.300	3.487	17.926	
	Opbrengst per ha in 100 graaneenheden		16.8	13.3	19.0	14.0	10.3	26.0	12.9	21.4		28.7	14.4	6.4	15.2	9.8	5.9	

Het blijkt, dat in de landen waar de landbouw technisch op het hoogste peil staat, ook de hoogste opbrengsten per ha. worden verkregen, ni. in Zwitserland, Benelux, West-Duitsland en Denemarken. Buiten de groep landen, die zich in en om de industriële centra bevinden, blijkt de invloed van de wetenschap af te nemen en zo zien wij, dat in Portugal, Griekenland en Turkije de opbrengst per ha. abnormaal laag is. Men kan opmerken, dat dit ook ligt aan natuurlijke factoren zoals: klimaat, qualiteit van de bodem e.a.; echter neemt dit niet weg, dat het verschil wel heel erg groot is. Gedeeltelijk is dit ook toe te schrijven aan de primitieve methoden die in de Zuidelijk landen nog worden toegepast.

De hoge opbrengsten in de Noordelijke landen konden slechts met behulp van grote hoeveelheden grondstoffen worden behaald. Het bouwland werd er „liberally dressed with farmyard manure and commercial fertilizer." *) De grote veestapel was alleen mogelijk dank zij grote hoeveelheden geimporteerd voeder. Verder veronderstelde dit landbouwsysteem de aanwezigheid van een groot arbeidsaanbod, zodat „Farming had almost become gardening." *)

Dit was in het kort het beeld van de Westeuropese landbouw in de periode tussen de beide wereldoorlogen. Het was geen statisch maar een dynamisch beeld. De Europese kunstmestconsumptie verdubbelde en grote vooruitgang werd gemaakt in zaad-selectie en verbetering van de veestapel. Er werd verder veel aandacht besteed aan het onderwijs van de jonge boeren, hetgeen van invloed was op de opbrengsten per ha., welke steeds groter werden.

Wij zouden tekort doen aan het algemene beeld, wanneer ook niet tevens gewezen zou worden op de actie van de diverse coöperaties, die op menig gebied hebben bijgedragen tot de intellectuele en economische vooruitgang op het platteland. Tevens ging van deze coöperaties een vormende kracht uit, waardoor het zo moeilijk te bereiken saamhorigheidsgevoel bij de boeren, in gunstige mate werd beinvloed. Typisch is, dat in landen waar dit saamhorigheidsgevoel het sterkste was, ook de opbrengsten per ha. het hoogste zijn. Is het niet verwonderlijk, dat landen zoals Frankrijk en Engeland slechts opbrengsten hebben, die de helft bedragen van die van Zwitserland, de Benelux en Denemarken?

C) DE OORLOG VAN 1940-45 EN ZIJN GEVOLGEN.

Wereldoorlog II toonde duidelijk aan, dat de sterk opgevoerde productie van de Westeuropese landbouw zeer kwetsbaar en uiterst wankel was. De gehele structuur van de landbouw werd verwrongen en leidde tot desastreuse gevolgen in de voedselvoorziening van de oorlogvoerende landen. „To internal destruction and disorganisation of production was added a drastic reduction or even elimination of supplies from outside sources through shortage of shipping or foreign exchange." **)

*) European Programs of Agricultural Reconstruction and Development, F.A.O. June 1948, Pag. 1.

**) Interim report 1947. O.E.E.S. Pag. 14.

Sommige Westeuropese landen slaagden er in, hun voedselproductie gedurende de oorlog te doen stijgen. Vooral Zwitserland en het verenigd Koninkrijk — (de grootste Westeuropese importeur van voedingsmiddelen) — wisten met behulp van toegenomen kunstmestverbruik en mechanische trekkracht hun bouwland uit te breiden. Deze beide landen hadden evenwel grote moeilijkheden met het instandhouden van hun veestapel, daar het geimporteerde veevoeder niet geregeld aankwam en het weiland gedeeltelijk in bouwland moest worden omgezet. Over het geheel genomen echter, kwamen deze landen toch met een verbeterd agrarisch productieapparaat uit de oorlog te voorschijn. Zelfs Duitsland slaagde er in, tot aan het einde van de oorlog zijn agrarische productie op peil te houden. Dit vooral met behulp van de gedwongen buitenlandse arbeidskrachten en het in de bezette landen geroofde vee, etc.

In de rest van Europa zien wij gedurende de oorlogsjaren een algehele ontwrichting van de landbouw. Ten gevolge van de Duitse bezetting in 1940 werden de Westeuropese importen van voedsel, kunstmest en veevoeder afgesneden.

Hoe was het nu toch mogelijk, dat West-Europa zich gedurende Wereldoorlog II kon voeden? Per slot van zake beschikte West-Europa toen ook niet over voldoende dollars en wist het toch rond te komen!

Vooreerst dient hier dan de aandacht te worden gevestigd op het feit, dat de Duitse bezetters bij hun invallen er in slaagden, de hand te leggen op zeer grote voorraden levensmiddelen en veevoeder, die vanwege de dreigende oorlogstoestand waren aangelegd. Verder bracht het gemis aan voldoende veevoeder mee, dat een groot gedeelte van de veestapel moest worden afgeslacht, hetgeen de Westeuropese vleesvoorziening geruime tijd ten goede kwam.

Daarnaast vonden op landbouwgebied grote wijzigingen plaats. In vele landen werd de scheurplicht ingevoerd en ging men over tot het stimuleren van de teelt van oliegewassen ter vervanging van de importvetten.

Vóórdat Duitsland de oorlog aan Rusland verklaarde, was het er in geslaagd, grote voorraden Russisch graan aan te leggen. Verder waren de gehele Balkan en Turkije onder de Duitse economische of militaire invloedssfeer en spoedig bleek toen, welke grote bijdrage geleverd kon worden door de landbouw in Zuid-Oost Europa.

Toch waren al deze bronnen niet voldoende om de Westeuropese voedselvoorziening te garanderen. De steeds kleiner wordende porties van de voedseldistributie zijn hier een bewijs voor. In zo goed als alle bezette landen daalde het gemiddelde calorie-verbruik met meer dan 20%; daarenboven werden de overblijvende calorieën voornamelijk onttrokken aan brood en aardappelen, terwijl vroeger vlees, melk en vetten de voornaamste calorieverschaffers waren. *)

De boerenbevolking en welgestelden slaagden er in, hun aandeel in

*) European Programs of Agricultural Reconstruction and Development F.A.O. publicatie Juni 1948. Pag. 4.

de voedselverdeling naar verhouding te doen stijgen. Vooral in landen waar de boeren moeilijk gecontroleerd konden worden en de officiële rantsoenen te laag waren, moesten de stadsbewoners zich dikwijls grote persoonlijke offers getroosten voor het „zwarte voedsel."

In alle landen stond de regering voor de moeilijke taak om van de boeren een maximum aan voedselproductie te eisen, zodat de distributie door de officiële kanalen voortgang kon vinden. De middelen welke hiertoe gebruikt werden, waren o.a. de verplichte leveringen, de prijzengaranties, en niet zelden de boeten. Om de aldus verkregen voedselproducten zo goed mogelijk te gebruiken voor de menselijke consumptie, werd het uitmaalpercentage van de granen verhoogd en in vele gevallen werd het brood met aardappelmeel en voedergranen (zoals maïs), aangevuld. Daarnaast werd ook overgegaan tot het afromen van de melk, om aldus een minimum vetvoorziening te handhaven.

Het bleek dat het ontbreken van de overzese importen, gedurende de oorlogsjaren, de Westeuropese landbouw niet meer in staat stelde, haar functie te vervullen.

Toen de oorlog voorbij was, kwam vanwege de slechte oogsten van 1946 en 1947 geen verbetering in de voedselvoorziening.

De toestand werd zelfs zo ernstig, dat in sommige landen de rantsoenen nog meer verlaagd moesten worden.

Deze onvoldoende voedselvoorziening had een zeer ongunstig effect op de werklust en het was dan ook niet te verwonderen, dat vooral zij, die zware arbeid moesten verrichten, niet de capaciteiten hadden om volop werk te leveren. Het bleek dat een betere voedselvoorziening een allereerste vereiste was voor het industriële herstel.

Bij de physieke oorlogsverwoesting kwam na de oorlog nog de desorganisatie van het transport, het gebrek aan veevoeder, kunstmest, machines, en de onwil van de boeren, die vanwege de onzekere monetaire toestanden hun producten zo lang mogelijk probeerden vast te houden.

Toen na de oorlog de overzese importen hervat werden, bleek dat Australië en Nieuw-Zeeland hulp moesten bieden aan het Verre-Oosten en Voor-Indië. Het algemene wereldtekort gaf aanleiding tot prijsstijging van de schaarse agrarische producten, die t.g.v. de Amerikaansa landbouwpolitiek alleen in Noord-Amerika te koop waren. De dollars, nodig om deze sterk in prijs gestegen producten te kopen, raakten spoedig op en het zag er niet naar uit, dat West-Europa zijn noodzakelijke voedselimporten kon handhaven.

Het was daarom dat er voor de Westeuropese landen niets anders op zat, dan de handen uit de mouwen te steken en vanwege het nijpende voedseltekort vooral te proberen, de nationale landbouwproductie op te voeren. Om dit zo economisch mogelijk te doen, werden agrarische plannen opgesteld, voor de verhoging van de productie. In de volgende pagina's zullen wij nagaan welke plannen gemaakt werden door de Westeuropese landen en wat deze plannen betekenen in de bestrijding van het voedsel- en daarmee verbonden dollar-tekort.

HOOFDSTUK VII.

DE LANDBOUW-PRODUCTIEPLANNEN VAN DE WESTEUROPESE LANDEN

Amerika, dat zoals wij in het eerste hoofdstuk zagen, West-Europa tegemoet wilde komen in zijn strijd tegen de uit de oorlog voortgesproten moeilijkheden, spoorde eind 1947 West-Europa aan, een rapport op te stellen waarin een overzicht zou worden gegeven van de actuele economische toestand en de mogelijkheden voor de toekomst.

Voor de opstelling van dit rapport werd o.m. in het leven geroepen: de Commissie voor Voedsel en Landbouw te Parijs. Deze vroeg aan alle deelnemende landen, in detail een vier-jarig landbouwprogramma te ontwerpen. Dit zou lopen van 1947 tot 1951 en had betrekking op de nationale productie en de mogelijke importen.

Het onderzoek van de op de vragenlijsten ontvangen antwoorden, toonde aan dat in bijna alle landen het hoofddoel was, het vooroorlogse productieniveau te herstellen. Men hoopte dit vóór 1951 te bereiken en in sommige gevallen zelfs vóór 1950.

Om niet in een al te statistisch relaas van dit rapport te vervallen, zullen wij enkel de hoofdpunten er van aan een bespreking onderwerpen. *)

Er werd in het algemeen gestreefd naar een herstel van de vóóroorlogse brood- en voedergraanproductie, naar een vermeerdering van de vóóroorlogse productie van suiker en aardappels, enige vermeerdering in oliën en vetten en naar een zo groot mogelijke opvoering van veehouderij-producten. Tegen 1951 zou de bevolking in West-Europa 11% boven het vooroorlogse niveau liggen, hetgeen dus een nog hogere productie eiste, wilde men niet het levenspeil in gedrang laten komen. Er zou verder een intensificatie van de inter-Europese handel nodig zijn, om de overschotten zo spoedig mogelijk van de hand te kunnen doen. Tevens werd er speciale aandacht besteed aan de mogelijkheden om de productie in de overzese gebiedsdelen op te voeren.

Om dit alles te realiseren zou nodig zijn, zoals in het rapport nader wordt uitgewerkt: kunstmest om de vruchtbaarheid van de grond weer op te voeren, machines om de arbeidsproductiviteit te verhogen en veevoeder om de veestapel niet alleen op peil te houden maar zelfs uit te breiden.

*) Technical Report of the O.E.E.C. Paris 1947.

Gedurende de eerste jaren zou men daarom een beroep moeten kunnen doen op Amerika om de massale importen van kunstmest, machines en veevoeder te kunnen bekostigen. Gedurende de latere jaren zouden de importbehoeften aan kunstmest en landbouwmachines — welke door Europa zelf geleverd kunnen worden — afnemen, terwijl die voor veevoeder zouden toenemen. Immers de aanwas van de bevolking vroeg reeds om verhoging van de productie van broodgranen, hetgeen dus zou concurreren met de toename voor veevoeder, in verband met de aangroei van de veestapel.

Volgende tabel (5) geeft in financiële termen weer, hoe men de agrarische balans van West-Europa voor de komende jaren had geraamd: *) (in milliarden dollars)

TABEL 5.

	1947-'48	1948-'49	1949-'50	1950-'51
Totale agrarische importbehoeften van de deelnemende landen.	8.4	9.6	10.0	10.4
Exporten en re-exporten tussen de deeln. landen	1.7	1.9	2.1	2.4
Netto-importen	6.7	7.7	7.9	8.0
Importbehoeften van de overzese gebiedsdelen	0.5	0.6	0.6	0.7
TOTALE Agrarische importen	7.2	8.3	8.5	8.7
Beschikbaar in de overzese gebiedsdelen	1.4	1.5	1.6	1.7
Netto behoefte uit niet deelnemende landen	5.8	6.8	6.9	7.0
Waarvan uit:				
De Verenigde Staten	2.1	2.0	1.8	1.7
Andere dollar-gebieden	1.9	2.3	2.3	2.3
Rest van de wereld	1.8	2.5	2.8	3.0

Dit was de eerste vaststelling van het Europese dollar-tekort in de agrarische sector. Dit tekort zou door voortdurende herzieningen van de jaarplannen en de opstelling van het zg. long-term-programma, 1952-53, geregeld worden herzien.

In December 1948 werd het eerste grote rapport van de „Committee of European Economic Cooperation" gevolgd door een nog belangrijker

*) Technical report, pag 30. O.E.E.S. 1949.

rapport. Dit was het zg. „Interim Rapport", *) dat door de inmiddels officieel geworden O.E.E.S. werd opgesteld. Hierin werd uiteengezet, dat de drie hoofdtaken van de organisatie bestonden uit:

a) het volgen van de ontwikkeling van de nationale programma's voor herstel, welke door de O.E.E.S. waren opgesteld.

b) het bestuderen van de gevolgen van deze ontwikkeling en uitlichten van de grote problemen en

c) het opstellen van plannen om deze problemen tot een oplossing te brengen.

In deze publicatie werd vooral de nadruk gelegd op de door de deelnemende landen verstrekte gegevens, welke waren gevraagd in het zg. long-term-programma. Zoals wij in het eerste hoofdstuk zagen, werd het jaar 1952-53 als „dead-line" voor het beeindigen van de Marshallhulp aangenomen. Daarom had de O.E.E.S. „invité chacun des pays participants à présenter une déclaration génerale exposant le plan d'action par lequel il entend assurer, en 1952-53, son équilibre économique sans aide extérieure exceptionnelle. Les pays participants ont également été invités à préciser comment ils envisagent l'intégration de leur économie dans celle d'une Europe ne recevant pas d'aide extérieure exceptionnelle." *)

De algemene conclusies van dit rapport, voor zover het de landbouw betreft, zijn de volgende:

De nieuw ingediende agrarische programma's wezen op een algehele verhoging van de agrarische productie boven het voor-oorlogse peil. Deze toename varieerde van 10% tot 30% voor de voornaamste gewassen en was ongeveer 10% voor de dierlijke producten. Deze getallen lagen ver boven de productie van 1948-49, welke nog steeds beneden het voor-oorlogse peil lag. De graad van de geraamde toename varieerde tevens sterk van land tot land. Terwijl enkele landen een productie nastreefden, die ver boven het voor-oorlogse niveau uitging, waren er andere landen, die weer hun voor-oorlogse peil, — dat toch al zeer hoog was — trachtten te bereiken.

Om een beeld te kunnen vormen van de beoogde productieverhoging in de verschillende landen, werd in de Sub-Commissie van Agrarische productie-plannen en programma's een berekening gemaakt van de waarde van deze productie. Zoals ook later zal blijken, was het nodig dat men over een in cijfers uitgedrukte raming van de agrarische productie kon beschikken. Dit om na te gaan, in hoeverre de toekomstige balans tussen mens en voedsel kon worden veilig gesteld.

Eerst werd deze raming gemaakt op basis van de in het vorige hoofdstuk besproken voedseleenheden. Deze methode ondervond echter zeer veel critiek bij de diverse gedelegeerden. Zij waren van oordeel, dat in verband met de strijd tegen het dollar-tekort, een waardering in dollars

*) Rapport Intérimaire de l'O.E.C.E. 1949.

een meer geschikte methode zou zijn. De raming van de totale waarde van de agrarische producten zou kunnen geschieden op basis van de landbouwprijzen in de verschillende landen. Deze prijzen zouden door omrekening tegen dollar-koers op gemeenschappelijke basis kunnen worden gebracht. Dit hield echter twee grote bezwaren in. Vooreerst zou het zeer moeilijk, zo niet onmogelijk zijn, te beschikken over betrouwbare agrarische prijzen in de deelnemende landen. Vervolgens zou de omrekening tegen dollar-koers de vraag opwerpen, welke dollar-koers gebruikt zou moeten worden. Immers er bestonden verschillende dollarkoersen nl. de officiële, de zwarte en verder de vrije noteringen. Welke zou de juiste zijn? Om deze moeilijkheden te omzeilen, werd besloten, de dollar-importprijzen als basis te nemen. Deze immers lagen ten grondslag aan de opstelling van de importbalansen, welke dienden om het totale tekort, i.c. dollar-tekort, vast te stellen.

Echter ook deze methode bleek niet bruikbaar. Het was daarom dat wij onze toevlucht namen tot een waardering, die gebaseerd was op de prijzen, welke gedurende de periode 1948-49 voor landbouwproducten door de Amerikaanse boeren werden ontvangen of betaald. Deze prijzen zijn te vinden in de maandelijke prijspublicaties van het Amerikaanse Ministerie van Landbouw. Het is vooral met het oog op de Amerikaanse landbouwprijspolitiek, dat deze „Agricultural Prices Publication" in het leven werd geroepen. Voor de producten kaas, aardappelen, eieren, groenten, fruit en wijn waren geen prijzen beschikbaar. Om in deze lacune te voorzien werd, op basis van de Europese prijzen, een bepaalde prijs vastgesteld. Wol, huiden en hout komen in de berekening niet voor, terwijl verder enkel een deductie plaats vond voor de geïmporteerde veevoeders, voor zover deze uit voedergranen, oliekoeken of zemelen van geimporteerde broodgranen bestonden.

De volgende prijzen in Amerikaanse dollars en per metrieke ton werden voor de berekening gebruikt.

Broodgranen	73	Kaas	825
Voedergranen	50	Melk	88
Rijst	117	Rund- en kalfsvlees	775
Aardappelen	35	Schapen- en lamsvlees	383
Suiker	82	Varkensvlees	575
Oliezaden	150	Ander vlees	575
Peulvruchten	125	Slachtvetten	575
Groenten	50	Eieren	700
Fruit	100	Geimporteerd	
Wijn	120	voedergraan	50
Tabak	1,015	Oliekoeken	85
Boter	1,373	Zemelen	63

Uit deze samenvattende berekening kan men zien, dat de totale nettowaarde van de agrarische productie in 1952-53 ongeveer 21.000.000.000

TABEL 6.

De bruto en netto opbrengst van de landbouw voor alle deelnemende landen. (in duizend millioen dollars)

	1934-'38	1947-'48	1948-'49	1952-'53
Granen	2.4	1.6	2.3	2.7
Groenten, fruit en wijn	3.1	3.1	3.1	3.1
Tabak	0.2	0.2	0.2	0.3
Andere plantaardige producten	1.9	1.7	2.1	2.5
TOTAAL PLANTAARDIGE PRODUCTEN	7.6	6.6	7.7	8.6
Melk en melkproducten	4.5	3.7	4.2	5.2
Vlees	6.5	4.4	4.5	6,7
Eieren	1.2	0.9	1.1	1.3
TOTAAL DIERLIJKE PRODUCTEN (Bruto)	12.2	9.0	9.8	13.2
Min geimporteerd veevoeder	1.3	0.6	0.8	0,9
NETTO DIERLIJKE PRODUCTEN	10.9	8.4	9.0	12.3
Waarde bruto productie	19.8	15.6	17.5	21.6
Waarde netto productie	18.5	15.0	16.7	20.9
Index netto productie-waarde	100%	81%	90%	113%

dollars bedraagt, hetgeen overeenkomt met een toename van 13%, vergeleken met de vooroorlogse netto-waarde.

Wanneer wij nu nagaan, welke de plannen van de individuele landen zijn, zien wij, dat er grote verschillen zijn waar te nemen. Het hiernaast gegeven staatje toont aan, dat in Oostenrijk en West-Duitsland erop gerekend wordt tegen 1952-53 weer het voor-oorlogse niveau te bereiken, terwijl in Noorwegen, Gr. Brittannië en Turkije de toename ongeveer 30% zal bedragen. (zie tabel 6a)

In tabel 7 wordt uiteengezet, welke de voor-oorlogse opbrengst per ha. is, uitgedrukt in dollars. Het is interessant te zien, dat de rangorde der landen overeenkomt met die, gebaseerd op de vooroorlogse opbrengst per ha. uitgedrukt in graaneenheden. (Cfr. het vorige hoofdstuk)

TABEL 6a.

De geschatte waarde van de netto voedsel-productie in 1952-53 als percentage van 1934-38 = 100.

Land	1952-53	Land	1952-53
IJsland	150	Frankrijk	114
Groot Brittannië	134	Portugal	110
Noorwegen	131	Griekenland	109
Turkije	120	Zwitserland	107
Benelux	119	Italië	107
Denemarken	118	Oostenrijk	100
Zweden	116	Bizone	99
Ierland	116	Franse Zône	79

Wij hebben in deze tabel een derde kolom geplaatst, welke de netto opbrengst aangeeft voor ieder persoon, afhankelijk van de landbouw. De gegevens betreffende de agrarische bevolking werden ontleend aan een in 1943 verschenen publicatie van de Volkenbond: „Economic Demography of South-Western Europe." Ook deze vergelijking heeft betrekking op de voor-oorlogse jaren, daar de na-oorlogse statistieken betreffende de landbouwbevolking nog niet beschikbaar zijn. Men kan uit deze vergelijking de conclusie trekken, dat de opbrengst in graaneenheden en de opbrengst in waarde per ha. over het algemeen een gelijk verloop vertonen, zodat de rangorde der landen grotendeels behouden blijft. De opbrengst per persoon echter geeft grote verschillen te zien, vergeleken met de twee eerste kolommen. Dit is vooral een gevolg van de variaties in de samenstelling van de bevolking, van de grootte van de boerderijen en velerlei andere factoren, welke niet steeds te bepalen zijn.

TABEL 7.

Land	Netto opbrengsten per ha.		Netto opbrengst in dollars per persoon afhankelijk van de landbouw
	in 100 graaneenheden	in dollars	
Zwitserland	28.7	340	423
Benelux	26.0	302	456
West-Duitsland	21.4	237	—
Denemarken	19.0	228	673
Noorwegen	16.8	190	256
Italië	15.2	185	158
Oostenrijk	14.4	162	313
Gr. Brittannië	14.0	142	634
Zweden	13.3	136	345
Frankrijk	12.9	159	376
Ierland	10.3	103	311
Griekenland	9.8	108	133
Portugal	6.4	103	117
Turkije	5.9	57	90

Wanneer de opbrengsten van Denemarken en Gr. Brittannië in de laatste kolom zo hoog zijn, is dit zeer zeker ook een gevolg van de mechanisatie. Tevens mag men niet vergeten, zoals later aangetoond wordt, dat de boerderijen in deze landen meestal middelgrote boerderijen zijn, welke de mechanisatie in hoge mate bevorderen en daarom een meer economisch gebruik van de agrarische arbeid mogelijk maken. In verband hiermede wijzen wij op de passage in „Programmes Européens de relèvement et de développement de l'agriculture." ('49, pag.29) van de Economische Commissie voor Europa, welke te Genève is gevestigd:

„Ainsi, en produisant davantage, mieux et à mieux compte, l'Europe s'efforce-t-elle à résoudre l'un des problèmes essentiels qui se pose à elle aujourd'hui et qui consiste à se procurer assez d'aliments pour assurer à sa population croissante un niveau de vie satisfaisant. Par ailleurs un relèvement du niveau de productivité est souhaitable partout où il aurait pour effet d'abaisser le coût de la production, car c'est un objectif capital pour l'Europe si elle veut s'assurer, dans un monde où la concurrence devient de plus en plus serrée, de larges débouchés pour ses produits industriels. Pour illustrer l'ampleur de la tache à mener à bien dans le domaine de l'agriculture, IL SUFFIT DE RAPPELER QU'EN 1948, LA PRODUCTIVITE MOYENNE DE LA MAIN D'OEUVRE AGRICOLE AUX ETATS-UNIS, ETAIT ENVIRONS SIX FOIS PLUS ELEVEE QUE CELLE DE L'ENSEMBLE DE L'EUROPE."

Wanneer wij, na deze korte uitwijding over de raming van de agrarische productieverhoging, weer terug keren tot het genoemde rapport, constateren wij dat deze verhoging niet voldoende zal zijn om de bevolkingsvermeerdering bij te houden. Dit wil dus zeggen, dat de beoogde productieverhoging in wezen geen verbetering brengt, met name geen vermindering van de voor-oorlogse importen uit niet-Europese gebieden.

Er blijkt, dat zich twee soorten politiek ontwikkelen met het oog op de agrarische productieverhoging. Vooreerst zijn er landen, die er voornamelijk naar streven om hun importbehoeften te verkleinen, bv. Frankrijk, Turkije, Engeland en Nederland. Deze landen breiden hun productie over de hele linie uit en hebben de nadruk gelegd op de productie van gewassen, welke dienen voor dierlijke- en menselijke consumptie. Met het oog daarop hebben zij de uitbreiding van de veestapel enigszins beperkt. Andere landen daarentegen hebben meer hun natuurlijke aanleg gevolgd, zodat deze landen ofwel hun veevoederimporten aanzienlijk hebben verhoogd, ofwel sterke nadruk leggen op de productie van fruit en groenten, voor export bestemd. Denemarken hoopte bv. door middel van verhoogde veevoederimporten een verhoogde export van dierlijke producten te bereiken, welke naar met dollars betalende gebieden zou moeten worden geexporteerd. Het ging er ver-

der van uit, dat de Europese industrie maar de dollars moest verdienen om deze importen mogelijk te maken.

Deze nationale programma's werden aangevuld met de agrarische productieverhoging-programma's van de overzese gebiedsdelen. Voornamelijk werd daarin de nadruk gelegd op de productie van plantaardige vetten en suiker. Tevens zou worden nagegaan, in hoeverre deze gebieden de productie van maïs, voedergranen en vlees konden opvoeren.

Dit alles zou tot gevolg hebben, dat de geraamde consumptieverhoging per persoon en de toename van de Europese bevolking de in 1952-53 benodigde importen op een hoger peil zou brengen als vóór de oorlog, zelfs bij een lagere consumptie per hoofd als vóór de oorlog. Zoals tabel 1 op pag. 27 aangeeft, zouden de voor 1952-53 geraamde importen ongeveer een waarde vertegenwoordigen van 8.300.000.000 dollar, tegen 6.900.000.000 dollar in 1947-48 en 8.000.000.000 dollar in 1948-49. Het gedeelte, dat door „andere deelnemende landen" en de overzese gebiedsdelen tegen 1952-53 zou worden uitgevoerd, moest groter worden. De importen uit de dollargebieden zouden van 3.800.000.000 dollar dalen tot 2.500.000.000 dollar en dus ongeveer 40% van de totale importen (voedsel en industriële producten) uitmaken. Aan de andere kant rekende men op een export aan agrarische producten van ongeveer 0,46 milliard dollar, zodat het netto debetsaldo met de dollarwereld ongeveer 2.000.000.000 dollar zou bedragen

Toch bleef er veel onzekerheid in al deze ramingen. Er werd algemeen aangenomen, dat het bedrag van 2.000.000.000 dollar, hetwelk in 1952-53 zou moeten worden besteed voor de aankoop van agrarische producten in Noord-Amerika, te laag was geschat. Immers men leefde in de hoop, dat het mogelijk zou zijn, door middel van „switches" de Amerikaanse importen door importen uit Oost-Europa te doen vervangen.

Veel zal afhankelijk blijven van de weersomstandigheden. „Le véritable Directeur des importations est invisible: c'est Lui qui, dans la clandestinité, établit ses plans biennaux, triennaux ou quinquennaux; c'est Lui qui décide si la récolte secra médiocre, bonne ou excellente." *)

Een van de karaktertrekken van het import-programma uit de dollarzône is: de grote vraag naar veevoeder.. Deze was in 1948 ongeveer 550.000.000 dollar en zou waarschijnlijk oplopen met 200.000.000 dollar vanwege de te hoog gestelde verwachtingen op Oost-Europa. Zelfs zonder deze toename, zou de import van veevoeder ongeveer 10% van de totale vraag naar alle goederen uit de dollar-zône bedragen.

Grote hoop werd gevestigd op een sterke toename van de handel tussen de Marshall-landen. Men schatte zelfs, dat deze in 1952-53 het dubbele zou zijn van die van 1947-48. „Not unnaturally, the export and import programmes do not coincide at the first attempt, exports exceeding imports by something of the order of 600 million dollars

*) Le Monde, 20-5-50. „Le Directeur invisble."

(30%)." *) Een herziening van deze raming zou daarom noodzakelijk zijn.

Na deze zeer algemene beschouwingen, vervat in een 12-tal paragrafen, geeft het landbouwrapport een analyse van de productieplannen. Er waren verder een groot aantal andere problemen, deels economisch, deels technisch, welke uit de ingewonnen inlichtingen naar voren kwamen. Grote verschillen bleken te bestaan in de opbrengsten van gewassen en veestapel. Ook zou meer aandacht moeten worden geschonken aan de verbetering van de melkbesteding, het gebruik van kunstmest en landbouwmachines. Het was daarom, zoals wij in de aanvang gezien hebben, dat men in de Commissie voor Landbouw en Voedsel overging tot een werkverdeling, waartoe zes sub-commissies in het leven werden geroepen. Daar het voor ons niet mogelijk is, het werk van al deze sub-commissies te volgen, hebben wij vanwege het economisch aspect van deze studie gemeend, onze aandacht te moeten concentreren op het werk van de sub-commissie voor Agrarische productieplannen en programma's. Het is daarom dat in het volgende hoofdstuk speciaal de opdracht van deze sub-commissie wordt besproken en zal worden nagegaan, hoe een intensievere bijdrage van de landbouw in de dollarstrijd kan worden verkregen.

*) Zie pag. 9 van het Rapport Intérimaire de l'O.E.C.E. 1949.

HOOFDSTUK VIII.

HET VERHOOGDE AGRARISCHE PRODUCTIEPROGRAMMA VOOR WEST-EUROPA

Zoals de in het vorige hoofdstuk opgestelde berekening aangaande de Westeuropese agrarische productieverhoging aantoonde, was men het in de O.E.E.S. eens geworden, de totale opbrengst met 2.000.000.000 dollar (in prijzen van 1948) boven de voor-oorlogse opbrengst te doen stijgen. Ondanks het feit, dat vele landen nog niet met deze expansieplannen waren begonnen, was men toch reeds van oordeel, dat deze krachtsinspanning onvoldoende zou zijn om aan de voedselcrises, — welke waarschijnlijk tegen het einde van het Marshall-plan zal optreden, — het hoofd te bieden.

Het Interim-rapport 1949 had als eindconclusie te kennen gegeven, dat het dollar-tekort voor 1952-53 nog steeds op een dikke 3 milliard dollar geraamd moest worden. „Voor velen, die slechts oppervlakkig het verloop van het Marshall-plan hebben kunnen volgen en aan wie steeds is voorgehouden, dat Europa in 1952 weer op eigen benen zou kunnen staan, heeft deze mededeling wellicht als een soort koude douche gewerkt." *)

Om dit tekort van 3 milliard dollar weg te werken, kreeg de Commissie voor Voedsel en Landbouw van het Exécutive Committee de opdracht, „na te gaan welke voorwaarden moesten worden vervuld en welke moeilijkheden overwonnen om de landbouwproductie in West-Europa en de overzese gebiedsdelen zó te ontwikkelen en in te richten, dat de landbouw in de deelnemende landen in staat is zijn hoogste bijdrage te geven voor het Europese herstel..... dusdanige voorstellen over gecoördineerde ontwikkeling in de landbouw te doen..... als practisch en juist schijnen..... na te gaan welke voorwaarden moesten worden vervuld en welke moeilijkheden zouden rijzen, wanneer men de landbouw zó wil uitbreiden en richten, dat een grote inkrimping in de mogelijkheid van aankoop uit de dollarlanden wordt opgevangen." „For the purpose of this study, a target figure of about 1,250 million dollars will be used to indicate the net reduction which may have to be made..... as compared with the present 1952-53 national import programme." **)

*) Economische Voorlichting, 12 Nov. 1949 Jrg. 43. No. 266.
**) Landbouw en Marshall-plan. Granen-Meel-Veevoeder, No. 3, 1950.

De landbouwcommissie liet de Sub-Commissie voor de Agrarische Productieplannen en Programma's hierover een rapport maken, dat eind November 1949, door de Landbouwcommissie werd goedgekeurd en voor publicatie vrijgegeven.

Om een idee te geven van de grootte van deze opdracht, begint het rapport met het leggen van een verband tussen de door de deelnemende landen geraamde dollarimporten voor voedsel en landbouwproducten, de totale waarde van de Westeuropese agrarische productie en het te besparen bedrag van 1¼ milliard dollar.

TABEL 8.

De geraamde voedsel en landbouwproducten-importen van de deelnemende landen voor 1952-53 in millioenen dollars.

	1952-'53	
	Totale importen	Waarvan betaalbaar in dollars (a)
Totale importen uit niet deelnemende landen	4.959	
Importen uit het Westelijk Halfrond	2.498	1.500 tot 1.950
Importen uit het Westelijk Halfrond		
Broodgranen	886	750 tot 860
Voedergranen	421	190 tot 200
Vetten en Oliën	248	120 tot 160
Vlees en Melkproducten	269	100 tot 150
Tabak	194	140 tot 180
Andere producten	480	220 tot 400
Waarvan: Suiker	90	75 tot 90
Oliekoeken	80	5 tot 60
Koffie	120	50 tot 100
Andere	190	90 tot 150

a) Schatting van het Secretariaat. In de laatste kolom is het eerste getal gebaseerd op het programma voor 1949-50 en het tweede op het programma voor 1948-49. Het verschil geeft waarschijnlijk aan. hoe men er in geslaagd is, meer aankopen in Zuid-Amerika te doen, zonder dat deze in dollars behoeven te geschieden.

Tabel 8 toont aan, dat de totale importen uit het Westelijk Halfrond voor de sector voedsel en landbouwproducten in 1952-53 ongeveer 2.500.000.000 dollar bedragen, waarvan een bedrag van 1.500.000.000 tot 2.000.000.000 dollar in harde valuta betaald zal moeten worden. De voorgestelde besparing kwam dus overeen met ongeveer 25% van het totale import-programma uit de rest van de wereld, met 50% van het import-programma uit het Westelijk Halfrond en met 60 tot 80% van de waarschijnlijke dollarbetalingen. Zoals vanzelfsprekend, is dit laatste getal slechts een raming, die varieert naar gelang de dollar-area verandert.

Vergelijken wij nu dit getal van 1.250.000.000 dollar met betrekking tot de totale netto-waarde van de agrarische productie, zoals gegeven in het vorige hoofdstuk, dan is dit ongeveer 5% van de waarde, welke men in 1952-53 hoopt te realiseren. Hierbij is dan rekening gehouden met eventuele vrachtkosten.

Het rapport vervolgt verder, dat het op het eerste gezicht misschien wel mogelijk lijkt, deze besparing te realiseren, wanneer men uitgaat van de voor-oorlogse periode. Met het jaar 1948-49 als basis en het reeds optimistische plan voor 1952-53 valt dit echter te betwijfelen. Daarenboven zou een vermindering van de veevoederimporten uit de dollar-gebieden leiden tot een afname van dierlijke producten, welke de hoogste waarde vertegenwoordigen in de Westeuropese landbouwproductie. Verder wordt de aandacht gevestigd op het feit, dat het verdienen van dollars door middel van export van fruit, wijn en tabak naar de dollarlanden, in verhouding geen substantiële bijdrage zal leveren, daar Amerika de agrarische importen uit Europa bemoeilijkt.

Als conclusie wordt dan ook aangegeven, dat de uitbreiding van de productie, mogelijk in 1952-53, een dergelijke beknotting van de importen niet veroorlooft, en dat een ernstige verlaging van de levensstandaard hiervan het gevolg zal zijn.

In 5 of 6 jaren zou men wel zeer belangrijke mogelijkheden tot opvoering van de productie kunnen realiseren, mits hiertoe de nodige maatregelen worden genomen. Maar men mag hierbij dan niet uit het oog verliezen, dat ook de vraag naar voedsel zal toenemen vanwege de toenemende groei der Europese bevolking.

De cijfers in de import-tabel tonen aan, dat de grootste dollar-besparing ligt in de broodgranen, welke 35% van het totale programma bedragen, terwijl de voedergranen er voor 20% in voorkomen. Deze twee producten beslaan samen meer dan 50% van de totale voedselimporten uit het Westelijk Halfrond. Het is dus duidelijk, dat de voorgestelde besparing het beste bereikt zou kunnen worden, door een verhoging van de Westeuropese graanproductie.

Een verhoging van de graanproductie in West-Europa vraagt echter om een grotere oppervlakte cultuurgrond, en deze is niet in overvloedige mate ter beschikking. Zoals wij verderop zullen zien, is een uitbreiding van de cultuurgrond in beperkte mate mogelijk, maar de kosten hier-

aan verbonden, zijn bij de huidige tarwe-prijzen te hoog om een lonende productie mogelijk te maken. Daarenboven wordt een besparing in die richting ook enigszins tegengewerkt door de Internationale Tarwe-Overeenkomst. Tengevolge van deze op 1 Augustus 1949 in de Verenigde Staten gesloten overeenkomst, hebben het merendeel der Westeuropese landen zich verbonden om, tot 31 Juli 1953, elk jaar eenzelfde hoeveelheid tarwe tegen een prijs te kopen, welke binnen bepaalde grenzen ligt. *) Dat de in September 1949 opgetreden devaluatie hierin grote verandering zal brengen, behoeft geen nader betoog.

Voor voedergranen staan de zaken anders. Deze importen behoeven niet geheel vervangen te worden door een verhoogde Europese voedergraanproductie, maar kunnen ook in aanmerkelijke mate worden gesubstitueerd door een verhoogde Europese productie van gras, gewassen zoals aardappelen, wortelen, bieten en knollen, en ander voeder.

Het is daarom dat de grootste mogelijkheid tot besparing van dollars gezien moet worden in de beperking van de import van veevoeder.

De dollarbesparing, voortkomend uit een verhoogde productie van veevoeder, behoeft niet alleen beperkt te blijven tot de geprogrammeerde import van ongeveer 500 millioen dollar, bestemd voor voedergranen en oliekoeken. Die verhoogde productie zou tevens een besparing kunnen meebrengen op de geprogrammeerde importen van vlees, melkproducten, vetten en oliën; misschien ook een indirecte besparing op de broodgraanimporten. Immers in de huidige tijd wordt nog steeds broodgraan aan vee gevoerd.

Hierbij dient echter te worden opgemerkt, dat uitbreiding van veevoederproductie in de deelnemende landen niet noodzakelijk in verhouding staat tot de huidige importen hiervan. Dientengevolge zou, wanneer een verlaging van de importen niet door een verhoging van de nationale productie kan worden vervangen, of de mogelijkheid tot overschakelen op niet-dollar-gebieden niet bestaat, dit tot gevolg hebben, dat de repercussies ongelijk over de verschillende deelnemende landen worden gevoeld.

Landen zoals Frankrijk en Turkije zullen bv. in 1952-53 geen veevoeders meer behoeven in te voeren en hun productieprogramma zal dus geen verandering ondergaan. Andere landen zoals België, Gr. Brittannië en de Bizone, die plannen gemaakt hebben om veevoeder te importeren voor eigen gebruik, zullen hun productieprogramma's en dtg. hun consumptie-niveaux niet bereiken. Weer andere landen zoals Denemarken, Nederland en Ierland, die grote hoeveelheden geimporteerd veevoeder omzetten in dierlijke producten voor de export, zouden door een drastische beperking van hun noodzakelijke veevoederimporten hun nationaal inkomen in hoge mate aangetast zien, met alle serieuse economische gevolgen vandien.

De verhoogde productie van veevoeder, waaronder de grasproductie dan de voornaamste plaats zal innemen, leidt misschien tot een wij-

*) F.A.O. Bulletin, May/June 1949 vol. IV no. 4 „about the Wheat-agreement."

ziging van de traditionele productie, daar er waarschijnlijk meer mogelijkheden liggen in het opvoeren van de rundvee-stapel dan in het verhogen van de varkens- en pluimveestapel.

Voor andere producten zijn de vervangingsmogelijkheden kleiner. Verschillende landen zijn reeds overgegaan tot het verhogen van de productie van oliegewassen vn. raap- en koolzaad. Vooral Nederland en Zweden hebben de met deze gewassen beteelde oppervlakte sterk uitgebreid. Een andere mogelijkheid ligt in de uitbreiding van gewassen zoals soja-bonen, grondnoten en zonnebloempitten, in de Zuidelijke landen van Europa. Met het oog hierop, hebben de Amerikanen naar deze landen reeds verschillende experts gestuurd, die er in het kader van het schema der Technische Assistentie proefvelden hebben aangelegd. Het kan echter zijn, dat het meer economisch is, de teelt van deze gewassen in de Overzese gebieden op te voeren. Wanneer gerekend kan worden op een expansie van de Europese landbouw, waaraan nog wordt toegevoegd de uitbreiding van de veevoederproductie in de Overzese gebieden, dan zal deze gezamelijke productie in hoge mate kunnen bijdragen tot een vervlechting van beiderlei economiën en tot sterke vermindering van het dollar-tekort.

Verder zijn er besparingen mogelijk op de importen van veevoeder uit de dollar-area door een groter gebruik van vismeel, (waarvoor op het ogenblik een onvoldoende Europese productie bestaat). Daarenboven kan een hogere consumptie van vis de vleesvoorziening van Europa ten gunste komen.

Tevens is het mogelijk, de importen van suiker uit de dollar-area te substitueren door Europese suiker, welke daarenboven aangevuld kan worden door de rietsuiker uit Overzese gebieden.

Dollars kunnen op drie manieren verdiend worden nl.:

a) door het produceren in West-Europa van producten, welke tot nog toe uit de dollar-area worden geimporteerd, ofwel deze producten te substitueren;

b) door directe export naar de dollar-area, en

c door te proberen dollars te verdienen dank zij het driehoeksverkeer.

Het exporteren naar Noord-Amerika kan vooral geschieden door de Zuidelijke landen, die producten als wijn, olijfolie, tabak, kaas en gedroogd fruit kunnen uitvoeren, daar deze productie in vele gevallen boven de Europese behoefte uitstijgt.

Voor koffie zal het moeilijk zijn, iets anders te vinden in de korte tijd, welke Europa nog rest voordat de dollar-giften zijn afgelopen.

Het verdienen van dollars door het z.g. triangular systeem zal meer op het terrein van de Europese handel liggen. Door de verkoop van industrieproducten aan landen welke een overschot aan dollars hebben, kunnen weer dollars verdiend worden welke aan de importen van het hoognodige voedsel kunnen worden besteed.

Het spreekt vanzelf dat het onmogelijk is, nu al precies te kunnen zeggen, hoeveel er bespaard zou kunnen worden. De hierboven gegeven voorbeelden dienen slechts ter illustratie en er zijn vele andere variaties mogelijk. Daarenboven betekent een verhoogde Europese productie ook niet altijd, dat er een dollarbesparing uit zal volgen, want men kan ook producten vervangen, die niet uit de dollar-zône, máar wel uit andere niet-Europese landen komen.

In de volgende pagina's zullen wij de verschillende technische methodes aangeven, waarop men de productie zou kunnen verhogen en aldus dollars besparen.

HOOFDSTUK IX.

DE TECHNISCHE METHODES OM DE LANDBOUWPRODUCTIE OP TE VOEREN

In het voorgaande werden de verschillende substitutiemogelijkheden besproken, waardoor de voedselimporten uit de rest van de wereld door een verhoging van de Westeuropese landbouwproductie kunnen worden beperkt. Het spreekt vanzelf, dat deze additionele productieverhoging niet tegen te hoge kosten mag geschieden. Het doel moet nl. zijn: de productie van de landbouw te vergroten door het toepassen van moderne methodes. Het mag daarom niet zijn: een politiek van verhoging van de agrarische productie tegen n'importe welke kosten, maar een politiek van verhoging met behulp van economische methodes en binnen de economische grenzen.

Terwille van een duidelijke uiteenzetting zullen wij daarom eerst opsporen, welke technische methodes bij kunnen dragen tot opvoering van de landbouwproductie.

Vanuit technisch oogpunt kan een verhoging van de landbouwproductie plaats vinden: *)

a) door uitbreiding van de beschikbare landbouwgrond.

b) door verhoging van de opbrengst per ha.:

   1. ofwel door het verhogen van de productiviteit van de gewassen, welke reeds worden geteeld,

   2. ofwel door het telen van gewassen, die een hogere opbrengst per ha. geven.

c) door het omzetten van grasland in bouwland.

d) door een sterke uitbreiding van het kunstmestverbruik.

e) door een ver doorgevoerde landbouwmechanisatie, welke een meer efficient gebruik van grond en arbeid mogelijk maakt.

f) door beter gebruik en betere opslag van reeds aanwezige landbouwproducten, speciaal van veevoeder.

g) door verbeterde methodes en juiste tijdskeuze voor het ploegen, zaaien, oogsten en gebruik van ziektebestrijdingsmiddelen.

Bovenstaande voorbeelden geven slechts enkele van de vele mogelijk-

*) Foreign Agriculture, pag. 51. March 1949, vol. XIII, no. 3.

heden weer, die kunnen bijdragen tot een algehele productieverhoging. Daar deze verschillende methodes gedeeltelijk van elkander afhankelijk zijn, zullen wij in het volgende niet precies de bovengenoemde volgorde aanhouden.

UITBREIDING VAN DE BESCHIKBARE LANDBOUWGROND.

Alvorens wij over een uitbreiding van de beschikbare landbouwgrond kunnen spreken, dienen wij te weten, hoe de huidige indeling van de grond is. Een onderzoek naar de bestemming van de grond is zeer moeilijk, daar voortdurend blijkt, dat de landen verschillende definities aanhouden bij het opmaken van hun statistieken. Ons baserend op de in Juni 1950 verschenen statistische landbouwpublicatie van de O.E.E.S., kan over de beschikbare grond het volgende worden medegedeeld:

De totale landoppervlakte van de Westeuropese landen beslaat ongeveer 347 millioen ha. grond, waarvan enkel 84 millioen ha. (24%) als akkergrond wordt geclassificeerd. Dit laatste getal omvat ongeveer 68 millioen ha. akkergrond, terwijl het verschil van 16 millioen ha. de zg. tijdelijke akkergrond uitmaakt. Deze laatste groep van 16 millioen ha. is opgenomen in een rotatiestelsel, waardoor het slechts bepaalde tijd als akkergrond wordt gebruikt en voor de rest als tijdelijk grasland. Na de groep akkergrond krijgen wij de grond bestemd voor grasland. Hoe groot de oppervlakte grasland is, kan eveneens weer moeilijk worden vastgesteld. Immers men kent het duurzame ofwel blijvende grasland, verder het tijdelijke grasland, dat hierboven werd genoemd, en tenslotte nog de zg. ruwe weiden, welke o.a. gevormd worden door bergweiden. Deze laatste categorie, welke meestal onder „de ruwe gronden" valt, wordt door sommige landen wel en door andere landen niet in de classificatie opgenomen.

Statistisch kan het volgende staatje de bestemming van de Westeuropese grondoppervlakten toelichten:

Totale Westeuropese oppervlakte (zonder water)
347 millioen ha. = 100%

Akkergrond	84	millioen ha.	= 24%
Grasland	94	„	= 27%
Bosgrond	73	„	= 21%
Rest (steden vliegvelden etc.)	96	„	= 28%

Ofschoon dit een zeer grove indeling is, komt duidelijk naar voren, dat ongeveer 50% van de totale Westeuropese oppervlakte slechts voor directe landbouwdoeleinden in aanmerking komt.

Hoeveel van die andere helft, — de niet-landbouwgrond — nog voor landbouwdoeleinden gebruikt kan worden, is voorlopig niet bekend. In ieder geval mag men vrijelijk aannemen, dat er in landen zoals Frank-

rijk en Turkije nog grote mogelijkheden liggen tot het in cultuur brengen van improductieve gronden. De tractor en moderne landbouwtechniek hebben hiervoor nieuwe mogelijkheden geschapen. Naast de aanwinning van land door middel van ontginning, dient ook gewezen te worden op irrigatie, drainage en de vele mogelijkheden tot verbetering van de marginale gronden.

VERHOGING VAN DE OPBRENGST PER HA.

Een van de meest directe methodes om dit doel te bereiken, is gelegen in het verhoogd verbruik van kunstmest. Zoals in het vorige hoofdstuk reeds werd vermeld, wordt voor 1952-53 een aanzienlijke verhoging van het kunstmestverbruik verwacht. Deze zal echter nog groter moeten zijn wil de landbouw een additionele verhoging van 1 1|4 milliard dollar realiseren. De toename van het kunstmestverbruik is in vele gevallen de basis voor de realisatie van de agrarische plannen en daarom is het betreurenswaardig, dat — zoals wij later zullen zien — het verbruik van een groot agrarisch producent zoals Frankrijk, achterblijft op de verwachte cijfers.

Zoals wij in de berekening van de landbouwproductie der Westeuropese landen zagen, bestaan er grote verschillen in de opbrengsten per ha. zowel nationaal, als internationaal.

Er zijn vele oorzaken ter verklaring van deze verschillen. Een er van houdt verband met het verschillend verbruik van de hoeveelheid kunstmest in de diverse landen. Zoals de latere tabel 19, over de veranderingen in de door de boeren betaalde prijzen voor kunstmest in verhouding tot de veranderingen in het kunstmestverbruik, aantoont, blijken landen zoals Griekenland, Italië en Ierland slechts ongeveer 10 kg. kunstmest per ha. te gebruiken, terwijl dit voor Nederland en België meer dan 100 kg. bedraagt. Het kunstmestverbruik hangt van een groot aantal factoren af, zoals bv. het soort gewas, de grond, de technische kennis van de boer etc. De bepalende factor is waarschijnlijk de financiële opbrengst, die de boer van een verhoogde opbrengst van kunstmest verwacht. Een gedetailleerde analyse hierover wordt in de prijzenstudie gegeven.

Naast het verhogen van de opbrengst per ha. door middel van een groter kunstmestverbruik, kan ook de juiste keuze van het gewas een belangrijke rol spelen. Zo kan bv. de verbouw van oliegewassen in vele gevallen in de Zuidelijke landen een hogere opbrengst per ha. geven dan in de Noordelijke landen. Daarnaast ziet men ook, dat binnen een bepaald land het ene gewas meer voedseleenheden oplevert dan het andere. Zo zal bv. een ha. grond, met tarwe verbouwd, die 3.000 kg. oftewel 3.000 voedseleenheden oplevert, in het geval van verbouw met aardappelen bv. ± 20.000 kg. opleveren, hetgeen neerkomt op 5.000 voedseleenheden en dus, vanuit het oogpunt van voedselvoorziening, dikwijls ook vanuit financieel oogpunt, een winst betekent.

HET VERHOOGDE KUNSTMESTVERBRUIK SPEELT VOORAL EEN ROL BIJ DE GRASLANDPRODUCTIE.

In zeer veel Westeuropese landen maakt het grasland een uitgebreide veeteelt mogelijk. Dientengevolge neemt het gras in bijna alle landen de voornaamste plaats in tussen de verschillende gewassen. Tot voor kort, en zelfs nog heden, zien wij dat het grasland nog aan zijn lot wordt overgelaten. De in Engeland, Denemarken en Nederland opgedane ervaringen tijdens de oorlog, hebben op dit gebied tot grote ontdekkingen geleid. Het bleek, dat een verbeterd en verhoogd kunstmestverbruik, nieuwe grassoorten en rantsoenbeweiding de graslandproductie sterk konden verhogen.

Het is zeker dat de grootste bijdrage van de landbouw in de strijd tegen het dollar- in casu voedseltekort, ligt opgesloten in een verhoging van de productiviteit van de grote oppervlakte grasland. Deze verhoging wordt zelfs door de experts op 40% geschat. Dit nu biedt de mogelijkheid om een bepaald gedeelte van het grasland van zijn permanent karakter te ontdoen en in een rotatiesysteem op te nemen.

Daar in bijna alle Westeuropese landen de gras- en hooi-productie ongeveer de helft en in sommige gevallen 2/3 van het veevoeder uitmaakt, is het duidelijk, dat dit van het grootste belang is voor de vlees- en melkproductie.

„Augmenter le rendement des herbages est donc le moyen le plus direct, le plus sûr, le plus immédiat d'augmenter en Europe la production de la viande et du lait et cela a, pour nos Européens, un avantage supplémentaire: c'est par cette augmentation de la production des herbages, nous pourrons nous libérer plus rapidement d'importations onéreuses, difficiles a nos économies appauvries." *)

In dit verband kan tevens gewezen worden op de mogelijkheden, gelegen in de uitbreiding van de cultuur van de hybridenmaïs. Een door Amerikaanse landbouwexperts ingesteld onderzoek heeft uitgewezen, dat in de meeste landen van West-Europa de hybriden-maïs met succes kan worden geteeld. Dit nieuwe soort maïs heeft de oudere soorten in de U.S.A. reeds geheel verdrongen en leidde gedurende de oorlogsjaren tot een verhoging van de Amerikaanse maïsproductie met 25%, zonder uitbreiding van de oppervlakte bestemd voor deze productie.

BETER GEBRUIK EN BETERE OPSLAG VAN LANDBOUWPRODUCTEN.

Tot op heden wordt nog steeds een groot gedeelte van de landbouwproductie niet juist gebruikt, terwijl een niet minder groot gedeelte verloren gaat. Zo is bv. gebleken, dat ongeveer 40% van de voedingswaarde van gras verloren gaat bij het maken van hooi. **) De techniek

*) Speech van Mr. G. Valay, Ministre de l'Agriculture de France, tijdens de Graslandconferentie te Parijs op 4 Mei 1950.

**) Publicatie van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. De mogelijkheid van de veevoedervoorziening in eigen land.

van inkuilen heeft hierin grote verandering en verbetering aangebracht. Ook gaat er tegenwoordig nog steeds een groot gedeelte van het voedsel verloren, door het weggooien van etensresten en plantaardige afvallen, die nog als veevoeder kunnen worden gebruikt. Verder zou het bouwen van silo's, grasdroogapparatuur en andere methodes, tot conservering van het geproduceerde voedsel kunnen bijdragen. Tevens dient in dit verband gewezen te worden op het toegenomen verbruik van gestoomde aardappelen, ter gedeeltelijke vervanging van tot nog toe geïmporteerd veevoeder.

Het tweede aspect van deze quaestie is de efficiency van het omzetten van veevoeder in dierlijke producten. Tot nog toe besteedt men te weinig aandacht aan het resultaat dat met veevoeder wordt verkregen. In de eerste plaats levert het geven van voeder aan varkens, koeien of kippen niet hetzelfde resultaat op. Vervolgens is het zeker, dat een bepaalde hoeveelheid veevoeder, aan een koe in Nederland gegeven, betere resultaten heeft dan bv. in Portugal.

Hieruit blijkt, dat er in West-Europa nog zeer veel aan wetenschappelijk onderzoek kan worden gedaan op agrarisch gebied. Quaesties zoals bv.

a) de veeziekten,
b) de verbetering van qualiteit van veevoeders,
c) de onder- en overvoeding van het vee,

worden tot op heden in elk land afzonderlijk bestudeerd en leiden tot grote uitgaven voor de nationale economie. Zou het niet wenselijk zijn, een bepaalde sector van het researchwerk dat geldt voor een groep van landen, door instanties te laten onderzoeken, welke niet enkel nationaal, maar internationaal werken? Wanneer nieuwe investeringen moeten bijdragen tot de samenwerking van de Europese landen, dan is het toch zeker, dat besteding van de tegenwaarde der Marshall-fondsen aan gemeenschappelijk verricht researchwerk, een veel grotere bijdrage in de strijd tegen het dollar-tekort betekenen, dan investeringen verricht in materiële objecten die enkel en alleen maar leiden tot versterking van de nationale tendenties. Men zou hier kunnen zeggen, dat investeringen in wetenschap van groter belang zijn en vooraf dienen te gaan aan zuiver materiële investeringen; immers de kost gaat voor de baat uit.

Uit het voorgaande is duidelijk geworden, dat, technisch gezien, een zekere uitbreiding van de Westeuropese landbouwproductie bereikt kan worden. Dit vereist echter een bepaalde tijdsperiode, die vanwege de langzame veranderingen, in de landbouw mogelijk, de vraag doen rijzen, of dit wel vóór het einde van de Marshall-hulp in 1952-53 te verwachten is. Men doet hier beter, zijn verwachtingen niet al te vroeg te stellen en zich te baseren op 1956 of 1957. Immers de realisatie van deze verbeterde technische methodes vraagt om meer arbeid en kapitaal, die moeilijk te verkrijgen zullen zijn, daar zij in de landbouw doorgaans minder „lonend" worden geacht dan in de industrie.

HOOFDSTUK X.

DE VEREISTE VOORWAARDEN VOOR EEN ECONOMISCHE PRODUCTIEVERHOGING VAN DE WESTEUROPESE LANDBOUW

Het welslagen van de in de vorige hoofdstukken besproken agrarische plannen tot verhoging van de Westeuropese landbouwproductie met behulp van moderne methodes, hangt vooral af van de mate, waarin de diverse regeringen er in zullen slagen, hun boeren te stimuleren om de gestelde doeleinden te bereiken. Zonder de krachtsinspanning van de millioenen boeren kan er niets bereikt worden. De regeringsinstanties zullen alles in het werk moeten stellen om meer bekendheid te geven aan de taak, welke aan de landbouw in het kader van de O.E.E.S. is toebedacht. Tevens dienen de voorwaarden te worden vervuld, die een stimulans inhouden voor het nastreven van een hogere economische agrarische productie.

Geen enkele Europese boer zal er aan denken, zijn productie op te voeren, wanneer hier niet tegenover staat, dat zijn meerdere prestaties ook beloond worden. Het is niet voldoende, hem te vertellen, dat een economische uitbreiding van de landbouwproductie moet plaats vinden, zodat West-Europa in 1952/53 weer een zelfstandig economisch evenwicht kan bereiken. Wat hem meer interesseert is, dat hij op de hoogte wordt gebracht van de nieuwe uitvindingen op landbouwkundig gebied en dat hij juist en practisch wordt voorgelicht. Vervolgens zal hij het zeer op prijs stellen, wanneer het kapitaal, nodig voor de noodzakelijke investeringen in landbouwmachines, verbetering van de grond met behulp van kunstmest en ontginning, tegen voordelige voorwaarden verkregen kan worden. Ook de boer richt als ieder producent zijn productie op de hoogst mogelijke winstverwachtingen. Dientengevolge zullen wij een onderzoek instellen naar de huidige prijzenverhoudingen en nagaan of deze ook een verhoogde agrarische productie stimuleren. Vervolgens zullen wij nagaan in hoeverre de liberalisatie van de handel in agrarische producten bij kan dragen tot een economische productieverhoging en tot integratie. Tenslotte blijft er op de weg naar een economische productieverhoging, nog een zeer grote moeilijkheid over namelijk, het overtollige aantal kleine boeren in vele landen.

Het behoeft geen betoog, dat vele van de te realiseren voorwaarden een onderdeel vormen van de door de Westeuropese landen gevoerde landbouwpolitiek.

A. DE VOORLICHTING AAN DE LANDBOUWERS.

Vooreerst zal de landbouwvoorlichting aanzienlijk verbeterd en uitgebreid moeten worden, zodat de boeren weten, wat er van hun verwacht en wat er voor hen gedaan wordt. In sommige landen, zoals Denemarken en Nederland, bestaat reeds een goedwerkende organisatie ter voorlichting van de boeren, in andere landen is er echter nog veel te doen op dit terrein. Zo goed als alle landen hebben een landbouwvoorlichtingsdienst, maar meestal verschilt deze sterk in opzet, organisatie, personeel, administratie en efficiency. De huidige organisaties zijn in elk land sterk beinvloed door de historische achtergrond, alsmede door de sociale en economische omstandigheden van het land. Er bestaan twee contrasterende systemen in deze organisatie:

a) vooreerst het systeem, waarbij de overheid de leidende en administratieve functie uitoefent, zoals in Frankrijk, Gr. Brittannië en Nederland, en

b) het systeem, waarbij de boerenorganisaties en verenigingen zelf de zaak ter hand nemen, zoals in Denemarken.

Het is niet mogelijk, hiertussen een scherpe afbakening te maken; meestal bestaan tussen deze beide uitersten vele variaties, welke samenhangen met de mentaliteit en ontwikkeling van de agrarische bevolking.

Door middel van deze organisaties, — welke in vele gevallen aan de moderne omstandigheden dienen te worden aangepast, daar zij dikwijls te ver van de boeren afstaan en niet steeds op de hoogte zijn van de na-oorlogse nieuwe methodes en vooruitgang van de landbouwwetenschap — zal men de boeren op de hoogte moeten brengen van de plannen, waaromtrent de regeringen in het kader van de O.E.E.S. ten opzichte van de landbouw zijn overeengekomen. Vooral zal er naar gestreefd moeten worden, de studenten in de agrarische wetenschappen meer te oriënteren op die problemen, welke voorafgaan aan de te bouwen Europese economische eenheid. Het heeft dikwijls de schijn, alsof het werk van het Comité van de Landbouw te Parijs alleen beperkt blijft tot de ambtelijke kringen, die dikwijls, om onverklaarbare redenen, onvoldoende bekendheid geven aan de aldaar genomen besluiten.

Het ontbreekt tevens aan voldoende en practische voorlichting door de O.E.E.S. zelf. Wanneer door een aantal interessante filmen duidelijk kon worden uiteengezet, hoe de boeren in West-Europa bij kunnen dragen in de bestrijding van het dollar-probleem, zou dit zeker in een lacune voorzien.

Van groot belang is verder, de studie der landbouw-economie te stimuleren. Het moderne boerenbedrijf vereist uitgebreide kennis op

menig gebied, en daar de opbrengst in hoge mate afhankelijk is van de toegepaste productiemethode en verkoopkunde, is zowel technische als economische kennis noodzakelijk. Door middel van het bijhouden van een practische boekhouding kan de boer nagaan, in hoeverre de door de voorlichtingsdienst verstrekte up-to-date adviezen zijn bedrijfsvoering gunstig beïnvloeden. Dergelijke adviezen, welke door een steeds groter aantal boeren in praktijk worden omgezet, hebben in vele landen bijgedragen tot een sterke toename in de totale opbrengst van agrarische producten en d.t.g. tot aanwas van het nationale inkomen, hetgeen zowel de landelijke als de stadsbevolking ten goede komt.

Men zou over deze quaestie van voorlichting, en over het stimuleren van economische bedrijfsvoering om zodoende de enigszins conservatieve houding van de boeren inzake het veranderen van hun traditionele methodes te wijzigen, zeer breedvoerige beschouwingen kunnen opzetten. Men kan echter niet een algemeen systeem geven voor alle Westeuropese boeren, daar de boerenbevolking in de verschillende landen nog meer verschilt dan de stedelijke bevolking. Daar het kenmerk van de Europeaan zijn individualisme is, zal een zeker respecteren van deze karaktereigenschap in de methode van een verbeterde landbouwvoorlichting gewenst zijn.

B. DE INVESTERINGEN IN DE LANDBOUW.

Bij de realisatie van het opgestelde plan speelt de beschikking over voldoende financieringsmiddelen om de nodige investeringen mogelijk te maken, een zeer belangrijke rol. In het verleden was het zo, dat de landbouw niet een erg aantrekkelijk uitzicht bood voor investeringen. Dit wordt duidelijk gemaakt in het rapport van de F.A.O., dat door de Economische Commissie voor Europa werd opgesteld. *) „Dans tous les pays d'Europe, sauf exceptions rares mais notoires, le volume des investissements est relativement moins important dans l'agriculture que dans l'industrie." Nevenstaande tabel 9 welke ontleend werd aan genoemd rapport, geeft hier een duidelijk bewijs van.

Bij het bestuderen van deze cijfers blijkt, dat de verschillende landen voor investering en wat onder deze investering verstaan wordt, er meestal verschillende begripsdefinities op nahouden. Men dient daarom de gegeven cijfers, welke veelal op schattingen berusten, dienovereenkomstig te interpreteren. Moet bv. het bouwen van een stikstoffabriek vallen onder agrarische of industriële investering? Als regel vallen onder het begrip agrarische investering enkel investeringen in vast kapitaal, direct in de landbouw aangewend. De gegevens voor Denemarken, Nederland en Noorwegen, sluiten echter ook de kapitaalwaarde in van de door uitbreiding toegenomen waarde van de veestapel. In sommige landen wordt ook de landelijke electrificatie er in opgenomen.

*) Programmes Européens de relèvement et de développement de l'Agriculture. Agri|13, 7 Sept. 1949.

TABEL 9.

De netto waarde van de agrarische goederenproductie als een percentage van de totale goederenproductie in 1948, vergeleken met de geraamde agrarische investeringen, als percentage van de totale investeringen:

	Netto-waarde van de Agrarische Goederen productie als % van de Totale Goederen productie (a)	Agrarische investeringen als percentage van de Totale investeringen (b)
Ierland	48	40
Italië	37	17
Denemarken	32	19 (c)
Oostenrijk	32	10
Frankrijk	29	15 (e)
Nederland	24	8
Duitsland (d)	23	7
Zweden	17	6
Noorwegen	15	7
België en Lux.	14	4
Gr. Brittannië	8	6

a) De totale goederenproductie omvat behalve de landbouwproductie tevens de industriële productie, opbrengst van mijnen, krachtinstallaties, bouwnijverheid, bosbouw en visserij.

b) Bruto investeringen.

c) Kapitaal-investeringen in de landbouw met betrekking tot de netto investeringen.

d) Het eerste cijfer heeft betrekking op geheel Duitsland, het tweede enkel op West-Duitsland.

e) Netto-investering.

(Zie voor de berekening: Etude sur la situation économique de l'Europe, tableau 113, 1949. Publicatie V.N.)

Zelfs wanneer rekening wordt gehouden met deze verschillen in de definitie van investering, is het duidelijk, dat de proportie van de investeringen in de landbouw zeer laag is met betrekking tot de belangrijkheid van de landbouw in de nationale productie. Alleen in Ierland en Gr. Brittannië bestaat er een nauw verband tussen de cijfers in beide kolommen. Men mag vrijelijk aannemen, dat vanwege het hogere rendement in de andere sectoren van het economische leven, de graad van investering voor de industriële sector belangrijk hoger ligt. In Denemarken, waar de landbouw op hoog peil staat, was bv. het netto opbrengst percentage van het in de landbouw geinvesteerde kapitaal, gedurende 1925-1940 slechts 2.4%. *)

*) Thirty years of Farm Accounts and Agricultural Economics in Denmark, 1917-47. Kopenhagen 1949. Pag. 53.

Hiermede willen wij niet betogen, dat er noodzakelijkerwijs een gelijke verhouding moet bestaan tussen het aandeel van de landbouw, in de nationale economie en de investering in de landbouw, overeenkomstig dit aandeel. Het is soms nodig, de economische balans van het land te wijzigen en dit houdt in, dat investeringen daar moeten geschieden, waar deze het hoogste rendement opleveren. Wat er ook van zij, de landbouw werd meestal als een mindere tak van het economische leven behandeld en bleef dientengevolge het zorgenkind van de meeste Westeuropese landen.

In de periode tussen de beide wereldoorlogen was de opbrengst van de landbouw niet bepaald een stimulans om tot investering er in over te gaan. Terzelfdertijd waren er grote vooruitgangen in de agrarische wetenschap en de gaping tussen theorie en practijk werd, vanwege gebrek aan kapitaal, steeds groter.

Het aandeel van de landbouw in de opbouw van het nationale inkomen, was, vergeleken met het aantal mensen dat er zijn bestaan in moest vinden, te laag. Aan de hand van de volgende tabel zullen wij dit nagaan.

TABEL 10.

	Landbouwinkomen als % van het totale nat. inkomen (a)	Agrarische bevolking als % van de totale bevolking
Gr. Brittannië	1938: 5%	1931: 6%
Duitsland	1933: 12%	1939: 18%
Noorwegen	1949: 12%	1946: 25%
Nederland	1947: 16%	1947: 18%
België	1938: 16%	1930: 20%
Frankrijk	1948: 17%	1948: 25%
Denemarken	1940: 20%	1935: 27%
Ierland	1944: 36%	1949: 49%
Griekenland	1928: 40%	1928: 58%

a) Cijfers ontleend aan de U.N.O. Statistics on National Income 1948.

Daar naar verhouding te veel mensen van de opbrengsten in de landbouw leefden, bood het geinvesteerde kapitaal slechts een laag rendement. Daarenboven leidde het grote aantal mensen in de landbouw tot een overvloedig en slecht beloond arbeidsoverschot. De goedkope arbeid was dikwijls een belemmering voor investeringen in arbeidsbesparende machines. De conjunctuurdaling van 1929-1935 deed de waarde van de agrarische eigendommen in dergelijke mate dalen, dat er zelfs een desinvestering plaats had t.g.v. het niet onderhouden van gebouwen, landbouwmachines en landbouwgrond. (zo bv. in Frankrijk).

Vervolgens dient hier ook de aandacht te worden gevestigd op het grote aantal kleine boerderijen, welke de Westeuropese landbouw kenmerken. De kleine boer, die veelal ook nog zijn grond verspreid heeft liggen, zag er geen economische voordelen in grote investeringen te doen in landbouwmachines. Hij had trouwens ook geen kapitaal er voor, zelfs niet voor kleine machines.
Wanneer men nu de agrarische productie van de Westeuropese landen wil opvoeren tegen kosten, welke niet al te hoog zijn, zal er zeer zeker een vergrote mate van investering in de landbouw moeten plaats vinden. Dit houdt misschien in: een herziening van de voor de landbouw bestemde investeringen.

Het belang van de financieringsmiddelen, nodig voor investeringen, is vooral hierin gelegen, dat met behulp van de mogelijk geworden toepassing van de moderne techniek een verlaging van kostprijzen kan worden bereikt, vooral wanneer het aandeel van de kosten van de arbeid kan worden beperkt.

De arbeidskosten bedragen in vele gevallen meer dan de helft van de totale kosten. Dit kan duidelijk gemaakt worden aan de hand van de volgende kosten-structuur van een aantal landbouwproducten. *)

TABEL 11.

Kostengroep	Tarwe %	Rogge %	Haver %	Aardap. %	Suikerb. %	Rundvee %	Schapen %	Varkens %	Eieren %	Melk %
Handarbeid	41.1	43.0	43.6	59.5	52.7	55.2	49.7	31.5	34.4	53.8
Machines	9.5	7.7	6.7	1.9	0.4	2.0	1.6	1.8	0.9	1.5
Pacht (rente)	11.9	11.0	9.2	6.1	4.7	14 6	19 8	5.4	3.4	7.9
Kunstmest	10.2	12.6	12.6	10.7	12.2	4.6	5.0	3.1	1.1	3.6
Gekocht voeder	—	—	—	—	—	4.4	2.9	47.0	50.2	14.0
Zaden	0,9	0.9	0.9	1.7	2.4	1.1	2.4	—	—	1.5
Transportkosten	—	—	—	—	13.8	—	—	—	—	—
Afschr. en repar.	9.7	8.9	13.9	7.4	5.3	5.5	5.1	3.4	3.1	5.3
Brandstof	4.9	5.6	4.7	3.1	2.2	2.3	1.9	1.6	0.7	2.6
Overige kosten	11.8	10.3	8.4	9.6	6.3	10.3	11.6	6.2	6.2	9.8
TOTAAL	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Het is dus niet enkel van belang, dat de boeren landbouwbenodigdheden kunnen kopen, maar ook dat zij deze benodigdheden tegen zo laag mogelijke prijzen kunnen kopen, zodat zij er voldoende gebruik van kunnen maken.

Uit bovenstaande tabel blijkt tevens, welke voorname plaats de kosten aan kunstmest innemen.

*) De bron van deze publicatie kan om bepaalde redenen niet bekend worden gemaakt.

Vanwege de moeilijkheden in verband met de betaling van de agrarische importen, zijn het merendeel der Europese landen na de oorlog er toe overgegaan, van staatswege financiële bijstand te verlenen aan boeren, die wegens gebrek aan voldoende geldmiddelen verhinderd waren, projecten te realiseren, die zouden kunnen bijdragen tot verbetering van de voedselvoorziening. Deze financiele hulp van staatswege, geschiedde in de vorm van leningen of giften.

De projecten die hiertoe werden uitgekozen, variëren sterk van land tot land. De voornaamste hebben betrekking op: *)

A. Verbetering van de grond door:

1e. drainage, omheining en irrigatie.
2e. het in cultuur brengen van marginale gronden,
3e. graslandverbetering,
4e. ruilverkavelingen.

B. Boerderijen en publieke eigendommen:

1e. Modelboerderijen, gierputten en silo's.
2e. Watervoorziening.
3e. Wegen.
4e. Electrificatie.

C. Agrarische benodigdheden zoals:

1e. Kunstmeststoffen.
2e. Speciale zaden bv. hybriden-maïs.
3e. Agrarische machines.
4e. Diversen.

Het is buiten alle twijfel, dat wanneer de staat door middel van financiële bijstand de boeren in staat stelt, tegen goedkopere prijzen agrarische benodigdheden te kopen, zoals kunstmeststoffen, agrarische machines en zaden, dit een vorm gaat aannemen van subsidies (Engeland, Noorwegen, Denemarken, Ierland en Nederland), welke unfair kunnen worden t.o.v. de buitenlandse concurrenten. Tevens kan men zich afvragen, of een dergelijke besteding van de belastinggelden niet een onrechtvaardigheid betekent t.o.v. de andere sectoren van het economische leven, die maar op eigen houtje moeten zien rond te komen.

Zoals bekend mag worden verondersteld, zal in de toekomst door middel van de besteding van de zg. local currency fondsen — welke de tegenwaarde in nationale munt vertegenwoordigen van de geschonken dollar-bedragen — een verhoogde investering plaats vinden in de landbouw. Tijdens zijn lezing op 8 October 1949, deelde Professor Orvis van de E.C.A., — de specialist met betrekking tot de besteding van de

*) Ontleend aan het rapport van de Werkgroep voor de financiële bijstand van staatswege ter verhoging van de landbouwproductie. O.E.E.S. 1950.

tegenwaarde fondsen — te Parijs mede, dat de landbouw tot op dat ogenblik weinig steun had ontvangen van deze fondsen, daar de Europese regeringen meer heil verwachtten van hogere investeringen in de industrie.

De tot heden rechtstreeks in de landbouw aangewende fondsen vullen de regeringsinvesteringen aan en gaan voornamelijk in de richting van:

Voorlichtingsdienst.
Training van het personeel voor deze dienst.
Wetenschappelijk onderzoek.
Vertaling van wetenschappelijke rapporten.
Verbetering van melkproductie
Aanwinnen van marginaal land.
Inpolderingen.
Bosaanplantingen.
Coöperatief landbouwmachinegebruik.
Bijdrage in de bouw van nieuwe boerderijen.
Landbouwcredieten.
Ruilverkavelingen etc.

Daarnaast wordt een groot gedeelte van deze tegenwaardefondsen besteed in sectoren, die nauw verband houden met de bevordering van de landbouwproductie:

Bouw van kunstmestfabrieken.
Irrigatie en drainagewerken.
Electriciteitsinstallaties.
Vriesinstallaties.
Spoorwegenaanleg etc.

Het effect van deze investeringen is op het ogenblik nog niet te becijferen, maar men kan er op rekenen, dat zij in de loop der komende jaren hun vruchten zullen opleveren. Wat men in ieder geval zal moeten nastreven is, die investeringen te begunstigen, welke het meest bijdragen tot het bereiken van de Europese samenwerking. Tevens zal men het economische klimaat voor de particuliere investeringen in de landbouw aantrekkelijk moeten maken, daar het vooral deze zijn, die een economische verhoging van de opbrengst in de landbouw bewerkstelligen.

C. DE LANDBOUWPRIJZENSTRUCTUUR.

Leidt de huidige landbouwprijzenstructuur tot een verhoging van de landbouwproductie en tot een verkleining van het dollar-tekort?

In de vorige hoofdstukken werd aangetoond, dat een productieverhoging van de Westeuropese landbouw mogelijk en noodzakelijk is. Het is nu echter de vraag, of de huidige landbouwprijzen, en dienten-

gevolge de prijsverhoudingen, ook wel een dergelijke productieverhoging stimuleren. Wij zullen daartoe een onderzoek instellen in de landbouwprijzen en nagaan, welke de waarschijnlijke ontwikkeling van de Westeuropese landbouw zal zijn.

Deze prijzenstudie werd het vorig jaar (1949-50) begonnen en bezit op het ogenblik niet meer die actualiteit die men zou wensen. Van belang is echter het zoeken naar een methode om de internationale prijzen met elkaar te vergelijken en deze methode nu is niet van bepaalde prijzen afhankelijk.

Alvorens een aanvang te maken met de prijzenvergelijking van de landbouwproducten, een kort woord ter inleiding.

Tengevolge van de in het begin van 1930 opgetreden landbouwcrises, zijn vele regeringen er toe overgegaan, de aan de boeren te betalen prijzen te stabiliseren Dit had als doel: het wederom renderend maken van de landbouwproductie. Tegelijkertijd werden ook maatregelen genomen om de eventueel hieruit voortvloeiende prijsstijgingen van de voornaamste door de consument gekochte producten, op te vangen.

Met het uitbreken van de oorlog zijn deze reeds bestaande regulaties aangevuld met nieuwe ingewikkelde prijssystemen, welke zowel op de landbouwproducten als op de landbouwbenodigdheden betrekking hadden. Daarenboven werd ook het subsidiesysteem voor de consument sterk uitgebreid. In de meeste Westeuropese landen zijn deze maatregelen, ofschoon in verminderde vorm, nog steeds van kracht. Daardoor zijn de reeds bestaande verschillen in de landbouw- en voedselpolitiek nog groter geworden, met als gevolg, dat de prijzen van landbouwproducten en landbouwbenodigdheden nog verder uiteen zijn komen te liggen. Deze prijsvariaties beinvloeden — zowel nationaal als internationaal — sterk de richting waarin de landbouwproductie zich zal bewegen. Om dit na te gaan hebben wij een onderzoek ingesteld in de huidige prijzenstructuur.

Wij zijn er mee begonnen een verzameling aan te leggen van de bestaande agrarische prijzen, zoals die in de huidige nationale publicaties van de statistische bureaux kunnen worden gevonden. Het verzamelen van deze gegevens stuitte echter op grote moeilijkheden. Vooreerst diende men te weten, welke agrarische Westeuropese tijdschriften geregeld een landbouwprijzenstatistiek publiceerden. Van de tijdschriften die dit deden, hebben wij de volgende geraadpleegd:

Noorwegen	Statistik Arbok for Norge 1949.
	Statistike Meddelelser (maandelijks).
Zweden	Kommersiella Meddelanden.
Denemarken	Landbrugsraadets Meddelelser.
	Statistiske Efterretninger.
Ver. Koninkrijk	Farmer and Stockbreeder.
	The Economist
Ierland	Irish Trade Journal and Statistical Bulletin.

Nederland	Maandschrift van het CBS.
	Economische Statistische Berichten.
België	Revue de l'Agriculture.
Frankrijk	Bulletin de la Statistique Générale de la France.
West-Duitsland	Wirtschaft und Statistiek.
Zwitserland	Bulletin Mensuel de la Banque National de la Suisse.
	La Vie Economique (Supplementen).
Oostenrijk	Statistische Nachrichten.
Portugal	Bolletin Mensal do Instituto Nacional de Estatistica.
Italië	Review of the Economic conditons in Italy,Banco di Roma.
	Bolletino dei Prezzi.
Griekenland	Geen publicatie beschikbaar.
Turkije	Konjünktur.
Ver. Staten	Agricultural Prices.

Het kwam er thans op aan, een keuze te doen tussen bepaalde prijzen, (bv. de producenten- of groothandelsprijzen) die van belang zouden zijn voor deze studie. Daarenboven deed zich de vraag voor, welke producten eigenlijk het beste zouden kunnen worden opgenomen, zodat een duidelijke doorsnede van de landbouwprijzenstructuur, zowel horizontaal als verticaal, kon worden verkregen.

Uit de geraadpleegde litteratuur werd opgemaakt, dat de volgende producten geregeld voorkwamen:

I. Plantaardige Producten:

1. Tarwe
2. Rogge
3. Gerst
4. Haver
5. Mais
6. Rijst
7. Oliezaden
8. Erwten
9. Aardappelen
10. Suiker
11. Wijn
12. Tabak
13. Olijfolie
14. Stroo
15. Hooi

II. Dierlijke Producten:

16. Boter
17. Kaas
18. Melk
19. Eieren
20. Rundvlees
21. Kalfsvlees
22. Schapenvlees
23. Varkensvlees
24. Wol

III. Landbouwbenodigdheden:

25. Zemelen
26. Oliekoeken
27. Andere proteine veevoeders
28. Chilisalpeter
29. Kalksalpeter
30. Superphosphaat
31. Kalizout

Voor genoemde artikelen werden lijsten opgesteld, waarin de maandelijkse prijzen - zeer scherp gespecificeerd - werden opgenomen. Na veel en langdurig werk slaagden wij er in, voor elk product de maandelijkse prijzen in een viertal landen te geven, maar dit was onvoldoende voor ons onderzoek. Het bleek nl. dat tot op heden de door de verschillende regeringen verzamelde statistische data uitsluitend gediend hebben als basis voor beslissingen binnen hun eigen nationale politiek. Wanneer men nu deze data wil gaan gebruiken voor internationale vergelijkingen, met betrekking tot de Europese samenwerking, dan moeten deze data aan vooropgestelde specificaties beantwoorden. Dit is één van de terreinen, waarop grote mogelijkheden liggen voor internationale samenwerking, met als vruchtbaar gevolg, dat men een beter inzicht krijgt in de huidige vraagstukken. Immers de meeste economische vraagstukken hebben een quantitatief aspect en hoe beter dit quantitatieve aspect kan worden weergegeven, hoe meer het zal bijdragen tot de oplossing van deze vraagstukken. Het zou een grote aanwinst betekenen, wanneer er in West-Europa kon worden besloten tot een Westeuropese landbouwprijzenstatistiek, welke maandelijks zou worden gepubliceerd. Met een dergelijke publicatie ter beschikking, zou het voor internationale instanties beter mogelijk zijn, de ontwikkeling van de landbouwprijzen te volgen. De prijzen immers zijn van uitermate groot belang voor het voeren van een bepaalde politiek. Het is daarom, dat het Amerikaanse Ministerie van Landbouw reeds geruime tijd een dergelijke publicatie, — die de prijzen van de 48 staten bevat, — als contrôlemiddel op de resultaten van de landbouwpolitiek in het leven heeft geroepen.

Dank zij onze naspeuringen wisten wij nu, welke gegevens bij het opstellen van een eventuele vragenlijst betreffende de landbouwprijzen, aan de landen gevraagd zouden moeten worden. Het was daarom dat door de Sub-Commissie van Agrarische Productieplannen en programma's in Mei 1949 een vragenlijst werd uitgezonden, waarin de landen werden verzocht, opgave te doen van een aantal landbouwprijzen voor een drietal jaren en tevens aan te geven, aan welke bepalingen deze prijzen onderhevig waren.

De antwoorden van de landen, welke op deze vragenlijsten werden gegeven, hebben wij met verlof van de Administratie van de O.E.E.S. voor het doel van deze studie mogen gebruiken. Zij zijn te vinden aan het eind van dit werk (tabellen 30 t.m. 38).

Deze tabellen geven weer, welke gemiddelde prijzen door de boeren werden ontvangen of betaald voor de producten en benodigdheden. Deze prijzen hebben betrekking op enkele voor-oorlogse jaren (meestal 1934-38) en verder op 1948-49 en 1949-50. De prijzen van het laatste jaar zijn voor het merendeel ramingen, die gebaseerd zijn op de eerste maanden van het oogstjaar 1949-50. Om de in de volgende pagina's opgestelde vergelijkingen mogelijk te maken, zijn deze landbouwprijzen niet alleen in nationale munt aangegeven, maar ook omgerekend tegen

de voor die jaren geldende dollar-koers. Deze omrekeningen geschiedde op basis van wisselkoersen, die vermeld zijn in de hiervoor speciaal opgezette tabel 29.

De studie, welke gebaseerd werd op de in de tabellen 30 t.m.38 voorkomende gegevens, moet niet beschouwd worden als een poging om het gehele prijzencomplex in één systematisch verband te brengen, maar enkel als middel om de meer belangrijke trends naar voren te doen komen.

De problemen, opgesloten in de verzamelde prijsdata, kunnen onder twee grote groepen worden samengevat:

a) De problemen, voortspruitend uit de variaties in de absolute prijsniveaux van de agrarische producten, tussen de verschillende landen.

b) De problemen naar aanleiding van de relaties tussen de landbouwprijzen onderling, binnen een bepaald land.

De eerste groep problemen wordt steeds belangrijker vanwege het streven naar de liberalisatie van de Westeuropese handel en het stimuleren van een vrijere goederenruil.

De tweede groep is voornaam, in verband met de richting, welke de landbouw binnen een bepaald land zal volgen. „In countries with private property in land and individual management of farms, the pricelevel and the relation between the prices of various commodities ultimately determine the crop-plans, the size of livestock and all other decisions." *)

Van groot belang voor deze tweede groep is de relatie tussen de prijzen der agrarische benodigdheden en die van de agrarische producten. Deze relatie immers heeft invloed op de absolute kosten van de productie en deze zullen weer op hun beurt de problemen in de eerste groep beinvloeden.

Bovenstaande grove verdeling der problemen is in de volgende commentaar aangehouden. Voor de duidelijkheid hebben wij de agrarische benodigdheden afzonderlijk behandeld.

Ad a) De problemen, voortspruitend uit de variaties in de absolute prijsniveaux van de agrarische producten, tussen de verschillende landen.

Wanneer wij de in de tabellen 30-38 gegeven landbouwprijzen, welke tegen dollarwaarde zijn omgerekend, met elkander vergelijken, zien wij direct, dat er tussen de diverse landen zeer grote prijsverschillen bestaan. Misschien is het nuttig, een idee te krijgen van de huidige graad van verschil. Men kan een vergelijking met behulp van verschillende methodes tot uitdrukking brengen. De methode, welke wij in tabel 12 hebben aangenomen, heeft betrekking op de 8 voornaamste landbouwproducten. Voor elk van deze producten werden de dollar-

*) F.A.O., Commodity study on livestock and meat January 1948.

prijzen 1949-50 in rangorde van stijgende grootheid onder elkaar gezet (omrekening geschiedde tegen de officiële wisselkoers, zoals na de devaluatie). Vervolgens werd de „middelste prijs" in de groep gelijk gesteld aan 100 en berekenden wij alle andere prijzen als een percentage van de middelste prijs. De middelste prijs werd dus als basis aangenomen.

Ter verduidelijking het volgende voorbeeld, dat betrekking heeft op de tarweprijzen 1949-50 uitgedrukt in dollars, (zie tabel 30).

Zweden	5.72	=	83	
Nederland	5.78	=	84	
Oostenrijk	5.90	=	85	
Denemarken	6.14	=	90	
Bizone	6.19	=	90	
Franse Zône	6.26	=	91	
Ver. Koninkrijk	6.70	=	98	
Ierland	6.88	=	100	= „Middelste prijs"
Frankrijk	7.14	=	103	
Noorwegen	7.72	=	112	
België	8.62	=	126	
Triest	9.87	=	144	
Turkije	9.89	=	144	
Griekenland	10.40	=	151	
Zwitserland	14.69	=	213	

In tabel 12 kan men zien, dat de verwachte gemiddelde landbouwprijzen voor 1949-50, weergegeven als een percentage van de „middelste prijs", variëren van 70% tot over de 200%. Dit wil zeggen, dat de prijzen van de agrarische producten in de hoogste prijslanden ongeveer twee- tot driemaal groter zijn dan die in de laagste prijslanden.

De berekening in tabel 12 toont aan dat, met betrekking tot hun landbouwprijzen, de volgende indeling der landen kan worden gemaakt:

1. Onderstaande landen liggen met hun agrarische prijzen ongeveer 20% of meer beneden de „middelste prijs.":

   Nederland — Denemarken
   Noorwegen — Zweden

2. Om de „middelste prijs" liggen:

   Ierland — Verenigd Koninkrijk
   Duitsland — Frankrijk
   Oostenrijk

3. Boven de „middelste prijs" liggen:

   België — Turkije
   Italië — Triest
   Griekenland — Zwitserland.

TABEL 12.

De verwachte gemiddelde landbouwprijzen voor 1949-50 (omgerekend in U.S. dollars tegen officiële koers zoals na de devaluatie) weergegeven als een percentage van de middelste prijs.

(De cijfers tussen haakjes zijn de na-oorlogse prijzen van 1948-49, welke tegen de na-devaluatie omrekeningskoersen zijn berekend, daar de 1949-50 prijzen niet beschikbaar waren).

	Tarwe	Gerst	Aard-appel.	Sui-kerb.	Melk	Eieren	Rund-vee	Var-kens
Noorwegen	112	100	94	—	92	79	106	91
Zweden	83	75	99	96	81	91	100	77
Denemarken	90	98	92	80	78	79	73	90
Veren. Koninkrijk	98	119	147	118	122	153	100	100[5])
Ierland	100	115	100	(101)	90	97	91	83
Nederland	84	79	71[1])	80	65	88	94	78
België	126	(117)	(122)	(141)	(110)	(184)	(196)	(163)
Frankrijk	103	86	130	120	107	117	99[3])	108
Bizone	90	79	97	97	92	213	106	105
Franse Zône	91	81	90	100	100	(188)	124	115
Zwitserland	213	159	183	137	137	209	215	174
Oostenrijk	85	(84)	(189)	117	104	94	99	102
Italië	(169)	(124)	(134)	(—)	(104)[1])	(151)	(174)	(121)
Griekenland	151	110	236	—	240	121	101	67
Turkije	144	139	403	141	255	100	102	—
Triest	144	133	143	—	118	181	176	133
Gemiddelde U.S. Landbouw prijs 1948-'49	107	76	273	—	131	132	164[4])	91
Gemiddelde fob prijzen van niet deelnemende landen zoals uit de programma's voor 1949-'50 (excl. vracht)	125	100[6])	—	126[7])	—	122	78[2])	—

(1) Alleen voor menselijke consumptie. (2) „Vlees" omvat enkel slechts vlees van slachtbeesten en is omgerekend tegen levend gewicht. (3) kalveren uitgejonderd. (4) Alleen slachtvee. (5) Alleen bacon-varkens. (6) Voedergranen. (7) Suiker omgerekend tot suikerbieten door uit te gaan van de veronderstelling, dat 100 kg. suikerbieten 15 kg. suiker geven.

Terwille van de duidelijkheid, hebben wij de data uit tabel 12 in een speciale tabel overgebracht, die een rangschikking geeft naar product, zodat kan worden geanalyseerd, in welke landen deze producten het goedkoopste zijn:

TABEL 13.

Landen met Prijzen 20% of meer beneden de middelste prijs	Product	Landen met Prijzen 20-50% boven de middelste prijs	Landen met Prijzen meer dan 50% boven de middelste prijs
	Tarwe	België, Turkije Triëst	Griekenland Italië (a) en Zwitserland
Zweden, Nederland en de Bizone	Gerst	Turkije, Triëst en Italië (a)	Zwitserland
Nederland	Aardappelen	Ver. Koninkrijk Frankrijk, Italië Triëst, België (a)	Oostenrijk (a) Zwitserland Turkije
Nederland en Denemarken	Suikerbieten	Frankrijk, België(a) Zwitserland en Italië (a)	
Nederland en Denemarken	Melk	Ver. Koninkrijk Zwitserland, Italië	Griekenland Turkije
Denemarken Noorwegen	Eieren	Griekenland	Ver. Koninkrijk België (a) Duitsl. Zwitserland Triest en Italië(a)
Denemarken	Rundvee (levend gew.)	Franse Zône	België(a) Zwitserland Italië(a) en Triest
Zweden, Nederland en Griekenland	Varkens (levend gew.)	Italië (a) Triëst	België (a) Zwitserland

(a) In deze gevallen hebben wij, wegens ontbreken van de 1949-50 prijzen, de 1948-49 prijzen genomen en die omgerekend tegen de na-devaluatie dollarkoers.

Vanwege ons doel, de bijdrage van de Westeuropese landbouw in de strijd tegen het dollar-tekort, hebben wij eveneens de gemiddelde landbouwprijzen 1948-49 van de Verenigde Staten in tabel 12 opgenomen en deze volgens genoemde methode berekend. Deze gemiddelde prijzen hebben betrekking op het oogstjaar 1948-49, daar die van 1949-50 nog niet ter beschikking waren. Wij hebben de prijzen van 1948-49 geadopteerd, daar voor de vijf eerste maanden van het oogstjaar 1949-

50 de algemene index van de landbouwprijzen in de V.S. 245 was, vergeleken met 271 voor dezelfde periode in het jaar daarvoor. Het algemeen prijspeil was dus 10% gedaald, maar intussen is deze daling weer ingehaald. Aleen voor gerst en varkens was de gemiddelde Amerikaanse prijs (1948-49) lager dan de Europese „middelste prijs", die wij gelijk hebben gesteld met 100. Voor tarwe lag de Amerikaanse prijs 7% hoger, voor melk en eieren 30%, voor rundvee 60% en voor aardappelen meer dan 150%. Deze prijsniveaux zijn gelijk aan die van de landen in Europa, waar de landbouwprijzen het hoogste zijn.

De vergelijking toont aan, dat direct na de devaluatie de landbouwprijzen in Europa eerder lager dan hoger waren als de overeenkomstige prijzen in de V.S.

Tevens is in deze tabel een vergelijking opgenomen van de gemiddelde f.o.b. prijzen (zonder vracht) van de importen van alle niet-Marshallanden, zoals die voorkwamen in de voor 1949-50 herziene importprogramma's.

Voor tarwe, eieren (gedroogde) en suiker, lag de gemiddelde importprijs ongeveer 25% boven de Europese „middelste prijs." Voor vlees ligt de gemiddelde f.o.b. prijs lager dan in elk Europees land, behalve Denemarken. Voor voedergranen was de gemiddelde importprijs dezelfde als de „middelste Europese prijs" voor gerst.

Uit deze analyse blijkt duidelijk, dat er zeer grote verschillen bestaan tussen de absolute prijzen van de landbouwproducten der verschillende landen. Dit maakt het zeer moeilijk, een vrijere ruil van landbouwproducten tussen de verschillende landen te realiseren. Echter het is ook duidelijk geworden, dat vergeleken met Amerika en andere niet-deelnemende landen, de Europese prijzen over het algemeen nog een voorsprong hebben op eerstgenoemde.

Men mag dus aannemen, dat wanneer de Westeuropese prijzen niet al te zeer stijgen t.g.v. de door de devaluatie en oorlogsomstandigheden in het leven geroepen inflatie, het in vele gevallen even goedkoop, zoniet goedkoper zal zijn, in Europa voedsel te produceren.

Ad b) De problemen naar aanleiding van de relaties tussen de landbouwprijzen onderling, binnen een bepaald land.

In het begin van dit hoofdstuk spraken wij reeds over de invloed van de relatie tussen de prijzen van verschillende producten op de plannen van de individuele boeren en dus op de ontwikkeling van de landbouw. Het is daarom, dat de regeringen via prijsbeinvloeding, — welke reeds in vele landen wordt toegepast — de productie en consumptie in een bepaalde richting trachten te stimuleren.

Er kunnen zeer veel vergelijkingen worden opgeteld tussen de verschillende landbouwproducten, bv. tussen verschillende gewassen, tussen gewassen en dierlijke producten en verder tussen de verschillende dierlijke producten onderling.

De vergelijkingen in de hiernevenstaande tabel 14 geven de gemiddelde prijzen van de voornaamste agrarische producten als een percentage van de gemiddelde tarweprijs weer. Dit zowel voor de vóór-oorlogse periode als voor het jaar 1948-49. Gegevens voor 1949-50 waren onvoldoende en zijn niet in de berekening opgenomen, daar anders het beeld onoverzichtelijk zou worden. Trouwens de 1949-50 prijzen geven geen grote verschillen te zien, wanneer men deze vergelijkt met die van 1948-49.

Wat dadelijk bij de bestudering van tabel 14 opvalt, is, dat in bijna alle gevallen de tarweprijs, met betrekking tot de prijzen van andere producten, vóór de oorlog gunstiger was dan na de oorlog. Uit de 108 vergelijkingen voor de 7 vermelde producten zijn er slechts 18 (de vet gedrukte), die een in verhouding tot de tarweprijs lagere relatie aangeven voor 1948-49 dan in de vóor-oorlogse periode. Het merendeel van deze uitzonderingen geldt voor de groep plantaardige producten. De relatieve prijzen voor dierlijke producten liggen in bijna alle gevallen in 1948-49 hoger dan vóór de oorlog.

Ter verduidelijking van het bovenstaande hebben wij tabel 15 opgesteld. Deze bevat de gemiddelde gewogen cijfers voor de hele groep der Westeuropese landen.

TABEL 15.

De gemiddelde gewogen landbouwprijzen in de Westeuropese landen als een percentage van de tarweprijs.

Product	Vóór de oorlog	1948-49	Index 1948-49 Vóór de oorlog = 100
Rogge	84	93	112
Gerst	75	94	125
Haver	70	82	117
Maïs	68	75	110
Aardappelen	30	32	107
Suikerbieten	13	16	123
Melk	75	98	131
Eieren	665	995	141
Rundvee	401	434	109
Schapen	475	487	103
Varkens	479	638	135

Bovenstaande tabel doet duidelijk naar voren komen:

a) dat vergeleken met de vóór-oorlogse periode de graanprijzen 1948-49 ongeveer 10 tot 20% hoger lagen in verhouding tot de tarweprijs.

b) voor dierlijke producten een relatieve verbetering valt te constateren, welke voor varkens tot over de 30% gaat en voor eieren tot over de 40%.

TABEL 14.

De gemiddelde landbouwprijzen van bepaalde producten als een percentage van de gemiddelde tarweprijs (voor hetzelfde gewicht) voor de jaren 1934-38 en 1948-49.

Landen	Gerst		Aardappelen		Suikerbieten		Volle Melk		Eieren		Rundvee (levend gew.)		Varkens (levend gew.)	
	1934-1938	1948-1949	1934-1938	1948-1949	1934-1938	1948-1949	1934-1938	1948-1949	1934-1938	1948-1949	1934-1938	1948-1949	1934-1938	1948-1949
Noorwegen	78	85	27	27	—	—	62	80	555	870	277	338	364	529
Zweden	83	93	28	33	15	20	65	94	645	911	312	454	471	634
Denemarken	91	119	40	**28**	13	18	71	108	669	912	288	371	754	846
Ver. Koninkrijk	87	117	31	38	15	21	97	115	827	1197	329	366	390 c)	603
Ierland	81	100	34	**29**	21	**17**	115	**87**	672	861	225	326	444	579
Nederland	80	90	33 a)	**24** a)	10	15	66	83	548	1029	376	348	447	781
België	82	86	35	**30**	13	19	77	82	885	1080	495	568	557	866
Frankrijk	54	87	30	**17**	12	17	49	91	546		597 b)	**522** b)	481	652
Bizone	95	**85**	27	35	17	**15**	68	102	765	783 2019	345	446	480	615
Franse Zône	85	**78**	28	32	16	**15**	65	106	481	1597	547	**517**	505	662
Zwitserland	59	76	28	28	9	12	58	62	658	808	318	318	405	613
Oostenrijk	82	**68**	23	51	13	18	55	85	537	564	333	**314**	458	**426**
Italië	72	**70**	37	**25**	—	—	68a	80a	711	685	320	388	478	490
Griekenland	69	76	48	54	—	—	93	167	387	669	156	273	195	333
Turkije	65	95	86	93	15	18	175	177	322	386	233	276	—	—
Gewogen gemiddelde	75	94	30	32	13	16	75	98	665	955	401	434	479	638

a) alleen maar voor menselijke consumptie. b) kalveren niet opgenomen in dit cijfer. c) alleen bacon-varkens.

TABEL 16.

De index-cijfers van de door de boeren ontvangen prijzen

Land	basis jaar	Publicatie	Plantaardige prod.			Dierlijke prod.			Totale agrarische prod.		
			1937	1948	1949	1937	1948	1949	1937	1948	1949
Noorwegen a)	1 April/31 Maart 1938-39 = 100	Statistiske Meddelelser 1950 Nr. 2, Page 49	100	212	240	100	255	256	100	247	253
Zweden	1935 = 100	Kommersiella meddelelser Nr. 1 Jan. 1950 page 21 and page 19 (wholesales prices)	107	208	205	108	217	219	111	210	212
Denemarken a)	1909-14 = 100	Landbrugsraadets Meddelelser Weekl; publication		279	284		305	330		302	325
Ver. Koninkrijk	1936-38 = 100	Monthly digest of statistics No. 49 1950 Page 126	106	238	237	104	252	265	103	249	260
Ierland	Sept. 38/Aug. 39 = 100	Statistics abstract 1947-48								248	253
Nederland a)	1946-47/1947-48 = 100	Maandschrift van het C.B.S. No. 1 1950 page 80	31b)	93	93	37	104	109	35	101	105
België	1936/38 = 100	Revue de l'Agriculture Monthly numbers	94	395	344	100	447	389	98	476	370
Frankrijk	1938 = 100	I.N.S.E.E. Jan 1950 No 1 page 25		1,123	1,299	dairy prod. Meat Fat	1,844 2,156	2,108 1,737		1,713	1,717
Zwitserland	Aug. 39 = 100	Bulletin mensuel de la Banque Nationale Suisse							100	195	193
Oostenrijk	1938 = 100	U.N.O. Statistical Bulletin								462	639
Italië	1938 = 100	Bulletino mensilo di Statistica		4,696	4.860		7,528	6,520		5,478	5.350
U.S.A.	1937 = 100	U.N.O. Statistical Bulletin							100	218	192

a) oogstjaar b) 1938-1939

Dit voert ons tot de conclusie, dat ofschoon de tarwe nog steeds de voornaamste plaats inneemt onder de producten, geimporteerd uit de harde-valuta gebieden, en dus aanleiding geeft tot ernstige betalingsmoeilijkheden, zo goed als in alle landen de landbouwprijzen (die toch grotendeels nog gecontroleerd worden!) zich scherp in de richting hebben bewogen, die de boeren er toe overhaalt, in plaats van tarwe, andere gewassen te produceren. Alleen Ierland, en in een mindere mate Duitsland en Oostenrijk, schijnen een grotere prijsstimulans voor de verbouw van tarwe te geven dan er voor de oorlog bestond. In verhouding tot de dierlijke producten blijkt deze tendens weer in het nadeel van de tarwe om te slaan.

De analyse van de in tabel 15 gegeven vergelijkingen toont duidelijk aan, dat sinds de vóór-oorlogse periode de prijsbeweging van de landbouwproducten in de meeste landen er toe heeft geleid, dat de prijzen voor dierlijke producten sterker zijn gestegen dan de prijzen voor plantaardige producten.

Om bovenstaande analyse beter te funderen en een contrôle op de toegepaste berekening uit te oefenen, hebben wij een onderzoek ingesteld naar het verloop van de indexcijfers van de aan de boeren betaalde prijzen (tabel 16). Deze indexcijfers zijn ontleend aan de in pagina 72 opgesomde statistische publicaties.

Deze indexen hebben betrekking op de groothandelsprijzen voor de volgende drie groepen producten:

a) plantaardige producten
b) dierlijke producten
c) totale agrarische producten.

Deze indexen worden meestal zo gekozen, dat zij nauwkeurig de prijzen weergeven, die de boeren voor door hen geleverde producten ontvangen.

Ook deze tabel toont duidelijk aan, dat de prijsbeweging van de agrarische producten voornamelijk ten gunste van de dierlijke producten is gegaan. In het algemeen stemmen beide berekeningen dus in grote lijnen met elkaar overeen, en tot welke conclusies dit voert, zal aan het einde van dit hoofdstuk worden behandeld.

De over het algemeen hogere verhouding van prijzen voor dierlijke producten t.o.v. de prijzen voor plantaardige producten, weerspiegelt tot op zekere hoogte de normale economische reactie tegenover de ondervonden schaarste. De niet bevredigde vraag naar vlees, boter en eieren, en tevens het streven der vele boeren om hun veestapel wederom op voor-oorlogs peil te brengen, zijn hieraan niet vreemd. Tevens dient hierbij te worden opgemerkt, dat sedert de oorlog de levensstandaard — voor zover het levensmiddelen betreft — een verfijning heeft ondergaan. De hoge prijzen, welke betaald werden voor eieren en varkensvlees, hebben er toe geleid, dat de pluimvee- en varkensstapel hun voor-oorlogse peil weer hebben bereikt en in vele gevallen de tendens vertonen, zich nog verder uit te breiden.

TABEL 17.

De verwachte gemiddelde kosten voor landbouwbenodigdheden in 1949-50 voor een aantal landbouwartikelen.

(De berekening is in U.S. dollars, zoals in de tabellen 36 en 37, en heeft betrekking op de na-oorlogse periode. Vervolgens werden deze prijzen berekend als een percentage van de middelste prijs).

De cijfers tussen haakjes geven de 1948-49 prijzen omgerekend tegen de dollarkoers na de devaluatie.

Land	N	P_2O_5	K_2O	Benzine	Voeder-granen	Olie-koeken
Noorwegen	47	65	69	71	65	79
Zweden	103	104	131	138	69	106
Denemarken	103	96	150	112	102	114
Ver. Koninkrijk	58	58	87	68	106	106
Ierland	99	134	146	73	102	122
Nederland	(69)	76	100	(72)	89	104
België	(118)	120	(150)	127	(168)	(176)
Frankrijk	113	100	80	95	100	100
Bizone	79	74	75	125	77	79
Franse Zône	83	85	69	100	—	77
Zwitserland	170	160	128	147	156	155
Oostenrijk	100	109	72	135	72	84
Italië	(155)	(157)	(307)	(185)	(120)	(101)
Griekenland	152	206	262	71	65	68
Turkije	52	73	—	(163)	117	—
Triest	176	144	270	(146)	134	98

Opmerking: De meeste van de hierboven gegeven prijzen zijn ramingen van vóór de devaluatie. De prijzen van de agrarische benodigdheden zijn waarschijnlijk sterker beinvloed dan de prijzen van de landbouwproducten. Dit heeft vooral betrekking op benzine, veevoeder en oliekoeken, die voornamelijk uit de hard-currency gebieden komen.

Tabel 17 geeft een analyse van de verwachte gemiddelde kosten, die de boeren in 1949-50 voor zes voorname landbouwbenodigdheden moesten betalen. Hier werd dezelfde berekening toegepast als in het begin op pagina 76 en tabel 12. Voor een groot gedeelte komen de resultaten van deze berekening overeen met die van tabel 12. Bv. België, Zwitserland, Italië, Triëst en Turkije werden geclassificeerd als landen, waar de landbouwprijzen over het algemeen boven de middelste prijs lagen. Dit nu blijkt ook weer uit de berekening voor de landbouwbenodigdheden in tabel 17. Er zijn echter eveneens een groot aantal uitzonderingen. Wat betreft bv. de vier landen die in 1948-49 landbouwprijzen hadden, welke over het algemeen beneden de middelste prijs lagen, gaat de vergelijking alleen op voor Noorwegen en Neder-

TABEL 18.

De gemiddelde kunstmestprijzen, door de boeren in 1949-50 betaald, in verhouding tot de door hen ontvangen tarweprijzen.
(Deze berekening geeft aan, hoeveel kg. kunstmest door de boeren gekocht kon worden voor het geld dat zij ontvangen voor 100 kg. tarwe).

Landen	Stikstof	Phosphaat	Kali
Noorwegen	60	97	146
Ver. Koninkrijk	43	95	100
Zwitserland	32	76	150
Bizone	29	69	109
Franse Zône	28	61	118
Nederland	28	63	76
België	28 1)	59	79 1)
Italië	28 1)	61 1)	50 1)
Griekenland	27	42	52
Ierland	26	42	62
Oostenrijk	24	43	103
Frankrijk	24	59	118
Zweden	21	45	57

1) 1948-49

land, echter niet voor Zweden en Denemarken. Het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, waar de landbouwprijzen om de middelste prijs lagen, vertonen ook een zekere overeenkomst. In het Verenigd Koninkrijk liggen de prijzen voor kunstmest en veevoeder ver beneden de middelste prijsgroep. In dit laatste land, en verder ook in Noorwegen en nog vele andere landen, is deze gunstige toestand vooral te danken aan de invloed van de door de regeringen betaalde subsidies op de landbouwbenodigdheden. (zie tabel 17)

De prijzenrelaties van landbouwproducten en van landbouwbenodigdheden zijn van grote invloed op de winstmogelijkheden in de landbouw. Een meer preciese vergelijking kan daarom van nut zijn. Dit nu hebben wij ondernomen voor de kunstmest.

Het is duidelijk, dat boeren niet méér kunstmest zullen gebruiken, of het moet hun méér opleveren. Vandaar dat het van nut kan zijn, de kunstmestprijsverhoudingen in de verschillende landen aan een dieper onderzoek te onderwerpen. De prijzen voor de kunstmest zijn ontleend aan de tabellen 36 en 37. Voor de nauwkeurigheid vermelden wij nog, dat de kunstmestprijzen in Noorwegen, Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Oostenrijk gesubsidieerd worden.

Uit tabel 17 blijkt duidelijk, dat de in de verschillende landen door de boeren betaalde kunstmestprijzen zeer ver uiteen liggen. Dit is gedeeltelijk een gevolg van productie-kostenverschillen, algemene prijspeilverschillen en subsidiepolitiek.

Voor de boer is echter belangrijker, hoe de kunstmestprijs staat in verhouding tot de prijzen, die hij ontvangt voor zijn landbouwproducten. Dit nu kan worden aangetoond aan de hand van tabel 18, waarin de prijs van kunstmeststoffen wordt uitgedrukt in verhouding tot de door de boeren ontvangen tarweprijzen.

De rangorde der landen in tabel 17 verschilt aanzienlijk van die in tabel 18. Bv. de prijzen voor kunstmeststoffen in Zwitserland (omgerekend tegen U.S. dollars) zijn veel hoger dan die in de andere landen. Wanneer echter de Zwitserse kunstmestprijzen in verhouding worden gebracht tot de tarweprijzen, dan blijkt dat de Zwitserse boer er beter voorstaat dan de boeren in de meeste andere landen.

Interessant is bovendien een vergelijking van de relatie prijzen kunstmeststoffen/gemengde gewassen en het verbruik van kunstmeststoffen. Bij het maken van een dergelijke vergelijking dient men echter zeer voorzichtig te zijn. Het is niet wenselijk, rechtstreeks de prijzenverhouding kunstmeststoffen/agrarische producten te vergelijken met de hoeveelheid kunstmest, die in de verschillende landen per ha. wordt verbruikt. Dit immers is niet alleen afhankelijk van de prijs, maar tevens van een aantal andere factoren zoals bv. de te verbouwen gewassen, de technische kennis van de boeren, etc. Het is echter zeker, dat welk soort grond en welk land het ook moge zijn, bij alle boeren de beslissende invloed uitgaat van de waarschijnlijke financiële meeropbrengsten bij toenemend gebruik van kunstmest.

In tabel 19 geven de eerste drie kolommen een beeld van het aantal kg. kunstmeststoffen, dat gedurende drie verschillende jaren voor 100 kg. „gemengde" gewassen gekocht kon worden. De laatste drie kolommen geven aan, welke veranderingen er in het kunstmestverbruik vallen waar te nemen. Bij deze berekening dient niet uit het oog te worden verloren, dat het kunstmestverbruik voor sommige soorten kunstmest niet een jaarlijks, maar een drie of vierjaarlijks verbruik is. Verder was er in 1948-49 in vele landen nog een tekort aan voldoende beschikbare kunstmest, waardoor het verbruik werd geremd.

Uit tabel 19 blijkt, dat in alle Westeuropese landen verwacht wordt dat de kunstmestconsumptie in 1949-50 boven het voor-oorlogse niveau komt te liggen. In het merendeel der landen was dit voor-oorlogse niveau reeds bereikt in 1948-49, ondanks dat in sommige landen de prijzenverhoudingen voor de boeren toen minder gunstig waren dan vóór de oorlog. Deze toename in verbruik is waarschijnlijk het gevolg van de verbeterde technische kennis van de boeren, die door middel van goede prijzen en voorlichting tot andere ideeën zijn gekomen.

In Oostenrijk, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk, waar de kunstmestprijzen gesubsidieerd worden, ontvangen de boeren in ruil voor de opbrengst van hun agrarische producten sedert 1948 twee- tot driemaal zoveel kunstmest als vóór de oorlog.

TABEL 19.

De veranderingen in de prijzen, door de boeren betaald, voor kunstmest, in verhouding tot de veranderingen in het kunstmestverbruik.

Landen	Het aantal kgs. gemengde kunstmeststoffen dat voor 100 kg. „gemengde" gewassen gekocht kon worden a)			De relatieve 1948-'49 prijs voor kunstmest. 1934-'38 = 100 kg gemengde gewassen	Kunstmestverbruik b)		
	1934-1938	1948-1949	1949-1950		aantal kg. per ha. voor 1934-'38	1948 als % van 1934-'38	1949-'50 als % van 1934-'38 (raming)
Oostenrijk	18	44	—	41 e)	11	142	293
Noorwegen	23	42	42	55	39	264	292
Ver. Koninkrijk	24	44	45	55	24	260	287
België	20	25	—	80	122 d)	130	141
Griekenland	16	20	21	80	7	119	186
Zweden	16	19	19	84	24	144	166
Ierland	19	19	21	100	8	170	340
Zwitserland	29	29	28	100	32	136	136
Bizone	31	29	29	107	98	87 c)	108
Italië	21	19	—	111	16	128	164
Nederland	27	23	25	117	122 d)	123	148
Franse Zône	32	27	27	119	79	61 c)	105
Frankrijk	25	19	—	132	33	121	120

a) De berekening van de „gemengde" gewassen werd gebaseerd op 40% tarwe, 28% voedergranen, 22% aardappelen en 10% suikerbieten.

b) Gegevens ontleend aan Rapport van Comité van de Landbouw O.E.E.S.

c) De consumptie in kalenderjaar 1948 werd beperkt door het gebrek aan beschikbaar aanbod.

d) Cijfers voor de Benelux.

e) Dwz. terwijl er 100 kg. gemengde granen nodig waren in 1934-38 voor de aankoop van 18 kg. kunstmest, zijn er nu nog maar 41 kg. gemengde granen nodig voor de aankoop van 18 kg. kunstmest.

In het tegenovergestelde geval van Frankrijk, zien wij, dat de kunstmestprijzen sterk zijn gestegen in verhouding tot de opbrengsten van de „gemengde" gewassen. Het gevolg hiervan is dan ook, dat de toename van het kunstmestverbruik aanzienlijk achter blijft bij die van de andere landen. Dat Frankrijk — het grootste landbouwland in West-Europa — op die manier verwaarloost, de opbrengst per ha. te doen stijgen door middel van een verhoogd kunstmestverbruik, is allesbehalve bevorderlijk voor de bestrijding van het dollar-tekort.

In andere landen is de verandering van de relatieve kunstmestprijs minder opvallend en dtg. is de wijziging in het verbruik niet zo sterk. Een uitzondering hierop vormt echter Ierland, waar het voor-oorlogse verbruik zeer laag was en waar, ondanks de geringe verbetering in de prijsrelatie, toch een sterke vermeerdering valt waar te nemen. Ook in Nederland zien wij, ondanks de slechte prijsrelatie, een toename van het toch al hoge verbruik.

De mogelijkheid tot sterke productievermeerdering t.g.v. verhoogd kunstmestverbruik met als resultaat: een effectieve bijdrage tot de bestrijding van het dollar-tekort, wordt hierdoor verklaard, dat de uitgaven voor kunstmest meestal geschieden in nationale of zachte valuta, terwijl de besparing harde valuta's oplevert. Hieruit volgt dus, dat een verhoogd kunstmestverbruik een krachtig middel tot bestrijding van het dollar-tekort oplevert, vooral wanneer de kunstmest wordt aangewend voor de productie van gewassen, die uit de dollar-area komen.

Na de behandeling van de prijzen voor kunstmeststoffen, zullen wij ons onderzoek naar de prijzen van de landbouwbenodigdheden beperken tot een vergelijking van de prijzen van veevoeder met die van de dierlijke producten.

Deze vergelijkingen hebben voornamelijk betrekking op de vóór-oorlogse periode, en tevens het jaar 1948-49 en 1949-50. Daar de invloed van de devaluatie op de prijzen van landbouwbenodigdheden voor het jaar 1949-50 nog niet duidelijk is geworden, dient hier een zekere reserve in acht te worden genomen. Immers de prijsverhoudingen worden waarschijnlijk minder beinvloed door de devaluatie dan de absolute prijzen. Vooral deze laatste worden meestal nauwkeurig gevolgd en zodra blijkt, dat de internationale concurrentiemogelijkheid zich in ongunstige zin wijzigt, probeert men door middel van staatsingrijpen de nadelige gevolgen van de devaluatie op te vangen. In landen waar de prijsvorming vrij is, zien wij dat een wijziging in de prijzen van veevoeders zich spoedig doorzet in de prijzen van dierlijke producten. (Bv. België).

De verschillen tussen de landen, zoals die te zien zijn in tabel 20, waarin de prijzen van veekoeken met die van melk, en die van voedergranen met die van varkens worden vergeleken, zijn zeer opvallend. In 1948-49 blijkt in het Verenigd Koninkrijk de melkprijs, vergeleken met de veekoekenprijs, ongeveer driemaal zo hoog te liggen als in Ierland, België, Denemarken en Nederland. Tevens blijkt, dat in hetzelfde jaar de prijs van eieren, vergeleken met die van voedergranen, ongeveer twee maal zo hoog is in Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk en drie tot vier maal zo hoog in Duitsland, dan in Denemarken. In beide gevallen blijkt, dat in 1949-50 de verschillen tussen deze landen aanzienlijk minder worden, al blijven ze nog ver uiteen. Vooral zien wij, dat deze prijsverhoudingen veel minder worden in het Verenigd Koninkrijk. Dit is een gevolg van het afschaffen van de op veevoeder betaalde subsidies. De prijzen zowel van melk als eieren, vergeleken

TABEL 20.

De gemiddelde prijzen van veekoeken en voedergranen in verhouding tot de prijzen van melk en eieren.

De hoeveelheid veekoeken in kg. die gekocht kan worden voor 100 kg. melk.

Voor de oorlog	Land	1948-1949	Raming 1949-50
187	Griekenland	348	358
144	Ver. Koninkrijk	184	117
79	Oostenrijk	182	125
92	Franse Zône	146	132
112	Italië	141	—
82	Bizone	122	119
84	Noorwegen	119	119
115	Triest	119	122
81	Frankrijk	104	—
106	Zwitserland	87	89
65	Zweden	77	77
74	Denemarken	74	69
68	Nederland	67	63
101	Ierland	63	75
78	België	63	—

De hoeveelheid voedergranen (in 100 kg.) die gekocht kan worden voor 100 kg. eieren.

Voor de oorlog	Land	1948-1949	Raming 1949-50
8.8	Bizone	30.2	22.5
5.8	Franse Zône	20.5	—
9.0	Noorwegen	16.0	10.0
13.1	Ver. Koninkrijk	15.6	11.7
5.9	Griekenland	15.3	15.3
12.4	Zwitserland	13.3	11.0
8.0	Zweden	11.3	10.8
11.8	Triest	10.7	10.0
10.5	Italië	10.2	—
8.3	Nederland	9.8	8.1
9.5	Frankrijk	9.0	10.8
11.4	België	8.9	—
7.8	Ierland	8.5	7.7
6.9	Oostenrijk	8.0	10.8
7.3	Denemarken	7.4	6.3
4.6	Turkije	5.5	7.0

De gemiddelde prijzen van voedergranen en aardappelen in verhouding tot de varkensprijzen.

De hoeveelheid voedergranen (in 100 kg.) welke gekocht kan worden voor 100 kg. varkensvlees (levend gewicht).

Voor de oorlog	Land	1948-1949	Raming 1948-50
5.9	Noorwegen	9.7	10.3
6.2	Bizone	9.2	10.0
7.6	Zwitserland	9.0	8.2
6,0	Franse Zône	8.5	10.4
6.0	Frankrijk	8.5	10.4
6.2	Ver. Koninkrijk	7.9	6.9
5.8	Zweden	7.8	8.1
3.0	Griekenland	7.6	7.6
6.8	Nederland	7.5	6.4
6.8	Triest	7.5	7.3
6.9	Italië	7.3	—
7.2	België	7.1	—
8.2	Denemarken	6.9	6.4
5.9	Oostenrijk	6.1	10.4
5.1	Ierland	5.2	5.9

De hoeveelheid aardappelen (in 100 kg.) die gekocht kan worden voor 100 kg. varkensvlees (levend gewicht).

Voor de oorlog	Land	1948-1949	Raming 1948-50
29.3	Nederland	43.7	32.9
15.8	Frankrijk	37.5	—
18.8	Denemarken	29.7	21.2
15.9	België	28,9	—
14.3	Zwitserland	21.9	20.5
16.6	Triest	21.0	20.0
18.0	Franse Zône	20.7	27.4
12.1	Ierland	20,1	17.7
13.7	Noorwegen	19.6	20.7
18.0	Bizone	17.4	23.3
12.7	Ver. Koninkrijk	12.6	14.6
20.2	Oostenrijk	8.4	—
4.0	Griekenland	6.1	6.1

met de prijzen van voedergranen, zijn voor de boeren in de meeste landen nu voordeliger dan vóór de oorlog.

Tabel 20 toont tevens aan, dat dit ook het geval is voor de varkensprijzen in 1948-49, wanneer deze in verband worden gebracht met de prijzen van voedergranen. De verschillen tussen de landen zijn geringer dan die, welke blijken uit het gedeelte van de tabel, waarin melk met veekoeken en voedergranen met eieren in relatie worden gebracht. Evenwel zijn de relatieve varkensprijzen in Noorwegen, vergeleken met de voedergraanprijzen, toch nog twee maal zo hoog als de prijsverhouding in Ierland. De prijsverhouding (in het tweede gedeelte van tabel 20) tussen de varkens- en aardappelprijzen, moet men met een zekere reserve beschouwen. De aardappelprijzen 1948-49 waren dikwijls zeer laag vanwege de overvloedige oogsten en het is de vraag, of gedurende dat hele jaar een dergelijke gunstige prijsverhouding zich heeft doorgezet. De lage prijsverhouding in Nederland is te danken aan het feit, dat het hier alleen ging om veevoederaardappelen en niet om aardappelen voor menselijke consumptie.

Niettemin is dit een interessante aanwijzing, want deze zeer gunstige prijsverhouding zou ook in andere landen bereikt kunnen worden, wanneer men daar de aardappelrassen, die een hoge opbrengst geven, ging verbouwen ten behoeve van het vee. Een groter gebruik van aardappelen (vooral gestoomde), om daardoor gedeeltelijk voedergranen te vervangen, schept nieuwe mogelijkheden tot bestrijding van het dollar-tekort.

CONCLUSIES:

Uit de in de voorgaande pagina's opgestelde prijzenrelaties, blijkt, dat VERGELEKEN MET DE VOOR-OORLOGSE PERIODE, de waarschijnlijke ontwikkeling van de Westeuropese landbouw de tendentie vertoont tot:

a) een verminderde verbouw van tarwe, daar de prijs hiervan vergeleken met de prijzen van andere granen, te laag is. Dit vindt zijn oorzaak voornamelijk in het feit, dat de tarweprijs een „politieke prijs" is. Zou men de tarweprijs verhogen, dan leidt dit tot een verhoging van de broodprijs, met alle gevolgen van dien, tenzij de diverse regeringen bereid zijn, op de broodprijs een hogere subsidie te betalen.

b) een in verhouding hogere opbrengst van dierlijke- dan van plantaardige producten. Immers uit de voorgaande tabellen blijkt duidelijk, dat de prijzen van dierlijke producten sterker zijn gestegen dan die van de plantaardige producten.

c) een grotere voortbrengst van dierlijke producten welke zich vooral uit in een sterke uitbreiding van de pluimvee- en varkensstapel, daar de prijzen voor eieren en varkensvlees gunstiger liggen dan die voor de andere dierlijke producten.

d) een groter verbruik van geimporteerd krachtvoeder, daar in verband met de hogere zuivelprijzen hierop een premie wordt gezet.

Dit nu voert ons tot de algemene conclusie, dat ofschoon een verhoging van de landbouwproductie door de gunstige prijzenverhoudingen gestimuleerd wordt, deze niet leidt tot een economische bestrijding van het dollar-tekort.

Immers de gunstige prijzen voor eieren, varkens en melk zullen er toe leiden, dat de markt voor deze producten binnen niet al te lange tijd verzadigd zal zijn. In landen met een liberale economie, zal de balans geleidelijk aan weer door het gewone spel der economische krachten worden hersteld. Dit misschien na een periode van overschotten van dierlijke producten. In landen waar gegarandeerde markten en prijzen in werking zijn bestaat het gevaar, dat een verhoogde opbrengst van dierlijke producten vooral gebaseerd zal worden op een te sterke uitputting van de nationale bodem, daar import-voeder niet voldoende ter beschikking staat. Dit leidt er misschien toe, dat de te goedkope broodgranen als veevoeder worden bestemd, waardoor de tarweimporten uit de harde valutagebieden moeten worden verhoogd. In het eerste geval heeft er dus een zekere verspilling plaats van geimporteerd voeder, terwijl in het andere geval te hoge eisen worden gesteld aan de nationale bodem. Dit nu gaat in tegen de na te streven economische zelfstandigheid van West-Europa.

Het huidige prijssysteem is gegroeid zonder coördinatie tussen de verschillende landen en het is duidelijk, dat zolang deze grote verschillen blijven bestaan, het moeilijk, zo niet onmogelijk zal zijn, een vrijere ruil van agrarische producten te propageren. De aantrekkingskracht, die uitgaat van de huidige prijsverhoudingen zal de boeren in de verschillende landen in richtingen sturen, welke niet noodzakelijkerwijs er toe bijdragen, dat het dollar-tekort op afdoende wijze wordt bestreden.

Het spreekt vanzelf, dat het aanbrengen van wijzigingen in de huidige landbouwpolitiek van de verschillende landen, aanzienlijke moeilijkheden zal opleveren voor grote groepen boeren. Zolang de boeren weten, dat hun collega's in andere landen tegen voordeliger prijzen kunstmeststoffen en veevoeder kunnen aankopen, — vanwege subsidiepolitiek — zal het moeilijk zijn, prijsaanpassingen na te streven, die meer bijdragen tot het bestrijden van het dollar-tekort.

Zonder enige leidende principes in de materie van de landbouwprijzen en een zekere gelijkheid in de prijspolitiek, is het onmogelijk, de Europese landbouw uit zijn huidige enigszins verwarde toestand in een gezonde en geordende samenhang te brengen.

Welk nut heeft het, de Europese agrarische productie te verhogen, wanneer er t.g.v. de gevoerde handelspolitiek geen afzet kan worden gevonden voor de nationale producten en er dollars worden geinvesteerd in projecten gericht op de nationale economische onafhankelijkheid, waarbij de economische normen niet voldoende in acht worden genomen!

D) DE LIBERALISATIE VAN DE HANDEL IN AGRARISCHE PRODUCTEN.

Als volgende voorwaarde voor het verkrijgen van een economisch verantwoorde productieverhoging van de Westeuropese landbouw is noodzakelijk: een verruiming van de inter-Europese handel in agrarische producten. De in het vorige hoofdstuk ondernomen prijzenstudie heeft duidelijk aangetoond, dat de landbouwprijzen in de verschillende landen zeer ver uit elkaar liggen. Dit is gedeeltelijk een gevolg van de natuurlijke omstandigheden en de technische kennis van de boer, maar tevens ook van de door de regeringen gevolgde handelspolitiek. Deze had tot resultaat dat de prijsnivellerende werking van de inter-Europese handel in vele gevallen werd uitgeschakeld. De techniek die hierbij gevolgd werd, was die van invoerrechten, contingenteringen, prijzenregulaties, subsidies, deviezen-contrôle en invoer-verboden. Dit heeft eensdeels ertoe geleid, dat in vele landen nationaal een agrarische productieverhoging plaats vond — meestal tegen te hoge kosten — andersdeels dat sommige landen hun productiecapaciteit niet ten volle konden ontplooien, daar er geen voldoende afzet voor de producten kon worden gevonden, hetgeen dus ook de kosten deed stijgen. Zowel in het ene als in het andere geval leidt dit tot een belemmering van een economische strijd tegen het dollar-tekort.

Om hierin verbetering te brengen, werd in Juli 1949 door de Conseil van de O.E.E.S. besloten:

„That participating countries shall forthwith take the neccessary steps for the progressive elimination of quantitative importrestrictions; in order to achieve as complete a liberalisation of inter-European trade as possible by 1951." *)

Te dien einde werden de deelnemende landen verplicht om tegen 1 October 1949 aan de O.E.E.S. de maatregelen bekend te maken, welke zij voor het einde van het jaar zouden nemen, om deze liberalisatie te vergemakkelijken.

Wij zullen in het volgende nagaan, welk stadium er tot Mei 1950 in de liberalisatie bereikt is en welke moeilijkheden er verder liggen op de weg naar de totale liberalisatie.

Ons baserend op een viertal tabellen, welke door het import-export sub-comité van het Comité van de Landbouw werden opgesteld — en met verlof van de administratie mochten worden gebruikt — zullen wij ons vooreerst afvragen, hoe de positie van de liberalisatie heden ten dage is van land tot land en vervolgens nagaan, hoe de verhoudingen voor de producten liggen.

In Tabel 21 worden de totale importen van agrarische producten uit de andere deelnemende landen en hun overzese gebieden weergegeven voor het jaar 1948 en tevens het percentage van de handel, dat in 1949 en in Mei 1950 in handen was van de regeringsinstanties.

*Document C (49) 88 (Final) van de O.E.E.S.

TABEL 21.

De totale importen van landbouwproducten uit de andere deelnemende landen en hun overzese gebieden in het jaar 1948 en het percentage ervan in regeringshanden in Mei 1950 en einde 1949.

(in millioenen dollars en percentages)

Het aandeel van de landen in de totale handel in 1948 (in %)	Land	Totale importen	Regerings importen	Percentage onder regerings-contrôle in Mei 1950	Correspondend percentage tegen eind 1949
—	Turkije	1.5	1.0	67	—
5	Zweden	100	49	49	49
36	Ver. Koninkrijk	740	286	39	43
4	Nederland	71	25	35	40
3	Denemarken	56	14	25	28
6	Zwitserland	131	32	24	25
7	Frankrijk	146	21	14	15
5	Italië	100	14	14	13
1	Oostenrijk	29	1.5	5	7
1	Griekenland	24	1	4	4
2	Noorwegen	34	1.2	3	3
3	Ierland	54	1.2	2	2
15	West Duistland	309	—	—	—
11	België	224	—	—	—
1	Portugal	10	—	—	—
—	IJsland	6	?	?	?
—	Triest	?	?	?	?
100	Totaal	2.035	447	22%	24%

Tabel 21 geeft aan, dat de totale importen aan landbouwproducten in 1948 ongeveer 2 milliard dollar bedroegen. Hiervan was in Mei 1950 ongeveer 22% in handen van de regeringen of regerings-agenten. In Turkije, Zweden, Verenigd Koninkrijk en Nederland werd ongeveer 1/3 van de importen door de regering verzorgd, terwijl aan het andere uiterste in West-Duitsland, België en Portugal de handel geheel in handen was van privé-importeurs. De kolom voor het jaar 1950 toont aan dat in de meeste landen het regerings-aandeel lager geworden is dan in 1949.

TABEL 22.

De importen van agrarische producten in handen van privé-importeurs en het geliberaliseerde percentage.
(in millioenen dollars en percentages)

Landen	De waarde van de handel in privé-handen in 1948	De waarde van de geliberaliseerde importen	De waarde van de niet-geliberaliseerde importen	Het % geliberaseerde (Mei 1950)	Het corresponderende percentage voor 1949
Ver. Koninkrijk	454	382	72	84	83
Portugal	10	7	3	70	70
Griekenland	23	16	7	70	70
Zwitserland	99	61	38	62	62
Ierland	53	32	21	60	60
Denemarken	42	24	18	57	53
Italië	86	49	37	57	53
Nederland	46	25	21	54	60
Frankrijk	124	65	59	52	50
Noorwegen	33	17	16	52	50
Zweden	51	26	25	51	51
België	224	113	111	50	50
West Duistland	309	151	158	49	44
Oostenrijk	27	11	16	41	26
Turkije	0.5	?	?	?	?
IJsland	?	?	?	?	?
Triëst	?	?	?	?	?
Totaal	1585	979	602	62	60

Tabel 22 toont de waarde aan van de privé-importen in 1948 en het daarvan geliberaliseerde gedeelte. In totaal bedroeg de privé handel ongeveer 1,6 milliard dollar. Van dit totaal was begin 1950 ongeveer 1 milliard (62%) geliberaliseerd, terwijl de categorie, die nog onderhevig was aan een quantitatieve contrôle, ongeveer 600 millioen dollars bedroeg (38%). In drie landen had het liberalisatiepercentage ongeveer 70% of meer bereikt, terwijl het in de twee onderste landen nog beneden het overeengekomen minimum van 50% lag. De uitzonderlijke positie welke Nederland inneemt, is een gevolg van de overdracht van regeringsimporten aan de particuliere handel.

Vestigen wij vervolgens onze aandacht op tabel 23 en 24, dan dient vooreerst het volgende te worden opgemerkt. Tabel 21 en 22 hadden

betrekking op de positie van land tot land en omvatten dientengevolge alle deelnemende landen. Voor de groepsindeling, zoals in tabel 23 en 24 was dit onmogelijk, daar hiervoor niet de nodige informatie aanwezig bleek. Toch hebben deze cijfers evenwel betrekking op meer dan 90% van de handel, zodat dus de waarde van de conclusies behouden blijft.

Tabel 23 geeft zowel de totale handelswaarde van de voornaamste groepen agrarische producten in het basisjaar, als het percentage dat door de regeringsinstanties wordt geimporteerd. Het hoogste percentage van overheidshandel valt waar te nemen voor de volgende producten, die in het algemeen essentiële landbouwproducten zijn:

dierlijke producten (eieren ingesloten)
aardappelen
vlees
granen
vetten

TABEL 23.

De totale importen van de voornaamste agrarische producten in 1948, uit de andere deelnemende landen en hun overzese gebieden en het percentage van wat nu in regeringshanden is.
(in millioenen dollars en percentages)

Het aandeel van het product in inter-Europese handel (percentage)	Product	Totale Importen	Regerings Importen	Percentage van de regeringshandel
4	Eieren	73	49	67
12	Melkproducten (boter)	235	126	54
1	Aardappelen (geen poot)	24	9	37
2	Ingeblikte vis	30	9	30
3	Tabak	48	14	30
10	Vlees (en slachtvee)	191	54	28
4	Granen	79	22	27
4	Gedroogde vruchten	80	21	26
19	Diverse andere producten	367	59	16
8	Vetten en oliën	151	22	15
1	Rijst en peulvruchten	24	2	7
2	Suiker	42	3	7
2	Ingeblikt fruit en groenten	39	2	4
3	Zaden (ook pootaardappelen)	47	1	3
11	Vers fruit en groenten	213	3	1
6	Alcoholische dranken	111	1	1
8	Verse vis	141	—	—
100	Totaal	1.895	397	21%

In sommige gevallen blijken echter ook minder essentiële producten deel uit te maken van de overheidsimporten, zo bv. ingeblikte vis en gedroogd fruit. Ook blijkt de onverwerkte tabak grotendeels in handen te zijn van de regeringsinstanties.

Aan de andere kant blijkt, dat de importen van snel aan bederf onderhevige vruchten, zoals verse groenten, fruit en vis, geen deel uitmaken van de regeringsimporten. Ook is de import van zaden en alcoholische dranken in vele gevallen in handen van de vrije handel.

TABEL 24.

De importen van de voornaamste groepen landbouwproducten, welke door de privé-handel worden geimporteerd en het percentage, dat in Mei 1950 vrij kon worden ingevoerd.

(Berekening evenals in vorige tabellen heeft betrekking op 12 landen).
(in millioenen dollars en percentages)

Product-groepen	Waarde van handel in privé-handen	Waarde van de geliberaliseerde importen	Waarde van de niet-geliberaliseerde importen	Het geliberaliseerde percentage op Mei 1950
Ingeblikt en gedroogd fruit en groenten	38	29	9	77
granen	58	44	14	76
Tabak	33	24	9	72
Andere niet genoemde prod.	307	220	87	72
Alcoholische dranken	110	78	32	71
Eieren	24	17	7	70
Suiker	39	27	12	69
Vers fruit en groenten	211	131	80	62
Vetten en oliën	128	79	49	62
Gedroogd fruit	58	36	22	62
Ingeblikte vis	22	13	9	59
Verse vis	141	80	61	57
Aardappelen (geen poot)	15	8	7	53
Vlees (en slachtvee)	137	70	67	51
Melkproducten (boter)	109	47	62	44
Zaden (ook pootaardappelen)	46	19	27	41
Rijst en peulvruchten	22	8	14	35
Totaal	1.498	930	568	62%

Tabel 24 geeft een algemeen overzicht van de privé-handel. De cijfers van de laatste kolom moeten echter met een zekere reserve worden bekeken, daar de basisgegevens voor de berekening van die kolom nog niet voldoende bekend waren, bij de opstelling van de tabel. De voornaamste kolom in deze tabel is de derde, welke aangeeft hoeveel

van de privé-handel nog aan importbeperkingen onderhevig is. Afgezien van de cijfers voor „verschillende andere minder belangrijke producten" (welke evenwel nog een groot bedrag in het geheel vormen), valt te constateren, dat het grootste gedeelte van de nog niet geliberaliseerde handel betrekking heeft op de dierlijke producten en de snel aan bederf onderhevige producten, zoals verse groenten, fruit en vis. Tevens blijkt, dat de vetten, alcoholische dranken, zaden en gedroogd fruit ook nog in vele gevallen aan importbeperkingen onderhevig zijn.

In het basisjaar (1948) blijken vlees en melkproducten ongeveer 22% van de nog niet geliberaliseerde handel te vormen. Verse groenten en fruit alsmede verse vis nemen ongeveer 25% voor hun rekening, terwijl vetten, alcoholische dranken, zaden en gedroogde vruchten ongeveer 23% innemen. Wanneer wij hier nog de groep „Diverse andere producten" aan toevoegen, dan vormen deze samen ongeveer 85% van de nog niet geliberaliseerde handel. Het probleem van de verdere liberalisatie van de agrarische producten heeft daarom voornamelijk betrekking op de dierlijke producten, vers fruit, groenten en vis.

Wanneer men zich afvraagt, om welke reden men niet tot een verdere liberalisatie van de handel in agrarische producten is overgegaan, kan men als voornaamste oorzaak aangeven: het streven naar protectie om de nationale productie te stimuleren. Dat dit in vele gevallen tegen de beginselen van de Europese economische samenwerking ingaat, en tevens een efficiënte strijd tegen het dollar-tekort verhindert, behoeft geen verder betoog. In sommige gevallen kan men ook nog andere oorzaken aanwijzen. Zo bv. kan het voorkomen, dat een overvloedige import van niet noodzakelijke voedingsmiddelen betalingsmoeilijkheden zal veroorzaken met bepaalde landen. Dit kan uitgroeien tot moeilijkheden met alle landen. In andere gevallen zal men voedselverwerkende industrieën willen beschermen, zo bv. oliefabrieken, inblikfabrieken of suikerfabrieken. Tevens zal in vele gevallen de bilaterale handel, de rantsoeneringspolitiek ofwel de subsidiepolitiek een verdere liberalisatie verhinderen.

Sommige van deze moeilijkheden zijn misschien slechts van tijdelijk aard en kunnen in de toekomst worden opgelost. Vooral de zojuist in werking getreden Europese betalingsunie zal in vele gevallen een uitkomst bieden voor eventuele moeilijkheden in verband met de betalingsbalans.

Men ziet echter, dat ofschoon vele landen tot liberalisatie van de handel in agrarische producten zijn overgegaan, er tevens weer aanstalten worden gemaakt om de invoerrechten te verhogen, met het nadelige gevolg, dat de bereikte resultaten grotendeels weer worden teniet gedaan. Daarenboven zal dit leiden tot duurdere prijzen voor de geïmporteerde producten en dus in vele gevallen tot hogere prijzen voor de consument.

Na deze korte behandeling van de moeilijkheden, die een verdere liberalisatie van alle agrarische producten in de weg staan, zullen wij

in het volgende onze aandacht meer concentreren op de moeilijkheden, verbonden aan de liberalisatie van bepaalde groepen van agrarische producten.

DIERLIJKE PRODUCTEN.

In het hoofdstuk over de agrarische prijzen werd aangetoond, dat er zeer grote verschillen bestaan tussen de prijzen van dierlijke producten. Sommige gespecialiseerde landen, zoals Denemarken en Nederland, hebben een hoge efficiency bereikt in het voordelig omzetten van veevoeder in dierlijke producten en kunnen dientengevolge waarschijnlijk meer vlees, eieren en melk uit een bepaalde hoeveelheid veevoeder halen, dan de gemiddelde boer in andere landen. Deze exportlanden beschouwen hun efficiency en natuurlijke aanleg als een waardevolle bijdrage in de strijd tegen het dollar-tekort en zijn daarom voorstanders van een liberalisatie van deze producten, daar immers hierdoor een meer economische productie kan worden verkregen. M.a.w. zij willen in staat gesteld worden om — tegen ongeveer dezelfde voorwaarden als de binnenlandse concurrenten, — te kunnen concurreren op de markten van het importerende land. Daarnaast zijn er ook nog producenten in andere landen buiten Europa, die ook graag deel zouden willen nemen aan deze concurrentiestrijd.

Een scherpe toename van de importen van deze producten zou echter in sommige import-landen aanleiding kunnen geven tot sociale en economische problemen. Immers de voortbrengst van dierlijke producten is bijna altijd de meest winstgevende. Zij is over heel West-Europa verspreid en vormt in bijna alle deelnemende landen de hoofdbron van inkomen voor het merendeel der boeren. Daarenboven is deze productie bijzonder geschikt voor de kleine boeren, die, zoals wij later zullen zien, het grootste gedeelte uitmaken van de boerenstand. Zonder een lonende voortbrengst van dierlijke producten zou de kleine boer in vele gevallen geen bestaan meer kunnen vinden, daar de opbrengst van zijn gewassen meestal niet toerijkend is voor zijn onderhoud.

In sommige importlanden, waar de importen van dierlijke producten nog niet zijn geliberaliseerd, heeft men het belang van verbeterde productie-efficiency reeds ingezien en dientengevolge maatregelen genomen tot het opvoeren daarvan, vooral op de kleine boerderijen. Maar dikwijls zijn er ook andere moeilijkheden, die buiten de macht van de boer liggen. Zo kunnen bv. de prijzen van het veevoeder hoog liggen vanwege het prijsniveau in desbetreffend land. Ditzelfde geldt ook in vele gevallen voor andere productiebenodigdheden. Dit leidt er toe,, dat het moeilijk voor hen is om tegen dezelfde kosten te produceren als het exporterend land, zelfs bij meer efficiente veevoedingsmethodes. In dergelijke gevallen zou een liberalisatie van de landbouwimporten leiden tot economische en sociale wantoestanden.

Dit probleem is dus niet gemakkelijk op te lossen. De huidige prijs-

verschillen tussen de Westeuropese landen zijn soms uitzonderlijk groot en in vele gevallen zijn de hoge prijzen voor dierlijke producten een ballast voor de consument en een handicap voor de industrieële productie, hetgeen een nadelige invloed zal hebben op de algemeen economische toestand. Daarenboven oefenen de te hoge prijzen voor dierlijke producten een slechte invloed uit op de productie van granen, daar men zich dan teveel op de veehouderij zal toeleggen,met als gevolg dat de landbouweconomie uit het evenwicht geraakt. Het is dus in verband met de strijd tegen het dollar-tekort van groot belang, dat de verschillen tussen de prijzen van dierlijke producten verkleind worden en er een grotere productie-efficiency wordt bereikt Misschien dat een geleidelijke uitbreiding van de liberalisatie in de sector dierlijke producten, o.a. wat varkensvlees en eieren betreft uitermate gewenst is voor een economische strijd tegen het dollar-tekort. Een al te spoedige liberalisatie zal echter sociaal-economisch niet verantwoord zijn. In verband hiermede zouden wij willen wijzen op de mogelijkheden van de zg. contracten op lange termijn, of andere middelen om de export-markten te stabiliseren voor dierlijke producten, teneinde aldus de productie dáár te stimuleren, waar het wenselijk is. Reeds nu bestaan er tussen sommige deelnemende landen dergelijke verdragen, zoals bv. voor boter, varkensvlees en eieren. Wanneer men hier niet regulerend gaat optreden, zal de productieuitbreiding van varkensvlees en eieren waarschijnlijk de beschikbare hoeveelheden veevoeder voorbijstreven, met als gevolg: groter invoer uit dollargebieden. In dat geval zal er in bepaalde landen een overproductie plaats vinden, daar er voor grotere afzet nog geen markten beschikbaar zijn. Voor melkproducten liggen de verhoudingen enigzins anders. Deze productie staat in nauw verband met de plannen voor de uitbreiding van de graslandopbrengsten en stelt dus niet dergelijke eisen aan de importen van granen uit harde valuta-gebieden. Voor rundvlees en schapenvlees gelden dezelfde opmerkingen.

Men zou geneigd kunnen zijn, de opmerking te maken, dat bij dergelijke contracten op lange termijn meestal prijzen worden gemaakt, die geen stimulans vormen voor verdere uitbreiding van de productie. Neem bv. de Nederlandse botercontracten met het Verenigd Koninkrijk. Misschien kon hierin een substantiële verbetering worden aangebracht, wanneer de aan het Verenigd Koninkrijk leverende landen, zoals Denemarken, Ierland en Nederland, met elkaar een afspraak maakten, tegen welke minimum-prijzen zij hun producten zullen verkopen.

VERS FRUIT EN GROENTEN.

Ofschoon de tuinbouwproductie over het algemeen een meer gespecialiseerde en minder verspreide vorm van productie is dan die van dierlijke producten, is zij toch in bepaalde landen de overwegende vorm van landbouw, waarbij vooral de kleine boeren betrokken zijn.

Gezien vanuit het standpunt van de inter-Europese handel, kunnen deze producten in twee grote groepen worden ondergebracht: nl. de zuidvruchten en de producten uit gematigd klimaat. De zuidvruchten, waaronder voornamelijk de citrusvruchten, druiven, rozijnen, krenten en olijven, worden in grote quantiteiten naar de meer Noordelijke landen en Noord-Amerika geexporteerd. Zij treden niet rechtstreeks in concurrentie met de in Noordelijke landen verbouwde fruitsoorten en zijn daarom in het merendeel der gevallen geheel geliberaliseerd, tenzij deze liberalisatie aanleiding zou geven tot betalingsmoeilijkheden. De producten uit gematigd klimaat, welke ook in de Middellandse Zee-landen verbouwd kunnen worden, en in vele gevallen direct in concurrentie komen met de nationaal geproduceerde groenten en fruit, zijn daarom in mindere mate geliberaliseerd.

Waarschijnlijk komen de voornaamste moeilijkheden voor fruit en groenten voort uit de sterk aan het seizoen onderhevige productie, de snel aan bederf onderhevige natuur van de producten en de betrekkelijke inelasticiteit van de vraag. Deze gewassen zijn in een zeer korte tijdsspanne rijp en moeten meestal direct worden verhandeld. Dit nu brengt met zich het probleem van onverkoopbare overschotten. In tijden van overschot zien wij, dat de door de producent ontvangen groothandelsprijs de neiging vertoont tot scherpe daling, terwijl de door de consument betaalde prijzen meestal op peil blijven, hetgeen vooral een gevolg is van het constant karakter van de transport- en distributiekosten. De toename van de vraag correspondeert niet met de toename van het aanbod. In dergelijke gevallen kan de producentenprijs beneden de kostprijs vallen en het kan zelfs voorkomen, dat de transportkosten niet meer kunnen worden vergoed. Het probleem is dus niet enkel gelegen in kostprijs- of effiency-verschillen, zoals bij de dierlijke producten, maar meer in het vermijden van een ineenstorting van de markt t.g.v. de overvloedige aanvoer. Dit kan in vele gevallen zelfs nog nadeliger zijn voor de export-producent dan voor hem die zich tot de nationale markt beperkt.

Zo is de ervaring geweest van het merendeel der landen en daarom zijn er weinig landen, die importen van vers fruit en groenten hebben geliberaliseerd voor de tijd dat hun eigen oogsten op de markt komen.

Het is daarom, dat heden ten dage geen enkel land er aan denkt, het risico van een overschot groter te laten worden, door tijdens de oogstperiode importen toe te laten van gelijke producten. Misschien echter dat door een verbeterde marktorganisatie op dit gebied nog vorderingen kunnen worden gemaakt. Meestal is het zo, dat de administratieve contrôle aan de grenzen te veel aandacht besteedt aan de afzet van de gehele binnenlandse productie, zonder daarbij veel op de kostprijs te letten. Dat op dit gebied in Europa nog veel te doen is, wordt het duidelijkste bewezen door de zg. mestvaalt-affaires, die niet pleiten voor een degelijke bestrijding van het Westeuropese voedseltekort.

Conclusies:

a) De Inter-Europese handel in agrarische producten werd in het jaar 1948 op ongeveer 2 milliard dollar geraamd, waarvan (op basis van de positie in Mei 1950)

22% (447 millioen dollar) in regeringshanden was
48% (1.581 „ „) in privé-handen en tevens geliberaliseerd en
30% (602 „ „) in privé-handen, maar niet geliberaliseerd.

De huidige tendentie wijst een verhoging aan van het geliberaliseerde percentage. Dit is echter nog niet van grote omvang.

b) De regerings-handel varieert van land tot land. In vier landen bedraagt zij meer dan 30% en in zes andere ongeveer 20% van de totale importen uit de andere deelnemende landen en hun overzese gebieden. In drie landen waren de importen geheel in privéhanden. De regeringsimporten betreffen voornamelijk: granen, aardappelen, dierlijke producten, vetten en tabak.

c) Het percentage van de geliberaliseerde handel in de verschillende landen varieert van 40% tot 80%. Hierover kan echter geen juiste opgave worden gedaan, daar de interpretatie van de liberalisatie door de landen zeer verschillend is.

d) Voor een grote groep producten kan de liberalisatie geen verdere voortgang vinden, daar dit de betalingsbalans-positie zou aantasten.

e) De voornaamste groepen van producten in de privé-handel, welke nog niet geliberaliseerd werden, zijn: vlees, melkproducten, vers fruit en groenten. De volgende groepen worden gevormd door de vetten, alcoholische dranken, zaden en gedroogd fruit. Voor het merendeel van deze producten zijn de moeilijkheden, verbonden aan de liberalisatie, een gevolg van het protectionisme.

f) Voor dierlijke producten zal het zeer moeilijk zijn, vorderingen te maken om te komen tot een verdere liberalisatie. Immers deze producten vormen in vele gevallen de hoofdbron van inkomen voor de kleine boer. Deze in korte tijd aan een verscherpte concurrentie bloot stellen, zou tot ongewenste „politieke" gevolgen voeren. Voor varkensvlees en eieren worden contracten op lange termijn, welke de productie moeten stimuleren, niet gewenst geacht; verdere liberalisatie zou hier prijsdalend kunnen werken. Voor de melkproducten, die grotendeels geproduceerd kunnen worden met gras en ander nationaal geproduceerd veevoeder, zou een verhoogde productie waarschijnlijk beter bereikt kunnen worden met contracten op lange termijn dan bij een verdere liberalisatie. Hetzelfde geldt voor rund- en schapenvlees, daar runderen en schapen grotendeels met Europees veevoeder kunnen volstaan.

g) Voor fruit en verse groenten is, vanwege de seizoensoverschotten en de dikwijls optredende afbraakprijzen, een zekere quantitatieve contrôle zeer zeker op haar plaats. Op dit gebied zou een Europese groenten- en fruitadministratie, die zich met de oogstramingen van jaar tot jaar bezig houdt, grote verbetering kunnen aanbrengen.

E) DE INTEGRATIE VAN DE WESTEUROPESE LANDBOUW.

Het hoofdstuk over de liberalisatie van de handel in agrarische producten heeft duidelijk aangetoond, dat er grote moeilijkheden zijn, die dit streven — hoe noodzakelijk ook — sterk belemmeren. Ofschoon elk land in principe er mede accoord gaat, dat de schepping van één grote Westeuropese markt het enige middel is om West-Europa een duurzame economische basis te verschaffen, stuit de verwezenlijking van deze gedachte in de practijk op grote bezwaren. Deze bezwaren spruiten voort uit het feit, dat vooral sedert 1929 de Westeuropese landen elk op zich een nationale landbouwpolitiek zijn gaan voeren, welke mede aanleiding was tot het ontstaan van nationaal-economische eenheden, die geen rekening meer hielden met het buitenland. Deze politiek had het tweeledig doel: a) het waarborgen van een redelijk inkomen aan de boer en b) het tot op zekere hoogte beinvloeden van de algemene loon- en prijspolitiek (kosten van levensonderhoud).

Historisch is deze politiek in de grote lijnen gezien, een voortvloeisel van de omstreeks 1850 opgekomen agrarische protectiepolitiek. Sedert 1929 zien wij, dat deze protectiepolitiek aangevuld wordt door een prijzen-, productie- en exportpolitiek.

Wanneer nu de Europese landen het principe van de éne markt in West-Europa erkennen, dan zal dit tot gevolg hebben, dat hun nationale landbouwsystemen dienen te worden afgestemd op het grote doel: de voedselvoorziening van West-Europa. Dit zal in vele gevallen vragen om diepgaande wijzigingen in de huidige landbouwpolitiek. Immers bepaalde producties, die, nationaal gezien, economisch mogelijk werden gemaakt door de gevolgde landbouwpolitiek, zullen vanwege de uit de liberalisatie voortvloeiende prijswijzigingen niet meer die stimulans ondervinden, welke de vroegere prijs bood, met als gevolg: daling van deze productie. Het spreekt vanzelf, dat dit in vele gevallen dergelijke moeilijkheden kan veroorzaken, dat men huivert voor een verdere liberalisatie.

Vanwege de noodzaak om tot integratie te komen, is het misschien nuttig, ons af te vragen:

I. Welke redenen ten grondslag liggen aan de door de diverse landen gevolgde landbouwprotectie.

II. Welke middelen gebruikt worden om deze politiek te realiseren.

III. Welke gevolgen deze landbouwpolitiek heeft voor de Westeuropese samenleving.

Daar het vanwege de grote en vele verschillen, die de huidige landbouwpolitieke stelsels kenmerken, ondoenlijk is, een onderzoek in te stellen van land tot land, zullen wij onze aandacht in het volgende concentreren op de algemene gevaren, die de aanleiding hebben gegeven tot de protectie.

1. DE REDENEN VAN DE LANDBOUWPROTECTIE.

De relatief late opkomst van de agrarische protectie ligt in haar oorzaak opgesloten. Ze is verbonden met een serie van feiten, die zich in dezelfde tijd hebben voorgedaan en als zodanig verklaring geven voor de late opkomst van dit protectionisme.

„De hoofdoorzaak is ongetwijfeld gelegen in de ontwikkeling van de transportmogelijkheden, welke de natuurlijke protectie in de vorm van afstand uit de weg heeft geruimd. *)

Deze ontwikkeling had voor de Westeuropese landbouw tot gevolg, dat naast de binnenlandse concurrentie van agrarische producten de internationale concurrentie op kwam zetten. Deze concurrentie was direct, voor zover het dezelfde producten betrof (zo bv. Canadese tarwe versus Franse tarwe en Argentijns vlees versus Deens vlees), en indirect voor zover het substitutieartikelen betrof (vetten in plaats van boter en sinaasappelen in plaats van appelen of peren). De nadelige gevolgen van deze steeds sterker wordende concurrentie grepen dermate in op de bestaansmogelijkheden van de Westeuropese boeren, dat deze hun nationaal-agrarische productie niet meer op lonende basis konden voortbrengen.

De omstandigheden (gevaren!) welke aanleiding waren tot de Westeuropese agrarische protectie, zijn o.a. de volgende:

1e De onregelmatigheden van de oogsten in binnen- en buitenland.
2e De lage productiekosten in de Overzese gebieden.
3e De bedreiging van de nationale zelfstandigheid.
4e De landvlucht.

ad 1. Alle oogsten zijn van nature onregelmatig, daar de mens slechts gedeeltelijk hierop zijn invloed kan doen gelden en niet die regelmaat bereikt kan worden, welke de mens aan de industrie kan opleggen. De onregelmatigheid in de productie leidt tot onregelmatigheid in de importen en exporten, zonder dat hierbij steeds met de redelijke behoefte wordt rekening gehouden. Het gevolg hiervan is een voortdurende verstoring van het marktevenwicht, hetgeen in vele gevallen aanleiding was tot ongebreidelde speculaties. Om de nationale oogsten, die ook aan variaties onderhevig waren, toch in zekere mate te beschermen tegen overmatige importen, werden beperkende maatregelen opgelegd aan de invoer. Men zou kunnen opmerken, dat dit bezwaar enigszins kunstmatig is, want: „En ce qui concerne le blé, notamment la récolte varie

*) Beukenkamp: „De wereldgraanhandel". Wageningen 1945.

peu d'une année á l'autre en raison de sa répartition dans toutes les parties du monde, tandis que dans un seul pays, elle peut varier d'un tiers en plus ou en moins, et même d'avantage d'une année à l'autre" *)

ad. 2. Als tweede gevaar kan worden aangewezen: de lage productiekosten in de Overzese gebieden. Afgezien van de huidige prijsverhoudingen, die, zoals wij zagen, in vele gevallen in het voordeel van West-Europa uitvallen, zal men in de toekomst op lagere invoerprijzen voor agrarische producten moeten rekenen, met als gevolg een scherpere concurrentie voor de Westeuropese landbouw. De vele variaties der natuur verlenen aan de landbouwproductie een bepaald aspect. Zo zijn er landen, die naast een uitstekend klimaat ook een humusrijke grond hebben. Dit heeft tot gevolg, dat deze landen gratis voordelen genieten, welke minder begunstigde landen slechts door middel van opvoering van arbeid en kapitaal kunnen verwerven. Zo kan bv. in Nieuw-Zeeland het vee het gehele jaar door op het grasland blijven weiden, terwijl wij hier in Nederland voor wintervoer moeten zorgen, hetgeen extra kosten veroorzaakt.

ad 3. Dikwijls was de bedreiging van de nationale zelfstandgiheid een reden om protectie aan te vragen. De redenering hierbij was, dat elke import van eerste levensbehoeften niet aan buitenlandse producenten kon worden overgelaten, daar dit de nationale veiligheid in gevaar kon brengen. Het was dus direct een bescherming van het algemene belang en indirect een bescherming van het belang der boeren.

ad 4. Het vierde gevaar, dat zich bij een vrije import van agrarische producten deed gevoelen, ligt opgesloten in de overgang van productieve krachten van de landbouw naar de industrie. Dit verschijnsel wordt samengevat onder de term: „Landvlucht".

Volgens het klassieke mechanisme, hetwelk door Ricardo beschreven wordt, zou bij import van goedkopere agrarische producten uit het buitenland de nationale producent uit de markt geschakeld worden.

Maar zo voegt hij er aan toe, het totaal van de productie zal niet verminderen, want de buitengestoten producenten veranderen eenvoudigweg hun productie en zullen arbeid en kapitaal in andere sectoren aanwenden, zodat dus het geheel van productieve krachten geen belemmering ondervindt en er geen werkloosheid zal ontstaan. Mocht het zijn, dat deze theorie tot op zekere hoogte voldeed voor een verklaring van het economische gebeuren in Engeland, de huidige tijd voldoet niet meer aan de voorwaarden waar Ricardo van uitging. Daarenboven besteedden de Klassieken te weinig aandacht aan de vraagzijde.

Daar het verzadigingspunt van de vraag naar agrarische producten in vele gevallen eerder bereikt wordt dan bij de vraag naar industriële producten, moesten de door import van goedkopere agrarische producten uitgeschakelde boeren voor een groot gedeelte emigreren of overschakelen naar de industrie. De teruggang van de landbouw en

*) B. Nogaro: La crise économique dans le monde et en France. Pag 311, Paris 1936.

de vooruitgang van de industrie gaven aanleiding tot een hele serie belangrijke gevolgen. Het evenwicht tussen stad en land werd verstoord door de goedkopere agrarische importen en dit noodzaakte vele regeringen tot ingrijpen.

Zowel om economische, sociale, militaire en politieke redenen werd de agrarische productie gehandhaafd.

Immers, de landbouw verschafte een inkomen aan zeer veel mensen en tevens aan de Staat in de vorm van belastingen. Behalve dat de boer in zijn onderhoud kon voorzien, besteedde deze zijn verworven inkomen weer voor de aankoop van industriële producten. Wanneer men het aandeel van het landbouwinkomen in de vorming van het totale nationale inkomen nagaat, blijkt dat dit voor de Westeuropese landen varieerde van 5% tot 40%. De volgende vergelijking kan dit duidelijk maken.

TABEL 25.

Het landbouwinkomen als % van het totale Nationale Inkomen. *)

Groot-Brittannië	1938	5%	Frankrijk	1948	17%
Noorwegen	1949	12%	Nederland	1949	19%
Duitsland	1933	12%	Denemarken	1940	20%
België	1938	16%	Ierland	1944	36%
			Griekenland	1928	40%

Ofschoon deze cijfers onderling niet vergelijkbaar zijn, daar ze volgens verschillende methodes berekend werden en niet op hetzelfde jaar betrekking hebben, geven ze qua orde van grootheid duidelijk aan, dat de landbouw een zeer voorname plaats inneemt in de nationale economie. Een sterk inkrimpen van dit aandeel ten gevolge van ongunstige prijsverhoudingen, voortspruitend uit overmatige importen, rechtvaardigde dus een zekere bescherming. Daarenboven was in vele landen de betalingspositie dermate precair, dat een zware druk van niet noodzakelijke importen diende vermeden te worden.

In tabel 26, waar een berekening aantoont, welk gedeelte van de Westeuropese bevolking in de landbouw werkzaam is — komt ook het sociale belang van de landbouw naar voren. Terwijl de totale Westeuropese bevolking vóór de oorlog ongeveer 240.000.000 mensen telde, waren er ongeveer 70.000.000 mensen die direct of indirect hun inkomen aan de landbouw dankten. Van de 114.000.000 actieve personen in West-Europa was ongeveer 33% werkzaam in de landbouw. Wanneer wij deze cijfers enkel als orde van grootheid aannemen, dan zien wij, dat er van de totale Westeuropese bevolking plus minus 30% bij de landbouw betrokken is en plus minus 15% van de totale bevolking zich direct met de agrarische productie bezig houdt. Een niet ingrijpen van regeringswege zou in vele gevallen geleid hebben

*) Cfr. Publicatie van de Verenigde Naties over „The National Income Statistics" 1948.

TABEL 26.

De Agrarische bevolking in West-Europa

Gegevens ontleend aan F.A.O. statistieken (uitgedrukt in 1000 personen)

Land	Jaar	Totale bevolkings grootte	Bevolking afhankel. v.d. Landb.	Actieve agrar. bevolking	% 2/1	% 3/1
		(1)	(2)	(3)		
IJsland	1934-38	116	39	17	34	15
	1948	139	33	15	24	11
Noorwegen	1939	2.921	839	292	29	10
	1946	3.123	772	—	25	—
Zweden	1940	6.371	1.599	749	25	12
	1945	6.674	1.436	615	23	9
Denemarken	1935	3.695	980	602	27	16
	1949	4.230	890	504	21	12
Ver. Koninkrijk	1931	44.795	2.500	1.259	6	3
	1949	49.766	— —	1.286	—	2
Ierland	1936	2.968	1.500	644	51	22
	1949	2.989	1.463	550	49	15
Nederland	1930	7.936	1.590	639	20	8
	1947	9.625	1.715	734	18	8
België	1930	8.092	1.600	662	20	8
	1948	8.603	— —	—	—	—
Luxemburg	1934-38	300	56	—	19	—
	1948	300	50	37	17	12
Frankrijk	1936	41.906	10.300	7.141	25	17
	1948	40.503	10.240	7.290	25	18
West-Duitsland	1939	39.350	7.180	5.400	18	14
	1946	43.950	8.090	5.280	18	12
Zwitserland	1930	4,200	867	404	21	10
	1941	4.675	867	399	19	9
Oostenrijk	1934	6.760	1.948	976	29	14
	1947	7.091	1.900	—	27	—
Portugal	1930	6.826	3.097	1.727	45	25
	1940	7.722	3.059	1.419	40	18
Italië	1936	42.993	18.888	8.756	44	20
	1949	45.975	20.000	9.190	44	20
Griekenland	1928	6.204	3.569	1.453	58	23
	1940	7.345	3.847	1.436	52	20
Turkije	1935	16.158	12.355	6.459	76	40
	1945	18.860	13.475	—	72	—

Totaal voor West-Europa	Jaar	Totale bevolkingsgrootte (1)	Bevolking afhankel. v.d. Lb. (2)	Totale actieve bevolking (3)	Actieve agr. bevolking (4)
	1-1-1938	247.812	68.907	114.062	37.217
	1-1-1948	266.060	71.937	123.125	37.144
	Verschil	+ 18.248	+ 3.010	+ 9.063	— 73
	in %	7,36%	4.5%	7.94%	— 2%
		100—	28% (% 2/1)	46% (% 3/1)	33% (% 4/3)
		100—	27%	47%	30%

tot een zeer ernstige structurele werkloosheid, waarvan de sociale gevolgen funest zouden zijn geweest voor de Westeuropese samenleving.

Het militaire belang van de landbouw behoeft na de opgedane oorlogservaringen en de nieuwe ontwikkeling van de politieke toestand geen verder betoog.

Van zeer veel belang is verder nog het politieke aspect, dat in vele gevallen de landbouwprotectie kenmerkt. Vooral in de Zuidelijke Europese landen vertegenwoordigen de boeren een groot aantal stemmers en wisten op grond van hun stemmen dikwijls bepaalde eisen ingewilligd te krijgen.

II. DE DOOR DE LANDBOUWPOLITIEK GEBRUIKTE MIDDELEN.

Nadat wij in het voorgaande de „gevaren" hebben aangegeven, welke geleid hebben tot de agrarische protectie in de Westeuropese landen, zullen wij ons vervolgens dienen af te vragen, welke middelen werden toegepast om de handel in agrarische producten te beperken. Immers, voor een integratie van de Westeuropese landbouw is het noodzakelijk, dat wij deze middelen kennen. Want het is best mogelijk, dat zij tot op zekere hoogte gehandhaafd dienen te blijven ten opzichte van de landen, die buiten de invloedssfeer van de O.E.E.S. landen gelegen zijn.

De technische middelen voor de belemmering van de internationale handel in agrarische producten hadden ten doel: het uitoefenen van een regulerende invloed op de agrarische prijzen, zodat deze niet aan al te grote schommelingen onderhevig zouden zijn. Dit zou immers in bepaalde gevallen de nationaal agrarische productie in een dergelijke mate kunnen schaden, dat het landsbelang er door in het gedrang zou komen.

Het traditionele middel, dat reeds geruime tijd door de regeringen werd toegepast om de verschillen tussen prijzen van de agrarische importen en die van de nationale productie te egaliseren, was in het geval van te lage importprijzen: het douanerecht. Dit was een indirect middel, waarbij door tussenkomst van het beinvloeden van het prijsverschil tussen het import- en het exportland, het handelsvolume werd beperkt. In de loop der tijden is dit middel onvoldoende gebleken, daar de in 1929 voorkomende afbraakprijzen het douanerecht zouden hebben doen verhogen tot proporties, die psychologisch en politiek onjuist waren. Het is daarom, dat men in sommige gevallen de douanerechten terzijde heeft gesteld en over is gegaan tot invoerverboden, waarvan de contingentering een uitwas is.

a) INVOERRECHTEN.

Daar het in verband met onze studie niet mogelijk is, op alle aspecten, die met de verschillende protectiemiddelen samenhangen, in te gaan, zullen wij ons bepalen tot enkele opmerkingen.

Van groot belang is bv. de vraag, wie uiteindelijk het invoerrecht be-

taalt. Het is zonder twijfel de importeur, die aan de inspecteur van belastingen de rechten moet betalen. Maar is hij het ook, die ze helemaal alleen op moet brengen of slaagt hij er soms in, ze geheel of gedeeltelijk over te schuiven op de consument, die van hem het geimporteerde goed koopt? Deze quaestie is een van de moeilijkste economische problemen en heeft tot op heden nog geen bevredigende oplossing gevonden. Vanwaar nu komt deze moeilijkheid?

Zij is voornamelijk te wijten aan het ingewikkelde systeem van prijsvorming. Bij een prijzenvergelijking zowel over een bepaalde tijd als tussen verschillende landen, komt deze moeilijkheid naar voren. De ingewikkelde werking van het prijzenmechanisme is de reden, waarom het in vele gevallen zeer moeilijk, zo niet onmogelijk is, tot juiste conclusies te komen. Conclusies, die in vele gevallen van groot belang zijn voor de rechtvaardiging van de Westeuropese handel in agrarische producten!

Het spreekt vanzelf, dat de problemen betreffende douanerechten binnen niet al te lange tijd van uitzonderlijk belang zullen worden in het kader van de werkzaamheden van de Organisatie voor de Europese Economische Samenwerking. Immers, nu men zoals wij in het vorige hoofdstuk zagen, reeds gedeeltelijk de quantitatieve beperkingen heeft opgeruimd, is het nodig, over te gaan tot het opruimen van de in vele gevallen overbodige invoerrechten.

b) CONTINGENTERINGEN.

Naast de invoerrechten, die in de loop der laatste 50 jaren een hindernis zijn gaan vormen op de weg naar de integratie van de Westeuropese landbouw, doet in 1931 een nieuwe handelsbelemmering zich voor. Tengevolge van de wereldcrisis in 1929 werd de wereldmarkt ontwricht. Sommige landen, die eerder en erger waren getroffen door deze crisis, probeerden met alle mogelijke middelen hun overtollige producten af te zetten op die buitenlandse markten, welke tot op zekere hoogte nog een lonend prijspeil vertoonden.

Eén van de belangrijkste markten was Frankrijk. Tengevolge van het in 1931 gevormde Sterling-bloc, werden vooral de Franse importen gestimuleerd en daalden de exporten van dit land, daar de gedevalueerde landen geen lonende markt meer boden voor de Franse producten. Daarenboven namen Amerika, Engeland en Duitsland, de drie grootste afnemers van Frankrijk, maatregelen om hun landbouw te beschermen, hetgeen zeer ernstige gevolgen had voor de Franse exporten.

Het was daarom, dat de Franse regering overging tot de contingentering d.i. het voor een bepaalde periode in aantal of waarde beperken van importen uit een of meer landen.

In de ontwikkeling van de Franse contingenteringspolitiek vallen drie grote phases te onderkennen: *)

*) Angelini: „La politique du contigentement des importations" Thèse Paris, 1932, p. 104.

De eerste phase is die, waarbij de contingentering als iets voorbijgaands wordt aangeduid, als: „Uniquement un procedé exceptionnel de sauvegarde". De techniek blijft in dat geval nog zeer eenvoudig, terwijl de uitvoering er van in vele gevallen aan de buitenlandse exporteurs wordt overgelaten.

De tweede phase, welke loopt van Januari 1932 tot midden 1933, wordt genoemd: „La phase protectionniste et conservatoire". Ook dan nog wordt contingentering als een tijdelijke maatregel beschouwd, maar krijgt duidelijk het aanzien van een protectiemaatregel. Haar toepassing wordt uitgebreid over een zeer groot aantal industriële producten en over zo goed als alle agrarische producten. Men wil „cristalliser le commerce".

Daarna, van Juli 1933 af, komt een derde phase, die men de phase van geleide economie kan noemen. De techniek van de contingentering wordt geperfectioneerd en in plaats van een verdedigingsmiddel wordt het een „moyen d'action, un organe de direction économique et d'influence gouvernementale."

Terzelfder tijd dat de contingentering van gedaante veranderde, werden door de publieke autoriteiten maatregelen getroffen om de gestelde doeleinden te bereiken. Zo komt het dat men in een snel tempo van globale contingentering overstapt op de contingentering per land of het zg. mathematisch vastgestelde contingent en van dit soort uiteindelijk belandt bij het door middel van onderhandelingen vastgestelde contingent.

Deze contingenteringspolitiek heeft, evenals de politiek van invoerrechten, geleid tot een sterke daling van de internationale handel, zodat reeds vóór 1940 de meeste Westeuropese landen grote moeilijkheden ondervonden bij het streven naar een evenwicht van hun betalingsbalans. Vervolgens hebben de contigenteringen ook een sterke invloed uitgeoefend op de richting van de handel en geleid tot het sluiten van de bilaterale handelsverdragen, die funest zijn gebleken voor de Westeuropese economie.

c) PRIJZENREGULATIES.

Hebben wij in de vorige pagina's het internationale aspect van de landbouwpolitiek behandeld nl. de quaestie van invoerrechten en contingenteringen, in de volgende pagina's zullen wij ons meer toeleggen op het nationale aspect van de landbouwpolitiek nl. de quaestie van prijzenregulaties en subsidiering.

Ook hier is het weer onmogelijk, een algemeen overzicht te geven van alle maatregelen, welke in de verschillende Westeuropese landen zijn genomen. Daarom zullen wij ons beperken tot een korte behandeling van de redenen, die tot prijsregulatie hebben geleid.

Tengevolge van het sedert 1930 opkomende streven naar autarkie in verschillende Westeuropese landen, zoals bv. Duitsland en Italië, ontstond in deze landen de behoefte tot het opvoeren van bepaalde producties. Daarom werden in de landbouw maatregelen getroffen die ten doel hadden, een minimum voedselvoorziening van het land te garanderen in geval van oorlog. Om dit te bereiken werden de prijzen van de noodzakelijke producten, vooral tarwe en oliegewassen, zo geregulleerd, dat zij een stimulans inhielden tot verbouw van deze producten. Tijdens de oorlog werd dit systeem algemeen verbreid daar de noodzakelijke voedselimporten achterwege bleven. Om de gewenste structuurverandering in de landbouw zo spoedig mogelijk door te voeren en de boeren in staat te stellen een productieplan op te maken, werden aan het begin van de uitzet van de oogst bepaalde prijzen vastgesteld. Het is nu zo, dat er nog maar weinig landen in West-Europa zijn, waar de boeren niet weten welke minimum-prijzen zij voor bepaalde producten ontvangen. Naast minimum-prijzen kent men verder ook de minimumgarantieprijs, de maximumprijs, de vaste prijs, de afgeleide vaste prijs, de richtprijs, de basisprijs, de afgeleide basisprijs etc. *) De techniek ech-

SCHEMA IV.

Schema aangevende voor welke producten in de deelnemende landen een prijzen regulatie geldt.

	GRANEN				ANDERE GE-WASSEN			DIERLIJKE PRO-DUCTEN		
	Tarwe	Rogge	Gerst	Haver	Oliezad.	Suikerb.	Aardap.	Melk	Vlees	Eieren
Turkije	x									
Italië	x					x				
België	x					x				
Denemarken	x					x				
Griekenland	x	x	x	x						
Nederland	x				x	x		x	x	
Frankrijk	x	x	x	x	x	x		x		
West-Duitsland	x	x	x	x	x	x		x		
Oostenrijk	x	x						x	x	
Noorwegen	x	x	x	x			x	x	x	
Zweden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Gr. Brittannië	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Ierland	x		x			x		x		x
Zwitserland	x	x	x	x		x	x	x	x	x

*) Voor Nederland zie hiervoor: Dr. E. van de Wiel en W. Le Mair: „De praktijk van de nieuwe Landbouwpolitiek" Van Gorcum, Assen 1950.

ter, welke de verschillende regeringen toepassen om bepaalde prijzen aan de agrarische producten te garanderen, verschilt van land tot land. Zo kent men:

Het verhandelen van agrarische producten d.m.v. regeringsorganen.

Het verlenen van voorschotten aan boeren op basis van tegen minimum-prijzen aan de regering te leveren producten.

De instelling van stabilisatie-fondsen, waarin gelden worden gestort wanneer de marktprijzen een bepaalde hoogte behalen en waaruit betalingen worden gedaan, als de marktprijs te veel daalt.

De producten waarvoor in de verschillende landen vastgestelde of gegarandeerde prijzen gelden, variëren. Om in beeld te brengen in welke landen het systeem van prijzenpolitiek het verste is doorgedrongen, hebben wij een schets gegeven, waarop te vinden is in welke landen een vastgestelde en/of gegarandeerde prijs wordt betaald. Wegens de voortdurende veranderingen is het niet voor de volle 100% juist. (Schema IV)

De door de regeringen vastgestelde prijzen worden gedeeltelijk gebaseerd op kostprijscalculaties; in merendeel der gevallen echter beslist ook het algemeen belang welke regeling men zal treffen.

d) SUBSIDIES.

De snel veranderende economische activiteit gedurende de oorlogsjaren veroorzaakte een conflict tussen de prijzen die een voortgezette productie vergden, en de prijzen die de consumenten konden betalen voor de agrarische producten. Om deze spanning te overbruggen gingen de regeringen over tot het aanwenden van publieke fondsen, welke door middel van subsidies de grote verschillen moesten verkleinen. Ook deze subsidies beinvloeden de agrarische prijzen en hebben geleid tot grote verschillen in de na-oorlogse agrarische prijzen.

De subsidies werden gebruikt om de te duur kostende levensmiddelen tegen goedkopere prijs aan de consumenten te kunnen verkopen. Het gebeurde ook, dat subsidies betaald werden op agrarische benodigdheden, welke de kostprijs voor de boer laag moesten houden.

Daar de subsidies over het algemeen samenhangen met de algemene economische politiek, gedeeltelijk met de voedselpolitiek en gedeeltelijk met landbouwpolitiek, en vanwege het feit, dat de subsidies worden gegeven op verschillende punten van de weg van producent naar consument, is het niet mogelijk uit te maken, welke gedeelte van de prijs subsidie aan de consument vertegenwoordigt.

III. DE GEVOLGEN VAN DEZE LANDBOUWPOLITIEK VOOR DE WESTEUROPESE SAMENLEVING.

Uit het voorgaande is duidelijk geworden, dat in alle Westeuropese landen een landbouwpolitiek bestaat, die er op gericht is, de nationale landbouw te beschermen en haar productie zo hoog mogelijk op te

voeren. De techniek welke hierbij gevolgd wordt, is die van invoerrechten, contingenteringen, prijzenregulaties en subsidies. Deze middelen hebben er toe geleid, dat er 18 verschillende soorten landbouwpolitiek zijn ontstaan, welke ongecoördineerd werken. Vanwege de dollarschaarste staat de landbouw in deze 18 landen voor de opgave, de productie nog hoger op te voeren om aldus bij te dragen in de bestrijding van het dollar-tekort.

Nu blijkt echter, dat naast de verschillende doeleinden, die men met behulp van de landbouwprotectie hoopt te bereiken, ook ongunstige nevengevolgen optreden. Deze nevengevolgen willen wij in de volgende pagina's nagaan, daar het misschien mogelijk is, deze in de toekomst te vermijden ofwel ze te beperken. Wij zullen daartoe een onderscheid maken tussen de economische en de sociale gevolgen:

De economische gevolgen.

De promotors van het protectionisme hebben steeds voor ogen gehad: het behoud van de nationale werkgelegenheid. Volgens hun mening diende een abnormale prijsbaisse voorkomen te worden, daarnaast zou tevens een nationale productie de rijkdom van het land verhogen. Het schijnt echter, dat op dit punt hun bedoelingen niet zijn uitgekomen, want het protectionisme stelt tevens krachten in het werk, welke tot verarming leiden.

Het protectionisme leidt in vele gevallen tot het produceren van goederen, die men goedkoper door middel van de internationale handel kan verkrijgen. Door het produceren van producten, die men aan het buitenland verkoopt, kan uit de opbrengst datgene in het buitenland worden gekocht, wat men zelf niet kan produceren ofwel te duur produceert. Het feit nu, dat er protectie nodig is om bepaalde goederen zelf te produceren, toont aan dat deze goederen tegen een te hoge productieprijs worden verkregen. Wanneer men het product tegen dezelfde prijs als in het buitenland kon produceren, zou er geen bescherming nodig zijn.

Voor bepaalde goederen blijkt het Nederlandse productieapparaat een voorsprong te hebben, terwijl voor een groep andere goederen het buitenland lagere prijzen heeft. Vraagt men zich nu af, welke groep goederen het protectionisme ons laat produceren, dan is het die groep waarvoor wij de minste capaciteiten hebben.

Aan de hand van het volgende voorbeeld kan dit duidelijk gemaakt worden. Een Nederlandse boer heeft bv. een stuk vochtige grond, dat bij bestemming tot bouwland 2.000 kg. tarwe oplevert per ha. en bij bestemming tot grasland voldoende gras om van één koe 3.000 liter melk per jaar te verkrijgen. In een ander land, bv. Frankrijk, bezit een boer droge grond, die bij bestemming tot bouwland 3.000 kg. tarwe oplevert, terwijl bestemming tot grasland hem slechts 2.000 liter melk van zijn koe doet verkrijgen. Bij een dergelijke verhouding zal (bij gelijkstelling van elke kg. en ltr. aan 10 cts.) de eerste boer zich specialiseren

tot het produceren van melk en de tweede tot het produceren van tarwe.

Het protectionisme nu ziet af van deze methode, want het verplicht de eerste boer, zijn beschikbare grond zo in te delen, dat er zowel tarwe als gras geproduceerd wordt, met als gevolg dat het rendement kleiner wordt. Daartegenover zal de tweede boer een gedeelte van zijn bouwland tot grasland moeten bestemmen, hetgeen ook de opbrengst doet verminderen. Dit zal er toe leiden dat de voordelen van de internationale handel ten gevolge van de internationale arbeidsverdeling aan de kant worden gezet.

Welke zijn nu de gevolgen van deze politiek?

Vooreerst, dat niet meer de internationale kostprijsvergelijking als basis geldt voor de te bepalen productie. Het hoofdstuk over de landbouwprijzen heeft overduidelijk aangetoond, dat er zeer grote verschillen bestaan in de prijzen van de agrarische producten. Deze verschillen, welke in vele gevallen ook te wijten zijn aan ongunstige natuurlijke omstandigheden van klimaat en grond of aan verouderde productiemethodes, hebben in Westeuropese landen geleid tot te hoge agrarische prijzen.

Wanneer nu de Westeuropese landen met behulp van deze hoge agrarische prijzen er in zouden slagen, hun landbouwproductie op te voeren, zodat er een vermindering van 50% zou kunnen plaats hebben in de importen van het Westelijk Halfrond, dan zou dit tot een crisis kunnen leiden in die landen, die tot nu toe de natuurlijke exporteurs waren van stapelproducten, bv. Canada en Amerika voor tarwe en Argentinië voor vlees.

Een sterke uitbreiding van de Westeuropese landbouw zal dus betekenen: een terugkeer naar de abnormale condities in de exporterende landen, welke daardoor in grote moeilijkheden worden gebracht.

Deze oplossing zou tevens de exporten van de Europese producten naar het Westelijk Halfrond in gevaar brengen. Ofschoon deze exporten tot op heden grote moeilijkheden ondervinden vanwege de protectionnistische politiek in sommige landen van het Westelijk Halfrond, mag men toch veronderstellen dat hierin verbetering zal komen, zodat een betere afzetmarkt kan worden gevonden voor typisch Europese producten zoals wijn, olijfolie, kaas, melkpoeder, ingeblikte specialiteiten etc.

Het protectionisme heeft meegebracht, dat tegen te hoge prijs bepaalde producties werden gestimuleerd, terwijl in andere landen, als gevolg hiervan, bepaalde goedkope producties moesten worden beperkt.

De sociale gevolgen.

De sociale gevolgen van het protectionisme zijn zeer moeilijk te beoordelen. Naast het feit, dat t.g. van het protectionisme bepaalde klassen in de maatschappij hun inkomen zien toenemen, zijn er andere die dit zien dalen.

Dikwijls ziet men, dat het protectionisme leidt tot een benadeling

van de consument, daar hij hogere prijzen moet betalen dan bij een vrije import. Het kan echter zijn, dat om bepaalde redenen geen vrije import sociaal gerechtvaardigd is, en daarom wordt de protectie dikwijls geaccepteerd als een noodzakelijk kwaad.

Het is echter ook mogelijk, dat bepaalde groepen van agrarische producenten door de landbouwprotectie worden geschaad. Dit bijvoorbeeld wanneer de veevoedergranen (welke dienen voor de productie van rund- en varkensvlees, melk en eieren etc.) t.g. van de protectie een prijsverhoging ondergaan. Elke verhoging van de graanprijzen leidt er toe, dat de graanproducent een extra winst krijgt. Dit betekent echter tegelijkertijd een verhoging van de kosten voor de veeboeren. Vanuit sociaal oogpunt gezien, is dit van grote betekenis, want in de meeste landen zijn de graanproducenten over het algemeen de grote boeren, die over voldoende grond en mechanische hulpmiddelen beschikken. De veehouderij daarentegen is meer het werk van de kleine boer. Dit heeft tot gevolg, dat wanneer men in de Westeuropese landen de graanproductie sterk beschermt, de belangen van de kleine boer geschaad worden, zoals dit zeer duidelijk het geval is geweest bij de Duitse landbouwpolitiek. Vandaar dan ook dat in vele Westeuropese landen subsidies worden gegeven op geïmporteerd veevoeder, hetgeen de mogelijkheid biedt om de nationale productieprijs laag te stellen.

Tenslotte bestaat de mogelijkheid, dat alle agrarische producenten de nadelige gevolgen ondergaan van een sterke landbouwprotectie. Dit is bv. het geval, wanneer t.g. van de door de bescherming veroorzaakte prijzenhausse, de binnenlandse productie de binnenlandse vraag overtreft en er geen voldoende uitvoermogelijkheid bestaat. Dit is vooral het geval geweest bij de Franse tarweproductie in de jaren 1929 en 1930.

Deze verschillende opmerkingen leiden tot de conclusie, dat tot een bepaald punt de voordelen van de protectie zwaarder wegen dan de nadelen. Geleidelijk aan worden de nadelen dan echter zwaarder en overtreffen deze tenslotte de voordelen. Waar dat punt nu precies ligt, is niet algemeen aan te geven, daar economie een levende realiteit is, die geen exacte maten kent.

Het voornaamste gevolg van de in de vorige pagina's beschreven landbouwpolitieke maatregelen is geweest, dat de sociale structuur en de kosten- en prijzenstructuur in alle Westeuropese landen een zeer uiteenlopend karakter zijn gaan vertonen. Deze grote verschillen nu dienen in verband met de Westeuropese economische samenwerking geleidelijk aan te worden opgeheven. Het is daarom, dat men in het kader van de werkzaamheden van de O.E.E.S. reeds is overgegaan tot geleidelijke opheffing van de contingenteringen en er gesproken wordt over het stichten van een Westeuropese Tolunie. Dit zal tot op zekere hoogte West-Europa de mogelijkheid bieden aan de Westeuropese landen een economische preferentie te geven t.o.v. de rest van de wereld, welke meestal ook beperkende invoerrechten heeft opgelegd aan de import van uit Europa afkomstige producten.

De pogingen die heden ten dage worden ondernomen om de West-europese landbouw te integreren, stuiten echter op grote moeilijkheden. Het blijkt dat een sterke weerstand moet worden overwonnen in die landen, waar de kostprijzen, vergeleken met het landbouwprijzenpeil in de goedkoop-producerende landen, zoals Denemarken en Nederland, te hoog liggen.

Ofschoon bij de eerste integratiepogingen enig succes werd behaald, blijkt in de huidige tijd de politieke weerstand in agrarische kringen toe te nemen. Dit valt vooral te constateren in de Benelux. Het blijkt dat een prijsverlaging van de producten van de kleine boer, welke het gevolg zal zijn van een verdere liberalisatie van de handel en hieruit voortspruitende integratie, menig Minister van Landbouw zal noodzaken, omwille van het inkomen van de kleine boer, hierop beperkingen te maken. Indien hij hiervan zou af zien, zou de grote weerstand die zich in de politieke partijen voordoet, hem wel tot andere gedachten brengen.

In verband met de aanwezigheid van zeer veel kleine boeren in West-Europa, hebben wij een onderzoek ingesteld in deze materie, welke het onderwerp vormt van de volgende pagina's.

F) DE KLEINE BOER.

In de vorige hoofdstukken werden respectievelijk de volgende conclusies getrokken: Vooreerst, dat de huidige agrarische prijzenstructuur de mogelijkheid inhoudt tot een te sterke bevordering van de varkens- en pluimveestapel. Vervolgens, dat de liberalisatie van de inter-Europese handel in landbouwproducten voornamelijk geremd wordt in het liberaliseren van die importen, welke betrekking hebben op de dierlijke producten, waaronder vooral eieren en varkensvlees.

Zowel het een als het ander belet een economische bestrijding van het dollar-tekort. Immers in 't ene geval zal de verhoogde eieren- en varkensproductie leiden tot een verhoogde import van voedergranen uit de harde valuta gebieden, terwijl in het andere geval de moeilijke liberalisatie van de handel in deze productie de gewenste prijsdaling zal verhinderen en de integratie in de weg zal staan.

In verband hiermede werd terloops reeds gewezen op het belang van deze producten. Meestal vormen zij de hoofdbron van inkomen voor de boeren, die over een te kleine hoeveelheid grond beschikken. De kleine boer, die vanwege grondgebrek zijn arbeid zo productief mogelijk wil aanwenden, kan op de markt gekocht veevoeder voordelig omzetten in eieren en varkensvlees. Wanneer echter in 1952-53 in sommige delen van West-Europa, t.g.v. het gebrek aan dollars, het nodige veevoeder niet meer beschikbaar is, zal dit het probleem van de kleine boer verscherpen.

Het is van belang, hierop verder in te gaan, daar het groot aantal kleine boerderijen en de uiteengelegen stukken grond eveneens een hin-

TABEL 28.

Het aantal en de grootte van de Westeuropese boerderijen.

	Totaal aantal boerderijen	Aantal boerderijen als percentage van het totaal, is in elke groep:			De grootte als percentage van de totale oppervlakte			De gemiddelde grootte van de boerderijen uitgedrukt in hectares			
		Kleiner dan 10 ha	Van 10-50 ha	Groter dan 50 ha	Kleiner dan 10 ha	Van 10-50 ha	Groter dan 50 ha	Kleiner dan 10 ha	Van 10-50 ha	Groter dan 50 ha	Alle boerderijen
België	1.131.146	96.4	3.4	0.2	53.3	35.8	10.9	1.0	18.5	87.8	1.8
Triëst	5.909	95.1	4.7	0.2	42.1	24.6	33.3	1.5	18.2	522.7	3.5
Noorwegen	328.181	92.6	5.7	1.7	61.0	36.5	2.5	2.2	16.8	70.6	3.4
Italië	4.196.266	90.3	8.6	1.1	32.8	25.6	41.6	2.3	18.6	233.6	6.3
Zwitserland	238.481	82.4	17.4	0.2	51.2	46.1	2.7	2.9	12.5	49.0	4.7
Duitsland	2.008.812	81.0	18.2	0.8	39.5	49.3	11.2	3.3	18.5	90.7	6.9
Zweden	475.841	80.3	18.1	1.6	33.6	45.1	19.8	3.3	19.7	101.2	7.9
Nederland	369.668	78.9	20.5	0.6	31.4	60.6	8.0	2.6	19.2	81.5	6.5
Oostenrijk	433.360	67.6	29.1	3.3	12.9	34.1	53.0	3.4	20.6	282.8	17.6
Ierland	380.190	62.9	29.5	7.6	20.3	40.1	39.6	5.2	21.7	82.8	16.0
Frankrijk	2.472.000	58.2	37.5	4.3	16.4	53.5	30.1	4.0	20.3	100.0	14.3
Luxemburg	11.478	55.6	43.1	1.3	24.0	69.1	6.9	5.1	19.1	65.7	11.9
Ver. Koninkrijk	526.250	49.7	36.0	14.3	7.5	35.2	57.3	3.6	23.3	95.3	23.9
Denemarken	208.147	48.8	47.6	3.6	16.1	64.4	19.5	5.0	20.6	83.7	15.3

Zie pag. 116a voor eventuele opmerkingen.

TABEL 27. **Aantal en oppervlakte (in ha.) van de boerderijen ingedeeld naar groottegroepen.**

Landen	Jaar	aantal oppervlakte	0 — 0,5 h.a.	%	0.5 — 0.1 h.a.	%	1,0 — 5,0 ha.	%	5,0—10,0 h.a.	%	10,0—20.0 ha.	%	20,0—50,0 ha.	%	50,0—100,0 h.a.	%	100 ha. en meer	%	TOTAAL	%
Noorwegen 1)	1939	aantal	113,803	34,7	22,538	6.9	122,221	37,2	45.013	13,7	18.782	5,7	5,432	1,7	351	0,1	41	—	328,181	100
		oppervlakte	17,328	1.6	18,114	1,6	327,306	29,3	318,297	28,5	256,042	22,9	151,395	13,6	22,428	2,0	5,238	0,5	1,116,148	100
Zweden 2)	1944	"	2(a)	59,389		14,3	166,601	40,2	94,844	22,9	58,477	14,1	27,740	6,7	5,065	1.2	2,325	0,6	414.441	100
				41.691		1,1	498.610	13,4	721.447	19,5	850,892	22,9	847,667	22,9	351.242	9,5	396,681	10,7	3,708,330	100
Denemarken 3)	1946	"	23,714	11.4			22,219	10,7	55,640	26,7	52,898	25.4	46,273	22,2	5,893	2,8	1,510	0,8	208,147	100
			42,387	1,3			84,067	2,7	384,475	12,1	733,015	23,1	1,313,627	41.3	358,665	11,3	260,907	8,2	3,177,143	100
Ver. Koninkrijk 4)	1948	"			193.331			36,7	68.049	12,9	86,375	16,4	102,930	19,6	52,090	9,9	23,475	4,5	526,250	100
					394,000			3.3	550,000	4,4	1,171.000	9,3	3,248,000	25,8	3,941,000	31,3	3,264,000	25,9	12,568,000	100
Ierland 5)	1931	"	44,610	11,7	30,687	8,1	73,362	19,3	90,363	23.8	62,267	16,4	49.873	13,1	21,080	5,5	7.947	2,1	380,190	100
			15,338	0,3	40,389	0,7	329,178	5,4	847,268	14,0	1,002,145	16,5	1,435,411	23,5	1,172,845	19,3	1,229,624	20,3	6,072,198	100
Nederland 6)	1948	"	124,089			33,6	106,294	28,8	61,057	16,5	49,266	13,3	26.591	7,1	2,192	0,6	179	0,1	369,668	100
			44,872			1,9	269,561	11.2	439,055	18,3	689,998	28,8	764,175	31,8	135,340	5,6	57,909	2,4	2,400,910	100
België 7)	1929	"	838,883			74,2	194,914	17,2	56,311	5,0	27,882	2,5	10,666	0,9	2,026	0,2	464	—	1,131,146	100
			131,146			6,6	520,114	26,1	413,415	20,7	397,820	19,9	316,343	15,8	142,491	7,1	76,246	3,8	1,997,575	100
Luxemburg 8)		"					3,439	30,0	2,950	25.7	3,209	27,9	1,736	15,1	144	1,3	—	—	11,478	100
							11,095	8,1	21,708	15,9	45,916	33,5	48,683	35,6	9,464	6.9	—	—	136,866	100
Frankrijk 9)	1942	"	250.000			10.1	670,000	27.1	520,000	21,0	545,000	22.0	382,000	15,5	78,500	3,2	26,600	1,1	1.472,100	100
			122,000			0,3	1,800,000	5,1	3,820,000	10,9	7,600,000	21,7	11,200,000	32,0	5,170,000	14,7	5,350.000	15,3	35,062,000	100
West Duistland 10)	1939	"	345,869			17,2	868,898	43,2	410,750	20.4	252,454	12,6	113,935	5,7	13,416	0,7	3,500	0.2	2,008,812	100
			225,186			1,6	2,314,345	16,8	2,897,813	21,1	3,489,846	25,4	3,301,640	24,0	869,075	6,3	664,981	4.8	13,762,887	100
Zwitserland 11)	1939	"	28,154	11,8	19,739	8,3	89,466	36,5	59,044	24,8	33,351	14,0	8,117	3,4	505	0,2	105	—	238,481	100
			6,589	0.6	12.641	1,1	204,680	18,2	353,206	31,3	361,916	32,1	157,864	14,0	19,668	1,7	10,801	1,0	1.127,365	100
Oostenrijk 12)	1930	"	36.910	8,5	33,958	7,8	145,949	33,7	76,004	17.5	73,446	17,0	52,783	12,2	8,290	1,9	6,020	1,4	433.360	100
			12,683	0.2	27.702	0,4	396,644	5,2	544,987	7,1	1,058,550	13,9	1,541,423	20,2	556,921	7,3	3,489,557	45,7	7,628,467	100
Italië 13)	1930	"	909.782	21,7	581,299	13,9	1,805,417	43,0	492.209	11,7	253,959	6,1	106,961	2,5	25,575	0,6	21,064	0,5	4,196,266	100
			199,100	0,8	446,359	1,7	4,490,592	17,1	3,482,148	13.3	3,535,864	13,4	3,188,627	12,1	1,782,090	6,8	9,126,964	34,8	26,251,744	100
Triest 13)	1949	"	2.780	47.0	860	15,0	1,620	27,0	360	6	215	4,0	61	1,0	4	—	9	—	5,909	100
			930	5,0	665	3,0	4,815	24,0	2,200	11	3,325	16,0	1,700	8,0	395	2,0	6,400	31,0	20,430	100

(1) Indeling overeenkomstig landbouwland en met betrekking tot alle landerijen en tuinderijen. (Zie „Statistike Oversikter 1948.")

(2) Indeling overeenkomstig bebouwd land (woeste gronden, bosgrond en duurzame weiden uitgesloten). Onder boerderij wordt verstaan: een boerderij met meer als 0,25 ha. welke met betrekking tot de leiding een onderneming vormt. Er zijn 61.400 boerderijen welke 6,314 ha. beslaan, die kleiner zijn dan 0,25 ha. bouwgrond. (2a gaat van 0,25-0,5 ha.) zie „Jordbruksräkningen 1944".

(3) Onder boerderij wordt verstaan: elke boerderij groter dan 0,55 ha. De getallen sluiten woeste gronden in en bosgrond uit. Zie „Statistike Aarbog 1948".

(4) Indeling overeenkomstig landbouwgrond (uitsluitende woeste gronden en bosgrond). Onder boerderij wordt verstaan: elke boerderij die meer dan 1 acre omvat. (Zie „L'Agriculture en Grande Bretagne 1949")

(5) Omvattende woeste gronden en bosgrond. Indeling als volgt: 0-0,4 Ha.; 2-4 ha.; 4-12 ha.; 12-20 ha.; 20-40 ha.; 40-81 ha.; 81 ha. ad inf. „Report of Agricultural policy 1944".

(6) Indeling overeenkomstig landbouwgrond, uitsluitende de woeste gronden en de bosgrond. Zie „Statistisch Zakboekje".

(7) Indeling overeenkomstig de kale landbouwgrond.

(8) Indeling overeenkomstig de totale landbouwgrond.

(9) Indeling overeenkomstig de totale landbouwgrond (onbebouwde grond is hierbij niet ingesloten) „INSEE" publicaties.

(10) Indeling overeenkomstig de landbouwgrond in 1939. De cijfers zijn niet gewijzigd voor de afgestane Saar-bieden na 1945. Zie „Wirtschaft und Statistik."

(11) Indeling overeenkomstig de landbouwgrond zonder woeste gronden en grasland. Zie „Statistische Erhebungen 1948."

(12) Indeling overeenkomstig de totale oppervlakte, waarin dus weiden, bosland, meren en onproductieve gronden zijn opgenomen. Zie Compendio Statistico Italiana."

(13) Indeling overeenkomstig de totale landbouwgrond omvattende het bosland.

dernis vormen op de weg naar een economische productieverhoging van de Westeuropese landbouw.

Het bestaan van de vele kleine boerderijen kan duidelijk worden bewezen aan de hand van het statistische onderzoek betreffende de huidige grootteverdeling van de boerderijen. (Tabel 27)

Alvorens na te gaan hoe de verdeling van de kleine, middelgrote en grote boerderijen in West-Europa ligt, enkele opmerkingen over de onvolledigheid van het hiertoe beschikbare statistische materiaal.

1. De definitie van de grootte van een boerderij variëert van land tot land. Terwijl het ene land als minimum-basis uitgaat van 0,5 ha., begint het andere land bij 0,2 ha. Verder worden in sommige statistieken de tuinbouwbedrijven onder de groep boerderijen gerekend, terwijl andere landen deze weer uitsluiten.
2. Niet alle statistieken verwijzen naar dezelfde soort oppervlakte. Men treft allerlei variaties aan, welke liggen binnen het gamma van totale landoppervlakte tot enkel landbouwgrond.
3. De door de landen aangenomen grootte-groepen variëren eveneens. Terwille van een algemene beschrijving is het in sommige gevallen nodig geweest, over te gaan tot afrondingen
4. De meeste tellingen hebben niet op eenzelfde jaar betrekking. Zolang de jaren niet al te ver uit elkaar liggen, is dit niet van grote betekenis.

Bij de bestudering van de volgende tabellen is het van belang, deze verschillende afwijkingen niet uit het oog te verliezen. De opgestelde conclusies dienen met een zekere reserve te worden bekeken.

Om een algemeen overzicht van de situatie te verkrijgen is zowel het aantal als de oppervlakte van de boerderijen in drie groepen onderverdeeld (zie tabel 28), nl. van 0-10 ha., van 10-50 ha. en groter dan 50 ha.

Wat betreft het aantal in elke groep, kan men opmerken, dat in zo goed als alle Westeuropese landen de kleine boerderijen de overheersende groep vormen. Dit in tegenstelling met Noord-Amerika, waar de middel-groep het grootste aantal telt. Het meeste valt op, dat in België, Noorwegen en Italië meer dan 90% van de boerderijen kleiner is dan 10 ha. In Zwitserland, Duitsland en Zweden is het corresponderende percentage 80%. Veel geringer is dit percentage echter in Denemarken en het Verenigd Koninkrijk, hoewel ook hier de boerderijen kleiner dan 10 ha. nog 50% van het totaal aantal bedragen. (grafiek I pag 118).

In Denemarken beslaat de groep van 10-50 ha., welke 48% van het totale aantal bedraagt, ongeveer twee derde van de totale landbouwgrond. Deze oppervlakte ligt iets hoger dan de corresponderende oppervlakte in Nederland, welke 61% van de totale landbouwoppervlakte beslaat. Deze twee landen, tesamen met Luxemburg, vormen in de oppervlakte groep van 10-50 ha. een gunstige uitzondering.

GRAFIEK I.

Percentageverdeling van het totale aantal boerderijen overeenkomstig 3 grootte-groepen

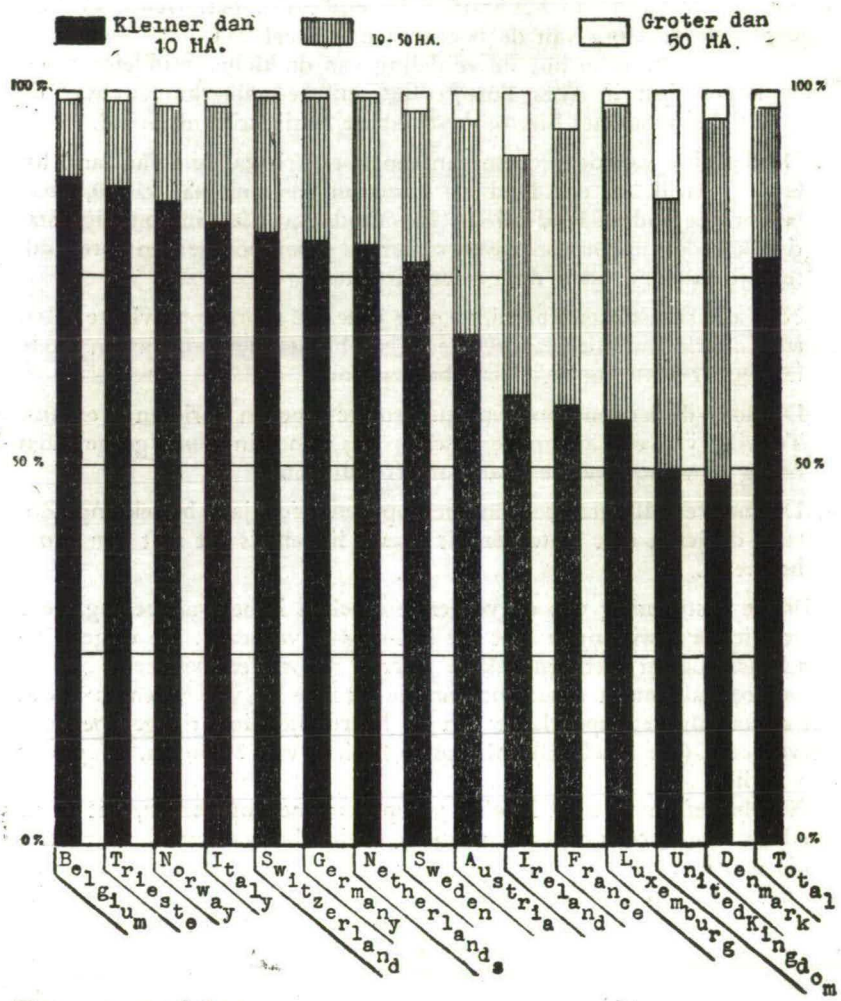

Zie voetnoten tabel 27.

Ofschoon het aantal boerderijen boven 50 ha. betrekkelijk gering is in de meeste landen, beslaan zij toch een grote oppervlakte. In Frankrijk bv. meer dan 30% en in Engeland 57%. Typisch is Italië, waar 1,1% van het totale aantal boerderijen de beschikking heeft over meer dan 41% van de totale oppervlakte. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat in laatstgenoemd land de sterk groeiende landbouwbevolking de

GRAFIEK II.

Percentageverdeling van de totale landbouwgrond overeenkomstig 3 grootte-groepen

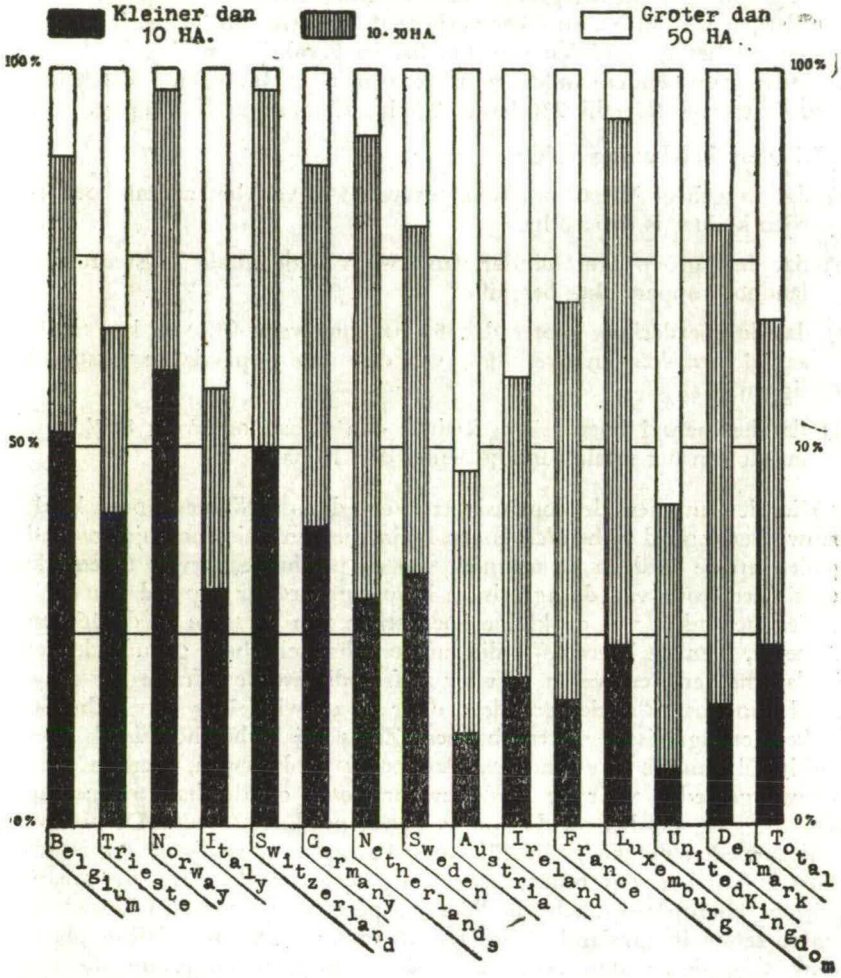

Zie voetnoten tabel 27.

regering genoodzaakt heeft, maatregelen te nemen om hierin verandering te brengen.

Naast de percentageverdeling van het aantal boerderijen en hun corresponderende grootte, is ook de gemiddelde grootte der oppervlakten die tot elke groep behoren, van belang. Zie de laatste 4 kolommen van tabel 28. De groep der kleine boerderijen toont aan, dat in Denemarken

en Ierland de gemiddelde grootte van deze groep ongeveer 5 ha. is, terwijl deze 3 tot 4 ha. bedraagt in Duitsland, Zweden en Frankrijk. In Nederland is de overeenkomstige grootte ongeveer 2,5 ha. terwijl in België de gemiddelde grootte in deze groep slechts 1 ha. is. Voor de boerderijen van 50 ha. en meer varieërt de grootte van 70 ha. in Noorwegen tot het gemiddelde van 100 ha. in Frankrijk en Engeland. De grootste gemiddelden vallen waar te nemen in Italië en Oostenrijk, waar deze respectievelijk 230 ha. en 280 ha. zijn. (zie grafiek II pag. 119)

Uit deze berekening volgt:

a) dat in geheel West-Europa ongeveer 75% van het aantal boerderijen kleiner is dan 10 ha.

b) dat deze groep over minder dan 25% van de totale Westeuropese landbouwoppervlakte beschikt.

c) dat de boerderijen, groter dan 50 ha., ongeveer 4% van het totale aantal uitmaken en over 35% van de totale oppervlakte verspreid liggen.

d) dat het aantal boerderijen, kleiner dan 5 ha., ongeveer 80% uitmaakt van het totale aantal, kleiner dan 10 ha.

Hieruit kan men de conclusie trekken, dat de Westeuropese landbouw overwegend in handen is van kleine boeren. Dit doet zijn invloed gelden op de aard en de techniek van de productie, terwijl tevens de sociale structuur van de agrarische bevolking erdoor bepaald wordt.

Het merendeel van de kleine boerderijen zijn ontstaan in de 16e en 17 eeuw, toen de boeren, — die hun onafhankelijkheid gedurende het feudalisme verloren waren — weer zelfstandig werden. In de 19e eeuw werd hun positie sterk veranderd door de ontwikkeling van techniek, verkeer en agrarische wetenschappen. Zoals wij in het hoofdstuk over het beeld van de Westeuropese landbouw reeds zagen, werden toen nieuwe gebieden voor de landbouw ontsloten en dit had tot gevolg een wijziging van het tot dan toe geldende productieschema. De nieuwe graangebieden gingen gelijdelijk West-Europa van goedkope stapelproducten voorzien. Dit bracht een daling mee van de Europese graanprijzen. Hierop reageerde de Westeuropese boer door zijn bouwland om te zetten in grasland. Want terwijl er een sterke prijsdaling plaats vond voor de graanprijzen, stegen de vleesprijzen en tevens die der zuivelproducten. De sterke groei der Westeuropese bevolking en de industrialisatie van West-Europa leidde tot een toename en verfijning van de vraag naar landbouwproducten. Hierdoor werden de kleine boeren in staat gesteld om met behulp van de steeds toenemende stroom van granen en dank zij de hoge vleesprijzen, dierlijke producten voortte brengen, die hun een beter inkomen verzekerden. Dit was voor vele boerenzoons een stimulans om, liever dan een arbeidsgelegenheid te zoeken in de opkomende industrie, een eigen kleine boerderij te begin-

nen. De sterke groei der boerenbevolking en het gebrek aan grond leidden er toe, dat het aantal boerderijen in aantal toenam, maar niet in oppervlakte.

Deze ontwikkeling zette zich door tot ongeveer 1929, toen de Amerikaanse landbouwcrisis oversloeg op West-Europa. Deze werd het sterkste ondervonden door de graanboeren. Daarna kwam echter ook de kleine boer in de knel. De reactie van de boeren hierop was: een nog grotere uitbreiding van de productie, om zodoende verder in hun onderhoud te kunnen voorzien.

Ten einde een ineenstorting van de landbouw te voorkomen, ging het merendeel der Westeuropese regeringen over tot het nemen van maatregelen, die een lonende productie mogelijk maakten. De landbouw betekende immers een deel van het nationale inkomen en droeg bij tot het verkrijgen van een evenwichtige betalingsbalans. Daarenboven vreesden vele regeringen een sterke toename van de werkloosheid. Door middel van bescherming, in de vorm van hoge invoerrechten, contingenteringen en ondersteuningsprijzen, werden de landbouwprijzen op een dergelijk peil gebracht, dat het bestaan van de boeren verzekerd was.

Wanneer nu echter tegen 1952-53 de veevoederimporten uit de harde valuta-gebieden zullen worden beknot en tevens de inter-Europese handel van landbouwproducten aan omvang zal hebben gewonnen, zal dit van grote invloed zijn op de bestaansmogelijkheden van de kleine boer. Deze zal zijn productieschema in vele gevallen moeten wijzigen en trachten, door het opvoeren van eigen productie van veevoeder, bij te dragen in het tekort. Het is vanzelfsprekend, dat dit grote moeilijkheden zal opleveren, daar op die kleine bedrijven de bebouwing nog veelvuldig volgens traditionele gezichtspunten plaats vindt. Daarenboven ontbreekt het de kleine boer dikwijls aan kapitaal om arbeidsbesparende machines — die de productiviteit dienen op te voeren — aan te schaffen.

In vele gevallen zal een coöperatief gebruik van machines hierin een oplossing kunnen brengen, maar dan blijft toch nog steeds het nadeel, dat deze machines op dikwijls ver uiteen gelegen gronden gebruikt moeten worden. Daarenboven zal de mechanisatie in vele gevallen er toe leiden, dat de werkgelegenheid verminderd wordt.

Conclusies:

Na het voorgaande hoeft het geen nader betoog, dat in vele landen de kleine boeren een belangrijk gedeelte van de kiezers vertegenwoordigen. Om hun stemmen te winnen moeten politieke partijen beloftes doen aangaande de instandhouding van de bestaansmogelijkheden van de kleine boer. Dit zal vooral de integratie bemoeilijken. Landen waar de inkomens van de kleine boer een belangrijk deel uitmaken van het agrarische inkomen,en zó van het nationale inkomen, kunnen niet dezelfde politiek adopteren inzake deze quaestie, als landen die boerderijen hebben van gemiddelde grootte. Om de oneconomische druk van de excessieve bevolking op de kleine boerderijen te verlichten, worden

in West-Europa maatregelen genomen zoals: industrialisatie, emigratie of migratie, oftewel een combinatie van die drie.

Naast deze algemene politiek om de zware druk van de grote bevolking op de kleine boerderij te verlichten, kan men propageren:

(i) verbeterde efficiency van werkmethodes,

(ii) het aanwinnen van nieuwe grond door drainage, irrigatie en in cultuurbrengen van woeste gronden,

(iii) samensmelting van bestaande bedrijven.

ad (i) Wanneer men ziet naar de grote verschillen in opbrengsten per ha., is het zeker, dat een aanzienlijke productieverhoging kan worden verkregen door een betere toepassing van het agrarisch wetenschappelijk onderzoek. Dit vooral wat betreft de opbrengst van de melk per koe. Verbeterde voedermethoden, en voederconservatie kunnen hiertoe bijdragen. Door ruilverkaveling kan de productiviteit verhoogd worden. Een snelle uitbreiding van deze methoden vereist een betere voorlichting, ook aan de kleine boer, die in vele landen niet bereikt wordt door de rijksvoorlichter.

ad (ii) In streken waar het aantal boerderijen, die niet over voldoende grond beschikken, betrekkelijk laag is en verstrooid over het land, zou, theoretisch gesproken, land kunnen worden verkregen van de aangrenzende boerderijen. De ervaring leert echter, dat dit op grote onwil stuit. Het is immers een feit, dat boeren slechts met tegenzin grond afstaan daar dit niet enkel een verlaging van het inkomen betekent (wegens de kleiner geworden oppervlakte) maar vooral vermindering van de efficiency met zich brengt. Daarenboven is de prijs van de additionele grond hoog en is het misschien dikwijls beter, de kleine boerderijen samen te voegen tot één grote.

ad(iii) Met een zekere financiële bijstand is het mogelijk om additioneel land te voegen bij een groot aantal kleine boerderijen. In de meeste Westeuropese landen echter liggen deze zo dicht bij elkaar, dat dit niet mogelijk is, bv. België en Italië. Betreffende het merendeel der kleine boerderijen zal een effectieve oplossing een groot aantal economische en sociale problemen oproepen, wanneer men het inkomen van de kleine boer enkel en alleen maar door vergroting van de oppervlakte of samenvoeging van een aantal kleine boerderijen zou willen bewerkstelligen.

-Misschien kan door een betere scholing der kinderen van de kleine boer bereikt worden, dat zij naderhand in staat zijn, met behulp van de boekhouding een zekere bedrijfsvergelijking uit te voeren, hetgeen dan menigeen van hen zal aansporen om ofwel te emigreren, ofwel over te gaan naar de industrie.

Het probleem van de kleine boer en de kleine boerderij is van groot belang met het oog op de verhoging van de Westeuropese

agrarische productie. Daarom mag men verwachten dat in de toekomst dit probleem met meer doortastendheid zal worden aangepakt dan in het verleden.

Hoogstwaarschijnlijk zal de staat in verschillende landen, omwille van het algemene belang, wijzigingen moeten aanbrengen in de eigendomsverhoudingen. Dat bij dergelijke wijzigingen zeer ernstige weerstanden moeten worden overwonnen, is aan geen twijfel onderhevig. Of het huidige democratische stelsel in staat zal zijn, deze weerstanden te overwinnen, zal de toekomst uit moeten wijzen.

HOOFDSTUK XI.

SLOTCONCLUSIES:

In de na-oorlogse periode zien vele landen, en vooral de Westeuropese landen, zich voor het volgende dilemna gesteld:

a) ofwel moeten zij terug naar een zelfvoorzieningspolitiek, waarbij hun importen uit de dollar-zône worden beknot en de nationale productie van stapelgoederen, zoals die van granen, oliën en vetten wordt opgevoerd,

b) ofwel moeten zij op grote schaal blijven importeren uit de dollarzône en hun handel met Amerika en andere landen uitbreiden. Hierbij dient dan vooral de nadruk te worden gelegd op de herleving van de driehoekshandel, welke reeds nu Groot-Brittannië in de mogelijkheid heeft gesteld, zelf haar eigen dollars te verdienen.

De studie van de landbouwplannen van de Westeuropese landen, zoals die in de voorafgaande paragraphen werd uiteengezet, is een duidelijk bewijs voor de aanwezigheid van dit dilemna. Zij heeft ons de volgende feiten voorgelegd:

1e. In 1952 zullen de totale productieprestaties van de deelnemende landen niet voldoende zijn om het Westeuropese voedselniveau op het vooroorlogse peil te handhaven.

2e. Daarnaast blijkt, dat ook de verwachte uitbreiding van de handel tussen de Westeuropese landen onderling en die met de rest van de wereld niet voldoende zal zijn om het verbroken betalingsevenwicht van West-Europa te herstellen.

Welke is dan de weg, die elk land moet volgen om een meer duurzaam evenwicht te bereiken?

Hierbij kunnen wij uitgaan van de veronderstelling van zelfvoorziening ofwel van de veronderstelling van een meer intensieve handel.

DE HYPOTHESE VAN ZELFVOORZIENING:

Door het adopteren van een zelfvoorzieningspolitiek kan, zoals wij gezien hebben, de mogelijkheid worden geschapen, enkele honderden

millioenen dollars te besparen op de dollar-importen, welke op het ogenblik gedeeltelijk door de Marshall-hulp worden gefinanceerd. Vele landen zullen in hun poging hiertoe het hoofd moeten bieden aan moeilijkheden, voortspruitende uit een verhoogde productie van stapelgoederen tegen steeds hoger wordende kosten. Daarenboven zullen de tegen te hoge kostprijs producerende landen hoge beschermende invoerrechten of andere vormen van protectie moeten instellen, om aldus de concurrentie van tegen lagere kosten producerende landen tegen te gaan.

Verschillende landen zullen daarenboven gedwongen worden, aan de producenten van de voornaamste stapelproducten een lonende prijs te verzekeren, daar dezen anders niet over zullen gaan tot dergelijke producties. In sommige gevallen zal dit er toe leiden, dat dergelijke prijzen zullen stijgen boven die, welke bv. voor tarwe en suiker in de rest van de wereld gevraagd zullen worden. Dit zal echter niet voeren tot een herbalancering van de verschillende economieën der Westeuropese landen. Trouwens, dit is ook duidelijk bewezen in de periode tussen de beide wereldoorlogen. Het herstel van de Westeuropese economie kan enkel en alleen worden bereikt bij een actieve werking van het import-exportmechanisme. Wanneer dit mechanisme — waartoe de Europese betalingsunie in het leven werd geroepen — zou falen in werking te komen, en wanneer het niet van nu af tot 1952 rééds werkt, dan zal de economische structuur van elk land — of dit nu een dollarontvangend land is of niet — in plaats van het bereikte economische niveau te behouden, een achteruitgang ondergaan.

DE HYPOTHESE VAN EEN MEER INTENSIEVE HANDEL.

Deze tweede hypothese, waarbij een gestadige groei van de handel van elk land met alle andere landen wordt beoogd, geeft het uitzicht op een meer hoopvolle toekomst. Zeer vele Europese landen zullen, vanwege de speciale positie van hun landbouw, steeds een gematigde protectie en lonende prijzen voor bepaalde agrarische producten blijven vragen. Het is daarom, dat in het plan van Minister Mansholt er op gewezen wordt, dat de import in West-Europa van concurrerende producten uit derde landen onder een gecoördineerd regiem wordt toegelaten. De unificatie van de Westeuropese markt kan echter niet aanstonds worden verlangd. Een belangrijke stap tot verbetering van de situatie zou echter gezet worden, indien men bereid was, het toelaatbare maximum van nationale bescherming onder contrôle te stellen van een Europees orgaan en dit maximum geleidelijk te verlagen. Daardoor zou de eerste voorwaarde voor de bijdrage van de landbouw tot het herstel van de Europese economie, namelijk een vrijere uitwisseling van landbouwproducten tussen de Westeuropese landen, worden vervuld.

Een sterke verhoging van de inter-Europese handel in agrarische producten kan echter niet geschieden zonder:

1e. Een algemene verhoging van zowel industriële als agrarische productie, welke een essentiële factor is niet alleen voor een beter evenwicht van de betalingsbalansen, maar ook voor een verbetering van de koopkracht binnen de Westeuropese landen.

2e. Een vergroting van de agrarische basisproductie, waardoor bepaalde deelnemende landen, zoals Frankrijk en Turkije, exporteerbare hoeveelheden brood- en voedergranen ter beschikking kunnen stellen voor importlanden, die vanwege het gebrek aan dollars hun dollarimporten moeten vervangen door aankopen in andere gebieden.

3e. Een sterke specialisatie van de landen, gebaseerd op hun natuurlijke omstandigheden. Deze specialisatie zal vragen om modernisatie van het productieapparaat, zodat lagere productiekosten kunnen worden verkregen.

4e. Een voortdurende aanpassing van de productie aan de behoeften en de smaak van de consumenten, vergezeld met een methodische marktorganisatie.

5e. De voortgaande opheffing van douanegrenzen en andere beperkingen van politieke of fiscale aard, zodat binnen West-Europa goederen, kapitaal en mensen vrij kunnen circuleren.

6e. Een Westeuropees ministerie van Landbouw, dat ordenend dient op te treden, zodat de verhoogde productiecapaciteit niet is het resultaat van een ongebreidelde concurrentie, ongelimiteerde uitgaven of dwang en despotische exploitatie van arbeidskrachten, waarbij de staat zich niets gelegen laat liggen aan individuele belangen.

Dat er een internationale samenwerking op gebied van agrarische producten mogelijk is, vindt een overduidelijk bewijs in de in 1949 gesloten International Wheat Agreement. Waarom zou men in West-Europa niet voor een bepaald aantal agrarische producten dergelijke overeenkomsten kunnen sluiten?

Het is een verheugend feit, dat naar aanleiding van Schuman's gelanceerde gedachte inzake de kolen- en staalproductie, reeds in verschillende landen ideeën opgaan, om ook voor agrarische producten, dergelijke regelingen te treffen. Het moet mogelijk zijn om bv. een Europese prijs vast te stellen voor verschillende soorten granen. Ook voor sommige dierlijke producten, welke niet direct aan bederf onderhevig zijn, kunnen regelingen worden getroffen. Wij hebben immers in het voorafgaande gezien, dat reeds nu in het merendeel der landen prijsregulaties bestaan. Wanneer in een land als Frankrijk één tarweprijs kan worden vastgesteld voor een oppervlakte, die 17 maal zo groot is als die van Nederland, dan moet dat ook voor heel West-Europa mogelijk zijn.

Nu kan men wel opmerken, dat bij de huidige prijsverschillen en de huidige agrarische politiek iets dergelijks tot het rijk der Utopie behoort, maar wil Euaropa zich blijven voeden, bij een verminderde mogelijkheid tot betaling, dan zal men hier niet buiten kunnen. Het voordeel van een internationale prijsregelingen en prijzenvaststelling zou betekenen: het verschaffen van een vastere basis aan het economische leven. Tevens zou hierdoor een specialisatie in de verschillende landen plaats vinden. Immers de landen die niet tegen een bepaalde vastgestelde prijs kunnen produceren, zullen gedwongen worden, deze productie op te geven en zich op een andere toe te leggen. Zeer zeker brengt dit het gevaar mee, dat grote groepen mensen niet meer een lonend bestaan kunnen vinden, met als gevolg, dat zij ten laste komen van de staat. Wanneer dit zo is, — niemand kan van tevoren reeds zeggen hoe het verloop zou zijn bij een dergelijke productiewijziging, — dan zullen deze mensen in staat moeten worden gesteld, naar die gebieden te trekken, waar zij wèl hun arbeidskrachten economisch kunnen aanwenden.

Daar het tekort in de Westeuropese voedselvoorziening veroorzaakt wordt door de overmatige bevolkingsdruk en de veranderde betalingsmogelijkheden, moet als slot-conclusie worden getrokken, dat tussen alle pogingen, die in het werk worden gesteld om een steviger evenwicht te bereiken, voornamelijk de grootste bijdrage zal kunnen worden geleverd door een massale migratie in West-Europa en, zo dit niet voldoende lukt, een emigratie naar de rest van de wereld.

Het zou normaal zijn, als de landen met een acute overbevolking, zoals Italië, Duitsland en Nederland, de zwakke bevolkingsbezetting van landen als Frankrijk, Zweden en Turkije zouden moeten aanvullen, daar tevens de militaire trefbaarheid van West-Europa hierdoor zou kunnen worden verminderd. Toch mag men de geneigdheid van deze landen t.o.v. imigratie van massale groepen van vreemdelingen niet te hoog aanslaan. De ervaringen, opgedaan in Frankrijk door de Nederlandse instanties, zijn betreurenswaardig. Het is een zwakte voor West-Europa, dat een van zijn grootste landen niet beseft, naast de culturele waarden, die het ons schenkt, ook tevens de plicht te hebben, zijn economische bronnen te exploiteren, zodat de toekomst met meer optimisme kan worden bekeken. „With a strong France at its heart, the union of wester Europe would become a most effective barrier to Sovjet expansion and a constructive force in advancing the prosperity and orderly-political development of the Western world. *)

Er dient veel en veel meer door de Nederlandse instanties te worden aangedrongen op emigratie naar Frankrijk, daar dit land, economisch gesproken, niet datgene tot de Westeuropese voedselvoorziening bijdraagt, wat het kan bijdragen. Hetzelfde geldt voor Zweden. Wat Turkije betreft, liggen de problemen enigzins anders; dit land dat in zeer hoge mate bij zou kunnen dragen tot een verbeterde voedselvoorziening van West-Europa, wordt in zijn werkzaamheden zwaar gehin-

*) New York Herald Tribune 22-2-'49.

derd door de Russische dreigingen, welke elke emigratie in Turkije als een vijandige manoeuvre beschouwen.

Ondanks de hardheid van deze oplossing, geloven wij niet dat er op de lange duur een betere gevonden kan worden. Immers emigratie is een verschijnsel dat voortvloeit uit het feit van de ongelijke verdeling van de productiefactoren over de verschillende landen, de onvolledige ontwikkeling van grote streken en het schrijnend tekort aan consumptiegoederen. Dit maakt het noodzakelijk, de oneven distributie van de productie-factoren te corrigeren, hetgeen vn. door kapitaalbewegingen kan geschieden, die de aanwezige arbeid gedeeltelijk productief kunnen maken, en verder door emigratie. De vrijgekomen arbeid zou dan ten goede kunnen komen aan de ontwikkeling van de economisch achterlijke gebieden, en tevens de ontwikkeling van de handel bevorderen.

Het dilemna, dat wij in het begin vandit hoofdstuk stelden, behoeft geen dilemna te blijven wanneer de zg. common sense maar sterker wordt. Nochtans zal de intensificatie van de handel — de beslissende vorm van internationale samenwerking — hoofdzakelijk blijven afhangen van de door de Verenigde Staten ingenomen positie. Zij zijn het, die de nog vrij Europese landen helpen en zij hebben het recht om te vragen, dat de Europese landen zich specialiseren in de productie van qualiteitsgoederen, welke geschikt zijn voor de export, en niet al te zeer concurreren met die van andere landen.

Terzelfdertijd zouden de Verenigde Staten credieten kunnen verschaffen aan landen, waar de natuurlijke bronnen nog ontwikkeld dienen te worden, bv. Zuid-Amerika en sommige delen van Afrika. Hierdoor kan het reële inkomen aldaar worden verhoogd en kan koopkracht worden verkregen, welke de exporten van andere landen zou kunnen absorberen.

Wanneer er een geleidelijke afschaffing zou komen van de handelsbelemmeringen, en wanneer de Verenigde Staten terzelfdertijd de groei van het werkelijke inkomen, door leningen aan onderontwikkelde gebieden, zouden willen bevorderen, zou dit niet enkel voeren tot een geleidelijke emigratie van Europeanen naar die gebieden, welke ontwikkeld moeten worden, maar zou daardoor tevens de importmogelijkheid van Europese qualiteitsproducten kunnen worden verhoogd.

Zo gezien zou de ontwikkeling van de handel volgens voorafopgestelde lijnen, ten goede kunnen komen aan de economische plannen, niet van een enkel land of van groepen landen, maar ook aan die van gehele werelddelen. En dit is de basis-voorwaarde om de nationale economieën van de Westeuropese landen te herbalanceren.

De pijnlijke ervaring van de laatste 40 jaren stelt Europa op economisch gebied voor harde beslissingen. In de wil om te bouwen voor de toekomst, moge het zich even groot tonen als het zich eenmaal getoond heeft bij de opbouw van zijn onvervangbare eigen cultuur.

„VRIJTHOF"
Vierlingsbeek 1950.

TABEL 29.

De wisselkoersen gebruikt voor het omrekenen van de nationale geldeenheden in U.S. dollars.

Land	Geld-soort	1 U.S. dollar = zoveel nationale geldeenheden			
		Voor-oorlogse periode	Voor-oorlogse notering	1948-'49 en 1949-'50 vóór de devaluatie	1949-'50 na de devaluatie
Noorwegen	Kronen	1934-'38	4.04	4.96	7.14
Zweden	Kronen	1934-'38	3.95	3.60	5.18
Denemarken	Kronen	1936-'38	4.60	4.80	6.92
Ver. Koninkrijk	L	1936-'39	0.202	0.248	0.357
Ierland	L	1934-'38	0.202	0.248	0.357
Nederland	Guldens	1936-'38	1.82	2.66	3.80
België	Francs	1936-'38	29.63	43 96	50.00
Luxemburg	Francs	1936-'38	29.63	43.96	50.00
Frankrijk	Francs	1939	37.85	264.00	350.00
Bizone	Mark	1934-'38	2.40	3.33	4.20
Franse Zône	Mark	1934-'38	2.40	3.33	4.20
Zwitserland	Francs	1934-'38	4.36	4.29	4.29
Oostenrijk	Schill.	1936-'37	5.40	9.86	14.40
Portugal	Escudos	1934-'38	22.29	25.00	28.75
Italië	Lire	1934-'38	19.00	575,00	633.00
Triest	Lire	1934-'38	19.00	575.00	633.00
Turkije	Pond	1934-'38	1.26	2.83	2.83
Griekenland	Drachme	1934-'38	124.80	9674.00	15000.00

TABEL 30. De gemiddelde door de boeren ontvangen prijzen voor 100 kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: TARWE						Na-oorlogse soort prijs	Product: ROGGE					
			Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars				Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars		
			voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.		voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	gegarand.	24.52	55.20	55.20	6.07	11.12	7.72	gegarand.	20.66	55.20	55.20	5.11	11.12	7.73
Zweden	Kr.	vastgest.	17.82	29.65	29 65	4.51	8.24	5.72	vastgest.	16,55	29.65	29 65	4.19	8.24	5.72
Denemarken	Kr.	gegarand.	16.80	35.65	42.50	3.65	7.43	6.14	gegarand.	15.90	36.65	40.00	3.46	7 64	5.78
Ver. Koninkrijk	£	gegarand.	1.209	2.368	2.392	5,92	9.54	6.70	gegarand.	0.689	2.568	2.593	3.38	10.35	7.26
Ierland	£	gegarand.	0.99	2.46	2.46	4,85	9.91	6.88	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Nederland	Gld.	vastgest.	9.85	21.00	22.00	5 41	7.92	5.78	basisprijs	7.80	21.00	21.00	4.29	7.92	5.52
België	Fr.	vrij maar gegarand	120	450	430	4 05	10,27	8.62	vrij	96	3.79	n,a.	3.24	8.65	n.a.
Frankrijk	Fr.	gegarand.	197.5 a)	2.300	2.500	5.22	8.71	6.19	gegarand.	180 a)	2.785	2.185	4.76	8.28	6.25
Bizone	D.M.	vastgest.	20.60	26.00	26.00	8.58	7.81	7.14	vastgest.	17.60	24.00	24.00	7.33	2.21	5.71
Franse Zône	D.M.	vastgest.	21.40 b)	26,30	26.30	8.92	7 90	6.26	vastgest.	19.90 b)	24.80	24.80	8.29	7.45	5.90
Zwitserland	Fr.	gegarand.	34.60	62.95	63.00	7.95	14.67	14.69	gegarand.	26.40	60.05	60.00	6.07	14.00	13.99
Oostenrijk	Sch.	vastgest.	36.06 c)	118.00	85.00	6.68	11.97	5.90	vastgest.	25 95 c)	102 00	75.00	4.81	10.34	5.21
Italië	Lire	vastgest	115.— d)	7.383	n.a.	6,05	12.84	n.a.	n.a.	95.00 d)	6.744	n.a.	5.00	11 74	n.a.
Griekenland	Drach.	gegarand.	600.—	144.000	156.000	4.81	14.89	10.40	gegarand.	4.420	132.800	132.800	3.37	13.73	8.85
Turkije	Pond	vastgest.	5.59	27.00	28.00	4.44	9.54	9.89	n.a.	4.61	21.63	22.10	3.66	7.64	7.81

a) 1939 b) 1938 c) 1936-37 d) 1937

TABEL 31. De gemiddelde door de boeren ontvangen prijzen voor 100 kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: GERST						Na-oorlogse soort prijs	Product: HAVER					
			Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars				Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars		
			voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.		voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	gegarand.	19.16	47.20	47.20	4.74	9.51	6.61	gegarand.	15.70	41.20	41.20	3.89	8.30	5.77
Zweden	Kr.	vastgest.	14.72	27.60	25.60	3.73	7 67	4.94	vastgest.	13.90	22.00	22.00	3.34	6 11	4 24
Denemarken	Kr.	gegarand.	15.35	42 50	45.00	3.34	8.85	6.50	vastgest.	14.70	39.30	59.00	3.20	8.19	5.64
Ver. Koninkrijk	£	gegarand.	1.046	2.778	2.803	5.13	11.20	7.85	gegarand.	0.931	2.009	2.034	4.56	8.10	5.70
Ierland	£	ged. vastg. moutgerst	0.80	2.45	2.71	3,92	9.87	7.59	vrij	0.72	1.58	1.67	3.53	6.37	4.68
Nederland	Gld.	vastgest.	7.90	19.00	20.00	4.34	7 .16	5.26	basisspr.	6.40	17.50	18.60	3.52	6.60	4.86
België	Fr.	vrij	98	386	n.a.	3.31	8.81	n.a,	vrij	99	380	n.a.	3.34	8.67	na
Frankrijk	Fr.	gegarand.	106.98 a)	1.995	1.995	2.83	7.56	5.70	gegarand.	106,68 a)	1.840	1.840	2.82	6.97	5.26
Bizone	D. M.	vastgest.	19 60	22	22	8.17	6.61	5.23	vastgest.	17.00	20.00	22.00	7.08	6.01	5.24
Franse Zône	D, M.	vastgest.	18.10 b)	20.5	22.2	7.54	6.16	5.29	vastgest.	17.80 b)	20'20	20.20	7.42	6.07	5.29
Zwitserland	Fr.	n.a.	20.4	47.6	45	4.69	11.10	10.49	n.a.	18.30	45.55	43.00	4.21	10.62	10.02
Oostenrijk	Sch.	vastgest.	29'50 c)	80,00	n.a.	5.46	8.11	n.a.	vastgest.	26.68 c)	70.00	n.a.	4.94	7.10	n.a.
Italië	Lire	n.a.	83 d)	5172	n.a.	4.37	8.99	n.a.	n.a.	79 d)	4.430	n.a.	4.16	7.70	n.a.
Griekenland	Drach.	gegarand.	415	109.400	109.400	3.33	11.31	7.29	gegarand.	390	105.000	105.000	3.13	10.85	7.00
Turkije	Pond	n.a.	3.61	25.74	26	2.57	9.10	9.19	n.a.	4.24	17.22	19.00	3.37	6.08	6.71

a) 1939 b) 1938 c) 1936-37 d) 1937

TABEL 32. De gemiddelde door de boeren ontvangen prijzen voor 100 kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: MAÏS						Na-oorlogse soort prijs	Product: AARDAPPELEN					
			Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars				Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars		
			voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.		oor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	—	—	—	—	—	—	—	n.a.	6.50	14.90	14.90	1.61	3.00	2.08
Zweden	Kr.	—	—	—	—	—	—	—	v. industrie vastgest.	4.98	9.65	11.34	1.26	2.68	2.19
Denemarken	Kr.	—	—	—	—	—	—	—	vrij	6.75	10.15	14.00	1.47	2.11	2.02
Ver. Koninkrijk	£	—	—	—	—	—	—	—	vastgest.	0.372	1.129	1.163	1.82	4.55	3.26
Ierland	£	—	—	—	—	—	—	—	vrij	0.34	0.71	0.79	1.77	2.86	2.21
Nederland	Gld.	vastgest.	6	22	22	3.30	8.29	5.78	vrij voedsel	3.25	5.00	6.00	1.79	1.88	1.57
België	Fr.	—	—	—	—	—	—	—	vrij	42	135	n.a.	1.42	3.08	n.a.
Frankrijk	Fr.	n.a.	161 a)	1.955	1.955	4.27	7.41	5.59	vrij	60 a)	400	1.000	1.59	1.52	2.86
Bizone	D.M.	—	—	—	—	—	—	—	vastgest.	5.50	9.20	9.00	2.29	2.76	2.14
Franse Zône	D.M.	vastgest.	n.a.	20.00	22.20	n.a.	6.01	5.29	vastgest.	6.00 b)	8.40	8.40	2.50	2.52	2.00
Zwitserland	Fr.	n.a.	19.15	43.65	41.00	4.40	10.17	9.56	n.a.	9.80	17.65	17.30	2.25	4.11	4.03
Oostenrijk	Sch.	vastgest.	22.88 b)	75.00	n.a.	4.24	7.61	n.a.	vastgest.	8.16	60.00	n.a.	1.51	6.09	n.a.
Italië	Lire	n.a.	78 c)	5.040	n.a.	4.11	8.77	n.a.	vrij	42.00 d)	1.880	n.a.	2.21	3.27	n.a.
Griekenland	Drach.	gegarand.	380	90.000	90.000	3.04	9.30	6.00	vrij	290	78.000	78.000	2.32	8.06	5.20
Turkije	Pond	n.a.	4.62	27.65	30.00	3.67	9.77	10.60	n.a.	4.82	25.10	25.20	3.83	8.87	8.90

a) 1939 b) 1936-37 c) 1937

TABEL 33. De gemiddelde door de boeren ontvangen prijzen voor 100 kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: SUIKERBIETEN						Na-oorlogse soort prijs	Product:					
			Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars				Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars		
			voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.		voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	n.a.	n.a.	n a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.							
Zweden	Kr.	vastgest. 17.5%	2.70	5.90	5.90	0.68	1.64	1.14							
Denemarken	Kr.	gegarand. 14.18 %	2.25	6.51	6.56	0.49	1.36	0.95							
Ver. Koninkrijk	£	vastgest. 34-'38 14.3% | '48 = 16.3%	0.183	0.495	0.503	0.90	1.99	1.41							
Ierland	£	vastgest.	0.21	0.43	n.a.	1.03	1.73	n.a.							
Nederland	Gld.	vastgest. 17 %	1.00	3.20	3.60	0.55	1.21	0.95							
België	Fr.	contractprijs 16.25%	16.20	83.80	n.a.	0.55	1.92	n.a.							
Frankrijk	Fr.	gegarand. kostprijs	24.17 a)	3.90	500	0.64	1.48	1.43							
Bizone	D. M.	vastgest. 16 %	3.50	4.00	4.85	1.46	1.20	1.15							
Franse Zône	D. M.	n.a.	3.50	4.00	5.00	1.46	1.20	1.19							
Zwitserland	Fr.	15.18 % n.a.	3.25	7.30	7.00	0.75	1.70	1.63							
Oostenrijk	Sch.	vastgest. '49 = 15%	4.80 c)	21.00	20.00	0.89	2.13	1.39							
Italië	Lire	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.							
Griekenland	Drach.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a							
Turkije	Pond	n.a.	0.85	4.75	4.75	0.67	1.68	1.68							

a) 1939 b) 1938 c) 1936-37

TABEL 34. De gemiddelde door de boeren ontvangen prijzen voor 100 kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: VOLLE MELK						Na-oorlogse soort prijs	Product: EIEREN					
			Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars				Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars		
			voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.		voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	gegarand. vetgehalte	15.20 3.66%	44.00 3.73%	44.00	3.76	8.87	6.16	vrij	136.00	480.00	300.00	34	97	42
Zweden	Kr.	vastgest. vetgehalte	11.55 3.46%	27.86 3.65%	27.86 3.66%	2.92	7.74	5.38	vrij	115.00	270.00	250.00	29	75	48
Denemarken	Kr.	vetgehalte	12.00 3.8 %	38.50 3.8 %	36.00	2.61	8.02	5.20	n.a.	112.35	325.00	290.00	24	68	42
Ver. Koninkrijk	£	gegarand. vetgehalte	1.171 3.6 %	2.717 3.5 %	2.918	5.74	10.95	8.17	gegarand.	9.996	28.355	28.950	49	114	81
Ierland	£	min. prijs	1.14	2.15	2.15	5.59	8.66	6.02	gegarand.	6.65	23.63	18.13	33	95	51
Nederland	Gld.	vastgest. vetgehalte	6.50 3.3 %	17.50	16.50	3.57	6.60	4.34	vrij	54	216	180	30	81	47
België	Fr.	vrij vetgehalte	93 3 %	367	n.a.	3.14	8.34	n.a.	vrij	1.062	4,860	n.a.	36	111	n.a.
Frankrijk	Fr.	vastgest. p. 100 ltr.	96.80 a)	2.086	2.500	2.53	7.90	7.14	n.a.	1.080 a)	18.000	21.600	29	68	62
Bizone	D.M.	min. prijs vetgehalte	14.00 3.3 %	26.50	26.00	5.83	7.96	6.19	vrij	157.5	525	472.5	66	158	113
Franse Zône	D.M.	vastgest.	14.00 b)	28.00	28.00	5.83	8.41	6.67	vrij	105 b)	420	n.a.	44	126	n.a.
Zwitserland	Fr.	vetgehalte	20.00 3.8 %	39.15 3.9 %	39.15	4.60	9.13	9.13	n.a.	227.7	508.8	477	52	133	111
Oostenrijk	Sch.	vastgest. vetgehalte	20.00 c) 3.5 %	100 B	100	3.70	10.14	6.94	n.a.	193.5 c)	666.0	720	36	68	50
Italië	Lire	vetgehalte	78 d) 3.75%	5.930	n.a.	4.11	10.31	n.a.	n.a.	828 a)	50.580	n.a.	44	88	n.a.
Griekenland	Drach.	vrij	5.60	240.000	240.000	4.49	24.81	16.00	vrij	2.320	963.000	963.000	19	100	64
Turkije	Pond	n.a.	90	5.000	5.000	7.78	16.93	16.96	n.a.	18.00	107	150	14	38	53

a) 1939 b) 1938 c) 1936-37 d) 1937

TABEL 35. De gemiddelde door de boeren ontvangen prijzen voor 100 kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: **VEE** (levend gewicht)						Na-oorlogse soort prijs	Product: **SCHAPEN** (levend)					
			Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars				Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars		
			voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.		voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	gegarand.	68.00	186.50	196.50	16.83	37.58	27.50	gegarand.	82.90	242.00	245.00	20.52	48.46	34.30
Zweden	Kr.	gegarand.	55.55	134,75	134.75	14.06	37.43	26.00	n.a.	68,50	222.50	222.50	17.34	61.81	42.97
Denemarken	Kr.	vastgest.	48.35	132.25	132.25	10.51	27.55	19.11	n.a.	66.50	310.00	310.00	14.46	64 58	44.80
Ver. Koninkrijk	£	vastgest.	3.978	8.664	9.305	19,49	34.92	26.05	gegarand	4.562	13.344	13.885	22.35	53.78	38.88
Ierland	£	vastgest.	2.23	8.01	8.50	10,93	32.28	23.80	vrij	3.82	12.58	12.00	18.72	50.70	33.73
Nederland	Gld.	vastgest.	37.00	94,00	94.00	20.33	35.43	24.70	vastgest.	22.00	77.00	80.00	12.09	29.02	21.02
België	Fr.	n.a.	594	2,558	n.a.	20.00	58,37	n.a.	vrij	n.a.	1.506	n.a.	n.a.	34.26	n.a.
Frankrijk	Fr.	vastgest.	1,180 a)	12.000	9.000	31.07	45.45	25.72	n.a.	2.080 a)	15.000	15.000	54.74	56.80	42.84
Bizone	D.M.	vastgest.	71.00	116.00	116.00	29.58	34.83	27.62	vastgest.	70.70	89	115.00	29.46	26.73	27.38
Franse Zône	D.M.	vastgest.	116.00 b)	136,00	136.00	48.33	40.83	32.38	vastgest.	81.60 b)	116	136.00	34.00	34.83	32.38
Zwitserland	Fr.	n.a.	110.00	242.00	240.00	25.29	56.41	55.94	n.a.	127.00	274.00	275.00	29.20	63.87	64.10
Oostenrijk	Sch.	vastgest,	120.00 c)	370.00	370.00	22.22	37.53	25.69	vastgest.	110.00 c)	317.00	317.00	20.37	32.15	22.01
Italië	Lire	n.a.	368 d)	28.664	n.a.	19,37	49.85	n.a.	n.a.	374 d)	25.709	n.a.	19.68	44.71	n.a.
Griekenland	Drach.	vrij	938	393.500	393.500	7.52	40.68	26.23	vrij	1.050	440.000	440.000	8.41	45.48	29.30
Turkije	Pond	n.a.	13	74.55	75.00	10.32	26.04	26.50	n.a.	20.10	112.36	113	15.95	39.70	39.93

a) 1939 b) 1938 c) 1936-37 d) 1937

TABEL 36. De gemiddelde door de boeren ontvangen prijzen voor 100 kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: **VARKENS** (levend gewicht)						Na-oorlogse soort prijs	Product: **STIKSTOF** (100% N) (betaalde prijs)					
			Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars				Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars		
			voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.		voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	gegarand.	89.30	291.8	309	22.10	58.80	43.25	vastgest	88.25	91.30	91.30	21.84	18.40	12.78
Zweden	Kr.	vastgest.	84.00	188	188	21.27	52.22	36.28	vastgest.	101,32	138.13	143.31	25.65	38.37	27.66
Denemarken	Kr.	n.a.	126.75	301.50	296.25	27.55	62.81	42.81	vrij	97.95	173.95	191.42	21.29	36.24	27.66
Ver. Koninkrijk	£	gegarand.	4.772	9.320	12.037	28,38	37.56	33.70	vastgest.	4.192 a)	5.537	5.500	20.54	22.31	15.40
Ierland	£	n.a.	4.40	14.24	14.00	21,55	57.33	39.20	vrij	4.05	9.46	9.46	19.85	38.12	26.48
Nederland	Gld.	vastgest.	44.00	164	140	24.18	61.82	36.79	vrij	39.00	70.00	n.a.	21.43	26.39	n.a.
België	Fr.	vrij	668	3.895	n.a.	22.57	88,92	n.a.	vrij	536	1.590	n,a.	18.11	36.28	n.a.
Frankrijk	Fr.	vrij	950 a)	15.000	18.000	25.10	56.86	51.43	vrij	700 b)	10.600	10.600	18.49	40.15	30.29
Bizone	D.M.	vastgest.	98.90	160.00	210.00	41.21	48.05	50.00	vastgest.	5.707	89.30	89.30	23.78	26.82	21.26
Franse Zône	D.M.	vastgest.	108.00 b)	174.00	230.00	45.00	52.25	54.76	vastgest.	57.00 c)	94 00	94.00	23.75	28.23	22.38
Zwitserland	Fr.	n.a.	140.00	386.00	355.00	32.18	89.98	82.75	n.a.	155.00	196.00	196.00	26.44	45.69	45.69
Oostenrijk	Sch.	vastgest.	165.00 c)	503.00	700.00	30.56	51.01	48.61	vastgest.	152.20 d)	327.07	387.30	28.19	33.17	26.90
Italië	Lire	n.a.	550 d)	36.190	n.a.	28,95	62.93	n.a.	n.a.	483.20 e)	26.462	n.a.	25.43	46 02	n.a.
Griekenland	Drach.	vrij	1.170	479.000	479.000	9.38	49.51	31.93	vastgest.	2.240	585.000	585.000	17.95	60.47	39.00
Turkije	Pond	n.a.	—	—	—	—	—	—	n.a.	9	39	40	714	13.78	14.13

a) 1939 b) 1939 c) 1938 d) 1936/37 e) 1937

TABEL 37. De gemiddelde door de boeren betaalde prijzen voor 100 Kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: **KALI** (100% K.) Prijs in nationale geldeenheid: voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	Prijs in U.S. Dollars: voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.	Na-oorlogse soort prijs	Product: **FOSFAAT** (100% P_2O_5) Prijs in nationale geldeenheid: voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	Prijs in U.S. Dollars: voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	vastgest.	31.10	37.90	37.90	7.70	7.64	5.31	vastgest.	33.15	56.65	56.65	8.21	11.41	7.93
Zweden	Kr.	vastgest.	30.57	51.68	51.68	7.74	14.36	9.98	vastgest.	37.48	65.82	65.92	9.49	18 25	12 72
Denemarken	Kr.	n.a.	30.62	68 03	79.05	7.31	14.17	11.42	n.a.	35.28	75.55	80.27	7.67	15.74	11.60
Ver. Koninkrijk	£	vastgest.	1.600 a)	2.329	2.389	7.84	9.39	6.69	vastgest.	1.532 a)	2.507	2.509	7.51	10.10	7.02
Ierland	£	vrij	2.07	3.97	3.97	10,14	16.00	11.12	vrij	2.34	5.8	5.8	11.47	23.37	16.24
Nederland	Gld.	n.a.	9.25	29.00	29.00	5.08	10.93	7.62	vastgest.	10.60	34	35	5.82	12.82	9.20
België	Fr.	vrij	219	571	n.a.	7.40	13.03	n.a.	vastgest.	237	723	723	8.01	16.50	14.50
Frankrijk	Fr.	vrij	150 b)	2.125	2.125	3.96	8.05	6.07	n.a.	260 b)	4.250	4.250	6.87	16.10	12.14
Bizone	D. M.	vastgest.	14 46	23 94	23.94	6.03	7.19	5.70	vastgest.	28.52	34.16	37.50	11.88	10.26	8.93
Franse Zône	D. M.	vastgest.	12.65 c)	22.20	22.20	5.27	6.67	5.29	vastgest.	31 c)	39.37	43.00	12.92	11.82	10.24
Zwitserland	Fr.	n.a.	25.00	42.00	42.00	5.75	9.79	9.79	vrij	30.00	86.00	83.00	6.90	20.05	21.61
Oostenrijk	Sch.	vastgest.	43.75 d)	60,25	79.50	8.10	6.11	5.52	vastgest.	80.33 d)	109.99	190.89	14.88	11.15	13.20
Italië	Lire	n.a.	191	14 810	n.a.	10.05	25.75	n.a.	vrij	188	12.030	n.a.	9.89	20.97	n.a.
Griekenland	Drach.	vastgest.	13.25	300.000	300.000	10.62	31.01	20.00	vastgest.	1.480	375.000	375.000	11.86	38 76	25.00
Turkije	Pond	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	vastgest.	5	24	25	397	8 48	8.83

a) 1937-38/1938-39 b) 1939 c) 1938 d) 1936-37

TABEL 38. De gemiddelde door de boeren betaalde prijzen voor 100 Kgs.

Land	Geldsoort	Na-oorlogse soort prijs	Product: VOEDERGRANEN						Na-oorlogse soort prijs	Product: VEEKOEKEN					
			Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars				Prijs in nationale geldeenheid			Prijs in U.S. Dollars		
			voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.		voor de oorlog	1948-'49	1949-'50	voor de oorlog	1948-'49	1949-'50 na dev.
Noorwegen	Kr.	n.a.	15.10	30.00	30.00	3.74	6.04	4.20	vastgest.	18.20	37.00	37.00	4.50	7.46	5.18
Zweden	Kr.	vastgest.	14.40	24.08	23.17	3.65	6.69	4.47	vastgest.	17.84	36.15	36.15	4.52	10 04	6.98
Denemarken	Kr.	n.a.	15.50	43.85	46.00	3.37	9.14	6.65	vastgest.	16.30	52.35	52.00	3.54	10.91	7.51
Ver. Koninkrijk	£	vastgest.	0.761	1.818	2.045	3.73	7.33	6.91	vastgest.	0.813	1.474	2.489	3.98	5.94	6.97
Ierland	£	vrij	0.86	2.76	2.36	4.21	11.12	6.61	vrij	1.13	3.41	2.87	5.54	13.74	8.04
Nederland	Gld.	vastgest.	6.50	22.00	22.00	3.50	8.29	5.78	vastgest.	9.50	26.000	26.000	5.22	9.80	6.83
België	Fr.	vrij	93	547	n.a.	3.14	12.48	n.a.	vrij	120	580	n.a.	4.05	13.23	n.a.
Frankrijk	Fr.	vastgest.	n.a.	n.a.	2.275	n.a.	n.a.	6.50	vastgest.	120 a)	2.000	2.303	3.17	7.58	6.58
Bizone	D. M.	n.a.	16.00	17.40	21.00	6.67	5.23	5.00	vastgest.	17.00	21.80	21.80	7.08	6.55	5.19
Franse Zône	D, M.	n.a.	—	—	—	—	—	—	vastgest.	15.20 b)	19.15	21.15	6.33	5.75	5.04
Zwitserland	Fr.	n.a.	18.40	42.70	43.50	4.23	9.95	10.14	n.a.	18.90	44.85	43.00	4.34	10.45	11.27
Oostenrijk	Sch.	vastgest.	28.00 c)	83.00	67.00	5.19	8.42	4.65	vastgest.	25.40 c)	55.00	80.00	4.70	5.58	5.56
Italië	Lire	n.a.	80 d)	49.47	n.a.	4.21	8.60	n.a.	n.a.	70 d)	4.210	n.a.	3.68	7.32	n.a.
Griekenland	Drach.	vastgest.	395	63.000	63.000	3.17	6.51	4.20	vastgest.	300	67.000	67.000	2.40	6.93	4.50
Turkije	Pond	n.a.	3.9	19.4	21.5	3.10	6.86	7.60	n.a.	—	—	—	—	—	—

a) 1939 b) 1938 c) 1936 d) 1937

LIJST MET OPSOMMING VAN SCHEMA'S GRAFIEKEN EN TABELLEN

STELLINGEN:

I.

De door Drs. Platenburg in de inleiding van zijn: „Nationaal Landbouwbeleid", geuite mening, — dat de boerenstand zoveel mogelijk èn in aantal èn in qualiteit dient te worden bewaard — komt niet geheel overeen met het algemene welzijn van de Nederlandse boerenstand. Het belang van de boeren en gemeenschap vergt een dergelijke beperking van het aantal, dat alleen sociaal-economisch verantwoorde bedrijven overblijven.

II.

Een publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie zonder een vergaande investeringscontrôle zal moeilijk haar taak kunnen vervullen.

III.

Full-employment politiek, welke neerkomt op bestrijding van werkloosheid en prijsdaling door middel van inflatie, bevordert een financieringsstructuur van ondernemingen waarin vast-rentende leningen een groter plaats innemen, omdat het aanvaarden van vaste lasten minder riskant wordt.

IV.

De in de Franse statistische jaarboeken verschafte gegevens over de jaarlijks beschikbare hoeveelheden graan, verschillen van de door F.A.O. gepubliceerde cijfers. Dit vindt zijn oorzaak hierin, dat de Franse landbouwstatistieken het oogstjaar aanhouden voor de bepaling van de grootte der graanproductie, terwijl de graanimporten en -exporten ontleend worden aan de handelsbalans, die gebaseerd is op het kalenderjaar. Deze opzet kan aanleiding geven tot verkeerde conclusies in verband met de seizoenbeweging.

V.

De marginale calculatie in het distributiebedrijf van de electrische stroom, steunt voor wat de kostenzijde betreft op het feit, dat voorraadvorming economisch niet mogelijk is. Voor wat de opbrengstzijde aangaat, geldt dat hier een gemakkelijke marktscheiding mogelijk is.

VI.

Emigratie van Nederlandse boeren naar Frankrijk, zou bevorderd kunnen worden door de oprichting van een Nederlandse Landbouwcredietbank in Frankrijk.

VII.

Dat de Overheidsmanipulaties met het Landbouwegalisatiefonds aan een openbare contrôle onttrokken zijn, pleit niet voor de democratische geest in Nederland. Hetzelfde geldt voor het Office International Interprofessionel des Céreales in Frankrijk.

VIII.

Sommatie vóór de vervaldag heeft ingebrekestellende kracht.

M. CAMPS.